

ÉPÍTÉS Z E T

ÚJDONSÁGOK

RÉSZLETEK

SZERKEZETEK

A PRAKTIKUM POÉTIKÁJA

PAWSON JAFFÁN

AZ ÓVATOS EXTRAVAGÁNS

A CENZÚRA ESZTÉTIKÁJA

TÉMA: SZÁLLÁS

NÉPI-URBÁNUS DEKONSTRUKCIÓ

HÍMZETT ÉPÍTÉS Z E T

BALATON-PARTI VILLA

A FEHÉR RABSÁGÁBAN

EGY „FENNTARTHATÓ HÁZ”

www.tervlap.hu

Ára: 890 Ft

2019/2/március/április

Garázskapuk és bejáratí ajtók

Garázskapu és bejáratikapu meghajtások

Iparikapu – rendszerek

Rakodástechnika

Kapuk és ajtók Európa piacvezetőjétől

Natura Vive bivakzállás, Peru / Tervező: Ario Ferri / Fotó: Skylogde Adventure Suites

„Mester! Olyan jó itt lenni! Hadd verjünk három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek” – mondja Péter Jézusnak hatalmas földöntúli élményük után. És bár Márk mentegeti utána: „Nem is tudta, mit mond” – olyan ősi, mély igényt fogalmaz meg Péter, mely napjainkban, amikor a technológia sok új lehetőséget nyújt, elemi erővel tör felszínre. Sok helyen „jó ott lenni”. Épülnek „hotelek” jégből a sarkkörön túl, forró sivatagokban, magas hegyeken és a föld alatt, barlangokban, sőt akár víz alatt. Szinte nincs olyan extrém természeti környezet, ahol az elmúlt évtizedekben ne létesültek volna szállások. Talán csak egyetlen szempont van: a hely legyen látványos, szép, lebilincselően izgalmas.

Felfedezik az épített környezet festői helyeit is: régi romokon, elhagyott amfiteátrumokban, ipari tájon, kolostorokban létesülnek szállodák. Időközben a hotel fogalma is tágul, hiszen gyakran minimáliszállásokról van szó, akár éppenséggel egyetlen szobáról, amelyet a weben keresztül lehet foglalni. Elmosódott a határ a lakás és szálloda között is: sokan hivatásszerűen adnak ki szobákat magánemberként, különböző szintű szolgáltatásokkal.

Ami örök és emberi: az ott-lét értéke. Más egy tájon vagy városon áthaladni, és más az „ottalvós buli”. A helyben éjszakázás értékesebb: hiszen más tudatállapotban is megtapasztalhatjuk a helyet. A több ezer éves héber hagyományban a sátor, a szukka a végtelennel való találkozás helye, kilépés a komfortzónából, a rendkívüli megtapasztalása. Láthatóan a ma embere is erre vágyik.

CSANÁDY PÁL

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Bikszádi utca 25. / 36-1-783-1711 / info@artifexkiado.hu / www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.kamaraikezesek.hu, www.cpr.hu / ISSN 2061-2710 / Terjesztő: Magyar Posta Zrt. / Hirdetésfelvétel, termékek: Berta Ágnes 36-20-396-5671, Sárdy Csaba 36-20-240-7232 / Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád / Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 / Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya / Szerkesztő: Dobossy Edit / Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukoszávlyev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) / Lapterv és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu / Nyomda: D-Plus / Olvasószerkesztő: Sólyom Beáta / Előfizetés egy évre: 4900 Ft, két évre: 8900 Ft, három évre: 11 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu / Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

Öko-logikus Építészet

2019

A jó, a rossz és a csúf?!

 öko-logikus építészet
konferencia

Szakmai védnök:

A környezettudatos építéssel foglalkozó idei konferenciasorozatunkon megvalósult, példászerű beruházásokkal foglalkozunk, a tervező építészek tálalásában. Az Öko-logikus Építészet konferenciát – melyet a témakörben a legszínvonalasabb sorozatként tartanak számon – a 2019-es évadban is a HuGBC és az Artifex Kiadó szervezi. Idén a program első blokkjában („a jó”) több tervező építész egy-egy trükkjét, ötletét mutatjuk be csomóponti megoldásokra, szerkesztésre stb. A második blokkban („a rossz”) dr. Tóth Elek címzetes egyetemi tanár olyan rossz megoldásokat mutat be, melyek a fokozottabb hőszigeteléssel kerültek elő. A harmadik (délutáni) blokkban („a csúf?!”) példamutató épületeket mutat be a tervezőjük (helyszínenként más és más programot tervezünk).

Előadók:

Dr. Tóth Elek címzetes egyetemi tanár (BME Építőanyagok és Magasépítés Tanszék), Balázs Béla okl. építészmérnök, okl. építőmérnök (Auricon Mérnökiroda Kft.), Szeged, Szolnok: Környezettudatos új és felújított családi házak – Kurucz Regina okl. építészmérnök, épületenergetikus szakmérnök (HuGBC tag); Győr: A győri egyetem környezettudatos épülete – Bodrossy Attila DLA okl. építészmérnök, vezető tervező (a SZE docense); Pécs, Siófok: Környezettudatos borászat Villányban – Prof. Dr. habil. ifj. Kistelegdi István egyetemi tanár (PTE); Budapest: Budapest One – Radványi Gábor, a Futuréal főépítésze, a HuGBC alelnöke; Debrecen: Forest Offices – Bordás Péter (Bord Építésiroda) és Irota Ecolodge (hazánk egyetlen klímaseleges szálláshelye) – Lennard de Klerk az épület tulajdonosa (HuGBC tag)

április 25. Szeged – SZTE József Attila Tanulmányi és Információs Központ (6722 Szeged, Ady tér 10.)

április 30. Győr – Hotel Famulus (9027 Győr, Budai út 4-6.)

május 8. Pécs – Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar A019 terem (7624 Pécs, Boszorkány út 2.)

május 16. Budapest – Benczúr Hotel (1068 Budapest, Benczúr utca 35.)

május 21. Debrecen – Kölcsey Központ (4026 Debrecen, Hunyadi utca 1-3.)

május 28. Szolnok – Tisza Mozi (5000 Szolnok, Templom utca 4.)

június 4. Siófok – Hotel Residence (8600 Siófok, Erkel Ferenc utca 49.)

Előadó és kiállító cégek:

Támogató kamarák:

JNSZMÉK, DDÉK, CSMÉK, SMÉK, HBMÉK, GYMSMÉK

Médiatámogatók:

További információ

és jelentkezés:

www.tervlap.hu

a jobb oldalon kattintson
a konferencianaptárban
a rendezvényre

A regisztráció legegyszerűbb és leggyorsabb módja az elektronikus jelentkezés! Kincstári pontjait csak így tudja felhasználni.

Szervező:

Artifex Kiadó,
telefon: +36-1-783-1711,
info@artifexkiado.hu

2,5
pont
MÉK 2019/105

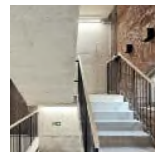
T E R M É K E K

- 4 Csúcsteljesítmények kerámia építőanyagokból: A Wienerberger Építészeti Nívódíj 2019-es nyertesei
- 8 Vasbeton erkélyek hőhidmentesítésének lehetőségei
- 9 Milyen egy inspiráló tetőtér?
- 10 Szálcement növénytárolók és kültéri bútorok a Swisspearltól
- 11 **Mai szemmel** / Agrártudományi Egyetem, Mènesi út, Budapest (1949–1950)
Építész: **Lauber** László (1902–1953), **Szendrői** Jenő (1913–2000)
- 12 **A_pro'** / Tárgytöredék az építésze-tről, ravatalozó Csobotfalván

M E T S Z E T

- 14 A praktikum poétikája | Építész: **Turányi** Gábor és **Turányi** Bence

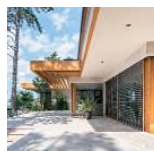
K Ü L L H O N

- 22 Pawson Jaffán | Építész: John **Pawson**
- 26 Az óvatos extravagáns | Építész: David **Driesen**, Tom **Verschueren**, Jolien **Debaets**
- 30 A cenzúra esztétikája | Építész: **ZAV** Architects

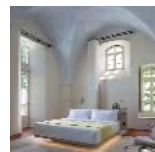
T É M A : S Z Á L L Á S

- 34 Népi-urbánus dekonstrukció | Építész: **Kovács** D. Barna
- 38 Hímzett építészet | Építész: **Dienes** Szabolcs
- 44 Balaton-parti villa | Építész: **Csikós** Mihály
- 48 A fehér rabságában
- 52 Egy „fenntartható ház”

Z Ö L D R O V A T

- 56 Méltó időskor környezettudatosan, természetközvetben

T E R V P Á L Y Á Z A T

- 58 Az Új Közlekedési Múzeum

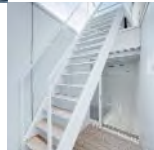
A K T U Á L I S

- 60 Keletiek Nyugaton – nyugatiak Keleten
- 64 Gyukics Péter fotóművész kiállítása a MÉSZ-ben

K Ö N Y V

- 66 Pilkhoffer Mónika: Lang Adolf építész munkássága
- 68 **Abstracts in English**
- 70 **Tervezők, szerzők**
- 72 **Ciki** / Paul Pató Technologies

A Metszet kedvezményrel fizethető elő
a tervlap.hu/szaklapok oldalon!

Csúcsteljesítmények kerámia építőanyagokból: A Wienerberger Építészeti Nívódíj 2019-es nyertesei

A Wienerberger mint a világ legnagyobb téglagyártója és Európa legfontosabb kerámiatetőcserépgyártója kiemelt fontosságúnak tartja a magas színvonalú építészeti munkák elismerését. Ezért is hirdette meg idén azt a pályázatot, amelynek keretében három kategóriában díjazták a 2016. és 2018. között megvalósult legjobb épületeket. Kategóriánként egy-egy díjat osztott ki a szakmai zsűri.

Az Új építésű épület kategóriában csak olyan magastetős épülettel lehetett pályázni, ahol az építés során a Wienerberger Porotherm, és Tondach termékeit is használták, de funkcionális megkötés nem volt.

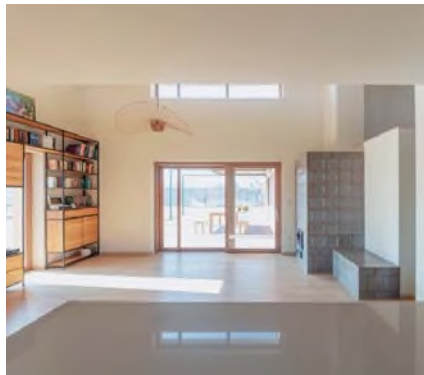
Az Innovációs Díj kategóriában olyan épületek pályázatait várták, ahol a kivitelezés során Porotherm, Tondach vagy Terca termékeket innovatív, az általánostól eltérő megközelítéssel alkalmaztak.

A Tondach Rekonstrukciós Díjjal funkcionális megkötés nélkül bármilyen Tondach tetőcseréppel felújított épületet kívántak díjazni a kiírók.

Kategóriánként egy-egy díjat osztott ki a szakmai zsűri. A zsűribe meghívást kapott Vincze László DLA, Ybl-díjas építész, egyetemi docens (Vincze & László Építésziroda), aki a Wienerberger Brick Award nemzetközi építészeti pályázatán korábban elismerést kapott. Zsűritagként szerepelt továbbá Váncza László Ybl-díjas építész (Váncza Művek Építészeti Múterem), Györfly Zoltán építész, vezető tervező (MAG Építész Múterem Kft.), valamint Vass Eysen Áron építész, tervező művész, oktató (Mome Építészeti Intézet, Bivak Stúdió).

A Wienerberger, mint kiíró a pályázatokat nem szűrte elő, a zsűriben nem vett részt, ezzel is biztosítva, hogy tisztán a pályaművek építészeti értékelése alapján történjen a kiválasztás.

Az 1,5 millió forint összdíjazású pályázaton a kategóriagyőztesek jutalma 500 000 Forint volt. A díjakat 2019. március 21-én több mint

1

200 fő meghívott építész előtt, a RAM Colosseumban, ünnepélyes gálán adták át, amelyet az ExperiDance társulat *Szenvedélyem Velence* című előadása követett.

A díjazott épületek:

Az „Új építésű épület” kategória győztese a „Családi ház a szigeten” elnevezésű pályamű lett. Építész tervező: Csúri Johanna.

Az építés során Porotherm falazóelemeket és Tondach Palotás kerámia tetőcserépet használtak.

Megismerve a tervező és a megbízó közti együttműködést a ház tervezése során, kijelenthető, hogy a történet példaértékű, melyben az üzleti kapcsolat barátsággá tudott mélyülni. A megbízók a határtalan, nyílt terepű telken egy L alakú, a ház belső intimitását, a

természet közelségét hangsúlyozó épületet képzeltek el, amelyben a ház középpontját egy cserépkályha, azaz a ház szíve foglalja el. A tervező a tömegformálásban úgy alkotott teljes szabadsággal, hogy közben a megrendelő alaprajzi elvárásai is teljesültek, az anyag-

2

3

használat, és végeredményben az egész mű közös párbeszédük lenyomata lett. (1. kép)

■ Az „Innovációs Díj” kategória győztese a „Budapesti családi ház” elnevezésű pályázat. Építész tervező: Sagra Építész Kft., Sajtos Gábor DLA, Grand Gabriella, Páll András, Hinterauer Márk, Lukácsi Nóra.

Az építés során Porotherm Thermo falazóelemeket és Porotherm válaszfaltéglákat használtak.

A régi és új kontextusára, a meglévő és új egységének egy lehetséges építészeti megfogalmazására példa a Budára tervezett családi ház. Az átalakítás előtti állapotában háromlakásos épületet 1823-tól kezdődően többször átépítették. A jelenlegi munkálatok során nagy részét elbontva egy új, egylakásos ház jött létre. A meglévő épület díszes, romantikus főhomlokzata megmaradt. Mai kortárs architektúrával, a megmaradó részekhez arányaiban igazodva született meg az új épület. A régi és az új kiegészíti egymást, látható marad a régi, de az újjal egységet alkotva átalakul. A környezettudatos új épület kompakt tömegformálású, mely előnyös passzív építészeti eszköz alacsony energiafelhasználású épület létrehozásához. (2. kép)

■ A „Tondach Rekonstrukciós Díj” kategória győztese az „Andrássy úti villa felújítása” elnevezésű projekt. Generáltervező: Fazakas Építésziroda Kft., ABC Group Kft.

Vezető tervezők: Fazakas György, Stachó Balázs, Dávid Gyula, dr. habil. Balogh Balázs DLA. Munkatársak: Babos Márton, Balogh Emese, Fazakas Nikoletta, Fazakas Szilvia,

Horváth László, Négyessy Adrienn, Paróczai Imre, Patocska Mária, Varga Zsolt.

A tetőfedéshez Tondach hódfarkú kerámia tetőcserepet használtak rézbarna színben.

Az Andrássy út és Bajza utca sarkán áll ez a 20. század elején épített, többször gazdát és funkciót cserélt villaépület. Schanzer Ignác 1907–1908-ban építtette, tervezője Spiegel Frigyes, a magyar szecesszió kiemelkedő építésztervezője. Ezzel az épülettel alkot egységet a Bajza utca 31. számú ingatlan, amely Freund Vilmos tervei alapján Freund Adolf lakóházaként épült fel 1908-ban. A felújítás

4

megtervezése nemzetközi szinten is elismerésre méltó mind koncepcionálisan, mind részleteiben. A két védett műemlék épületet egy transzparens üvegpavilon köti össze. A tetőfelújítás volumenét jelzi, hogy 1 400 négyzetméternyi tetőhéjalás és a 60 db iparművészeti díszmű bádogozása készült el. (3. kép)

■ Az „Innovációs Díj” kategória különdíját a „Hegyvidéki Kulturális Szalon” elnevezésű pályamű kapta. Építész tervező: Lenszér és társa Építészeti és Mérnöki Kft., Lenszér Péter DLA.

Az építés során Porotherm falazóelemeket és átszellőztetett rétegrendben Terca Blow-Rood kézi vetésű homlokzatburkoló téglákat használtak.

A tervezett ház nem titkolt szerepe a kapcsolatteremtés a tér szemközti oldalán található polgármesteri hivatal épületével. A hivatal épülete a 40-es évek nagyon korrekt, szép téglaburkolatú középülete, a kerület környékbeli, ez időben épült téglapületeinek egyike. Nem a pontos szín, téglarakásmód megismétlése volt a cél, hanem a párbeszéd megteremtése a két épület között. Másik anyaghaszná-

lati ok az épület Törpe utcában betöltött szerepe és helye. Kitétetett helyzet a sarokpozíció, de kitétetett a funkció is: a villák között az egyetlen középület. Tömegével beáll a környező épületek közé, de anyaghasználatával jelzi, hogy az épület más, mint a többi. Nem lakóház, hanem közösségi épület. A téglahasználat egyfajta tisztelgő fejhajtás Lenszér Péter tervező építész egyik meghatározó mestere előtt. Varga Levente Kossuth-díjas építész, a kortárs téglapítészlet egyik legfontosabb élő mestere vitathatatlan hatása fedezhető fel az épületen. (4. kép)

■ Az „Innovációs Díj” kategória különdíját a „Tégla és ezoin” elnevezésű pályázatnak ítélték oda. Építész tervező: Karlovecz Építésziroda Kft., Karlovecz Zoltán, Váczi Gergely.

5

Az építés során Porotherm Klíma hőszigetelő falazóelemeket, a lakások elválasztására hanggátló téglákat, és a homlokzaton kisméretű téglákat használtak.

Pécsett nagy hagyománya van az épületkerámia alkalmazásának. A Zsolnay-örökség és

6

a pécsi környezet folyamatosan inspirálja az építészeket. Karlovecz Zoltán építész is több épületen alkalmazott homlokzati díszítésként natúr pirogránitot, illetve eozinmázás kerámiát. A díjazott lakóház is ebbe a sorba illeszkedik. A korban és minőségben is vegyes beépítésű környezetben az utcai homlokzat kialakításánál a homogén felületi megjelenés volt a cél. Jó megoldásnak bizonyult a sík, csak anyagában, mintázott kisméretű téglafal, az „éppen hogy” testességével, mégis anyagszerűségével. A téгла és eozin kombinációja már bevált egy korábbi pécsi társasház építéskor is, ahol fontos tapasztalattal gazdagodtak, miszerint a nyerstégla és a matt vagy fényes felületű eozinmázás kerámia házastása mindkét anyag karakterét, megjelenését jelentősen

erősíti. A kisméretű téгла lyukacsos rakási módjával jól meg lehetett oldani a lépcsőház és az alárendelt helyiségek homlokzati integrációját. (5. kép)

„A „Tondach Rekonstrukciós Díj” kategória különdíját kapta a „Remete-kápolna felújítása” elnevezésű épület. Tervező: Aedis Építész-stúdió Kft., Viczencz Ottó.

A felújítás óta eredeti pompájában tündöklő kis kápolna tetőszerkezetére a teljes rekonstrukció során Tondach hódfarkú kerámia cserépfedés került. A zsúri a különdíj adományozásával azt az alázatos, magas színvonalú munkát díjazta, amellyel az építész az érték-megőrző feladatát ellátta. A Balremete nevezetű szőlőhegy egyik dombján helyezkedik el

a szabadon álló egyhajós kegykápolna, mely 1751 és 1778 között barokk stílusban épült. Hullámíves oromzatú, hosszú lépcsősoron keresztül megközelíthető kápolna, ÉK-i homlokzata elé enyhén kilépő toronnyal, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel. A tetőhéjazat eredetileg cserép volt, ezt később változtatták fémlemez fedésre, ami olyan mértékben rozsdásodott, hogy 2018-ban szükségessé vált a tetőhéjazat cseréje. Ezzel egy időben a külső oltárt, a nézőteret, a külső homlokzatot, a lábazatokat és a vízvezetést is felújították. (6. kép)

„A „Tondach Rekonstrukciós Díj” kategória különdíját a „Zsidó Kiválóságok Házának” adták. Építész vezető tervező: Radius B+S Kft., Sugár Péter DLA; építészek: Varga Piroska, Balázs Marcell, Kara László, Boda Judit, Lamann Mónika, Pentaller Dorottya, Fekete Ivett.

Az egykori templomépület tetőfedés cseréje során Tondach Pilis egyenes vágású kerámia tetőcserepet használtak. A műemlék épület alapja a középkori Füred falu temploma volt, amelyet Szent Margit tiszteletére építettek. Első említése egy 1267-ben kiadott oklevélből ismert. 1855–1944-ig működött zsinagógaként. Sorsa a második világháború utáni vidéki zsinagógákéval osztozott: a benne őrzött Tóra tekercseket elvitték, megszűnt szakrális funkciója, később magánkézbe került, végül az elmúlt években magára hagyatva, üresen állt. A Sugár Péter vezetésével tervezett beruházás három célból jött létre, általa megújult az ófalu legrégebbi, műemléki épülete, új közösségi tér jött létre, és egy modern kiállítással gazdagodott Füred kínálata. A felújítás során az egykori templomépület egybeépült egy új, modern, 21. századi látogatóközponttal. (7. kép)

A pályaműveket bemutató, valamint a zsúri munkájáról készült videók megtekinthetők a www.wienerberger.hu/weboldalon.

7

Wienerberger

ami Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » Szakértő tanácsok építőknak, felújítóknak

Digitálisan is olvasható
a digitalstand és a dimag weboldalon!

 Schöck Isokorb®

A láthatatlan hőszigetelés
Schöck Isokorb®

Kecses, vékony erkélyvonalak hőhid nélkül. A Schöck Isokorb® elem egyszerűen beépíthető, innovatív és időtálló megoldás, ahol a hőszigetelés láthatatlan marad. Látogasson el a www.schoeck.hu oldalra.

Vasbeton erkélyek hőhidmentesítésének lehetőségei

1

A lakó- és középületek hőtechnikailag legkritikusabb pontjai az épület tömegéből kilépő vasbeton lemezszerkezetek (erkélyek, előtétek, árnyékoló lemezek). A fő problémát az okozza, hogy a homlokzat síkjában egy keskeny, épületből kilépő keresztmetszethez óriási lehűlő felület társul. Itt épületfizikai szempontból kettős hőhidhatással szembesülünk: egyfelől geometriai hőhid jön létre, másrészt szerkezeti hőhid, hiszen a homlokzati hőszigetelés helyett a lemez vonalában betonacélokat is tartalmazó betonanyagú sáv van, ami nagyon rossz hőszigetelő. E kettős hatás hozza létre azt a nem kívánt hőáramot, amely az ősztől tavaszig tartó időszakban a külső-belső hőmérséklet-különbség és a magasabb beltéri páratartalom együttes hatására esetlegesen páralecsapódást és penészképződést okozhat.

2

3

Kétségtelen, hogy ezt a problémát meg kell oldani már a tervezési fázisban. Hazánkban két megoldás terjedt el: a körbeszigetelés (a lemez „becsomagolása”), illetve az épület tömegét elhagyó épületelemek hőtechnikai leválasztása. Szakmailag átgondolva a körbecsomagolt szerkezet csak félmegoldás a problémára. Az ellenérvek:

- ▮ továbbra is fűtjük az erkély szerkezetét (ez a mai, energiatudatos trendeknek nem felel meg);

- ▮ körülményes csomópontokat hozunk létre (szigetelőrétegek áttörése és hőhidak a korlát rögzítési pontjainál – pára és nedvesség jut a szerkezeti rétegek közé);

- ▮ munkák, épületkárosodás;
- ▮ szerkezeti magasság (szintproblémák a külső-belső tér között);
- ▮ körülményes kivitelezés.

E problémák elkerülhetők a másik népszerű megoldással: egy hőszigetelő-teherhordó szerkezet (például Schöck Isokorb elem) beépítésével, ami elválasztja egymástól a külső-belső betonszerkezetet. Ezzel egy csapásra megszűnik a geometriai és a szerkezeti hőhid is, mivel az épület külső hőszigetelő burka a homlokzat vonalában folyamatosan tud haladni. Egyértelművé válik a döntés e megoldás előnyeinek felsorolásával:

- ▮ az épületből kilépő szerkezet termikus leválasztása (egységes homlokzati hőszigetelő-burok);
- ▮ egyszerű szerkezet kevés réteggel;
- ▮ élőmunkaigény minimalizálása, építési idő rövidülése;
- ▮ filigrán, modern szerkezetek (akár látszóbeton) kialakíthatósága;
- ▮ járulékos akusztikai előnyök (a rugalmas kapcsolat miatt javul a lépéshang-szigetelés, úsztató réteg elhagyható).

Schöck Hungária Kft., Budaörs

[1] Az épületek hőtechnikailag kritikus pontjai az épület tömegéből kilépő vasbeton lemezszerkezetek, ahol kettős hőhidhatás léphet fel: geometriai és szerkezeti hőhid jöhet létre

[2] A hőszigetelő-teherhordó Schöck Isokorb elem elválasztja egymástól a külső-belső betonszerkezetet, megszüntetve ezzel mind a geometriai, mind a szerkezeti hőhidat

[3] Az Isokorb elem beépítésével az épület külső hőszigetelő burka a homlokzat vonalában folyamatosan tud haladni

Milyen egy inspiráló tetőtér?

1

A tetőtér az álmodozóknak való; Christer és Henrik Larsen pedig – akik a norvég város, Drammen egyik szecessziós épületének padlástérében látták meg a páratlan lehetőséget – kivételesen világos, a hatalmas ablakokon keresztül a panorámával közvetlen kapcsolatba lépő, tiszta formavilágú és otthonos lakást hoztak létre.

A tetőtér beépítése gyakran hálátlan feladat, mivel a meredek hajlásszögű tetők rendkívül nehézé teszik hasznos és élhető terek

2

kialakítását – még nehezebb mindez, ha a tető térfal nélkül, közvetlenül a padlótól szögben emelkedik. Egy ilyen padlástérben látta meg a lehetőséget Christer és Henrik Larsen, akik egy norvég kisváros, Drammen központjában vásároltak meg egy alapvetően jó állapotú, de szigeteletlen tetőtérrel.

A tetőtér hőszigetelése és járható padlójának kialakítása mellett a lehető legtöbb fényt épületbe juttatására koncentráltak, amelynél kiemelten figyeltek a megfelelő hőszigetelésű ablakok elhelyezésére, mert ez a környezetadottság mellett a lakás fenntartási költségeit is jelentősen csökkenti. Így esett a választás a GGL Premium tetőtéri ablakokra, amelyek háromrétegű, alacsony hőátbocsátási tényezőjű ($U_g=0,5 \text{ W/m}^2\text{K}$) és $R_w=37 \text{ dB}$ zajscsökkentő tulajdonságú VELUX 66-os típusú, extra energiatakarékos üvegezéssel készültek.

A tágas központi térben tulajdonképp két nappali kapott helyet egymással szemben, hogy napszaktól függetlenül élvezhessék a város látképét az itt lakók. A VELUX CABRIO® tetőerkélyek szoros kapcsolatot létesítenek a környezettel, hiszen a padlótól felfutó üvegezés, a két mozdulattal erkéllyé alakítható, így a tető hajlásszögét is megbontó nyílászárók a lakást kinyitják a világ felé, ezzel annak leg-

3

kellemebb pontjait teremtik meg. E megoldásnak köszönhetően érthették el, hogy a helyiségekben izgalmas, változó magasságú belső terek jöjjenek létre.

Külön figyelmet fordítottak arra is, hogy a nyílászárók és a bútorok mindenhol a helyiség igényeinek megfelelően működjenek, és jól kiegészítsék egymást. A VELUX INTEGRA® tetőtéri ablakok intelligens beltéri klímaszabályozással (VELUX ACTIVE with NETATMO) kiegészítve, szenzorai segítségével folyamatosan figyelik a hőmérsékletet, a CO_2 -szintet és a páratartalmat – ennek megfelelően nyitják-zárják az ablakokat és működtetik az árnyékolókat, valamint a redőnyöket; eső esetén azonnal bezárulnak.

VELUX Magyarország Kft., Budapest

www.velux.hu/szakembereknek

Szakmai szvenvedély és professzionizmus világszerte – VELUX.

Megbízható partner az építkezésben. (x)

[1] A tágas központi térben tulajdonképp két nappali kapott helyet egymással szemben, hogy napszaktól függetlenül élvezhessék a város látképét az itt lakók

[2] A padlótól felfutó üvegezésű, két mozdulattal erkéllyé alakítható VELUX CABRIO tetőerkélyek szoros kapcsolatot létesítenek a környezettel

[3] A tetőtér alacsony hőátbocsátási tényezőjű, zajscsökkentő, háromrétegű, extra energiatakarékos üvegezésű GGL Premium tetőtéri ablakokkal készült

Szálcement növénytarolók és kültéri bútorok a Swisspearltól

A Swisspearl által gyártott bel- és kültéri növénytarolók és bútorok teljesen új dimenzióját adják környezetünknek. Neves formatervezők (többek között Willy Guhl, Rainer Mutsch, Michael Charlot) a Swisspearl alapanyagából, a szálcementből olyan exkluzív tárgyakat hoztak létre, amelyek esztétikát, rendkívüli formát, tartósságot és funkciót nyújtanak lenyűgöző harmóniában.

Új művészeti formák a lakóterekben

A szálcement mint alapanyag képes volt megőrizni mágikus vonzerejét több mint fél évszázadon keresztül. A szinte végtelen kialakítási lehetőség, a kiemelkedő terméktulajdonságok fiatalos, kreatív tervezést tesznek lehetővé éppúgy, ahogy szolgálják a funkcionalításra törekvő belsőépítészet.

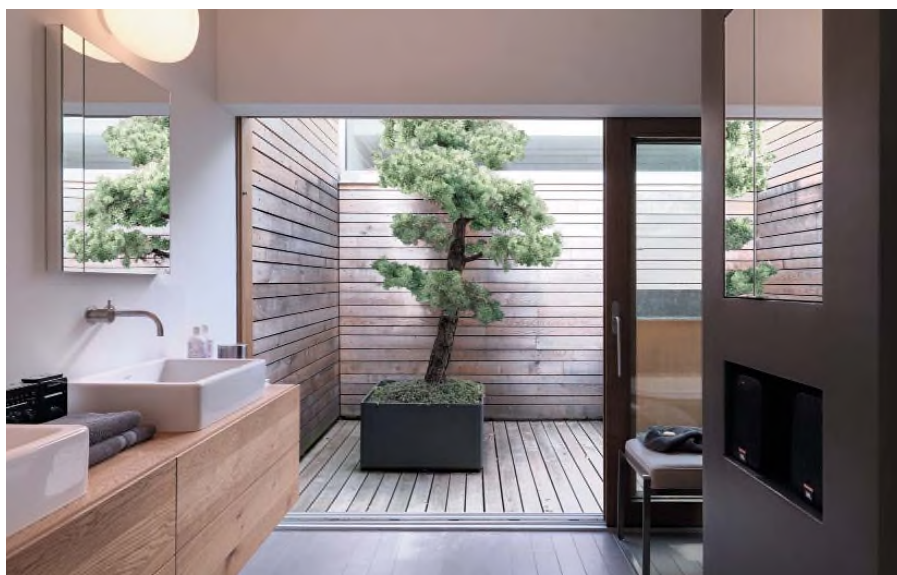
A Swisspearl az igazán egyedi formatervezési minták széles spektrumát és tökéletesen formázott kültéri bútorrendszert, valamint kiegészítőket (fekvőbútorok, asztalok, lámpák stb.) kínál a vásárlók számára.

Esal Hungaria Kft., Budaörs
www.swisspearl.hu

(x)

Kerttervezés teljes virágzással

Az életterek minőségi kialakítása már nem csak az épületek külső és belső dizájnára korlátozódik. A szép, funkcionális és időjárásálló környezet középpontjába egyre inkább a kert és a terasz tervezése kerül. A Swisspearl a szálcement növénytarolók széles választékát kínálja, amelyek az esztétikát és a gyakorlati funkciót különböző módon ötvözik. A minőség mellett a Swisspearl öt éves fagygaranciát nyújt termékeire.

Mai szemmel

Agrártudományi Egyetem, Ménesi út, Budapest (1949–1950)

Építész: Lauber László (1902–1953), Szendrői Jenő (1913–2000)

Akkor:

A hazai agrártudományi felsőoktatás az első világháborút követően kezdődött meg, több szervezeti formációban létezett, majd '45-ben Budapest székhellyel megalapították az első önálló egyetemet. A Gellért-hegy déli lejtőjén mintegy 7,5 hektárt elfoglaló szubmediterrán arborétum közepén, a területet szintvonalon kettészelő, magas támfallal megfogott utcához rendezve épült meg az új egyetemi ranghoz illő épület. A hosszanti téglány modernista tömbhöz lejtőoldalon árvezető nyaktaggal kapcsolódik a nagyelőadó épülettömege. Zárt kubusa a földterasz felett szinte ellebeg. A tömeget míves, apró rovátkákkal cizellált felületű, arányos tömegességű vasbeton oszlopok támasztják, alája a vetett árnyékba szép ívonnallal formált, üvegezett oldalfalú szemináriumterem húzódik. A térbe állított kubus a mögötte elhelyezett négyszintes tömeggel monumentális staffázst, tájképi elem párt alkot a park gyalogostengelyében. Az út mentén elhelyezett funkcionális tömb a bázisszinteken laborokat-műhelyeket, fentebb tanszéki szobákat majd termeket fogad magába középfolyosós elrendezéssel. A délre néző homlokzat zártabb lyukarchitektúrájú, az észak felé nyíló azonban a helyiségek több fényt igénylő nagyobb megnyitásából adódóan levegősebb formálású. A funkcionális használatból eredő őszinteség végletes ritmikája a véghomlokzaton oldódik játékosabb nyíláskompozícióval. A hosszhomlokzaton a főbejárat megbilientett vonalú előtetővel lett kijelölve. Még a nagy stílusvita előtti évben adták át a házat, de a publikáló folyóiratban az ideológiai parancsot előzékenyen terítő nézetek feyvertára már felvonult. Modernista esztétizálás '50 fordulóján, a szocreál rémárnya a küszöbre vetült.

Most:

Igazán modernista kompozíció, de nem végletesen leegyszerűsítő. A ma borostyánba burkolózó ház finom arányú lepusztultsága mellett is egy olyan korról ad számot, amikor a tiszta alapvetéseket még líraisággal írhatta tovább az alkotó-tervező. A legendás építészpáros modernista őszintesége markánsan kitapintható: a helyszínrajzi illesztés magabiztossága, a tömegek funkcióhierarchiát felskiccelő markáns kompozíciója, az alkalmazott alaprajzi séma szabatos tagoltsága, a mikroövezetbe formált bejáratmotívumok mind mesteri mozdulatok. A homlokzatok nyersessége, legfőképp az északi oldal kavicsberakásos kéregmellvédje a műköfínomságú, vázrajzolt keretekben elidegeníthetetlen optimizmust sugallnak a modern szellemiségről – ami a szentendrei kőből rakott ciklopfalazatú labazat tradicionalizmusával ugyanakkor bizonytalan kettősséget mutat, idegenül hat itt. Főként a részletképzéseket megfigyelve. A bukó és nyíló faanyagú ablakok funkcionálisan indokolható, de láthatóan komponált képe már az út mentén feltűnik. A felső bejárat üveg-üvegtégla felületjátékú acél nyílászárója, a beltéri közlekedőket dominánsan meghatározó cementlap burkolat, a vele egyként megjelenő műköfokokból épített lépcsőház profilozott keményfa korlát-fogódzója – mind olyan apró rezdülések, melyek a házat a végéskig el nem engedő, gondoskodó építész-alkotói folyamatról adnak tanúbizonyságot. A lépcsőház üvegfala és a kerti szemináriumterem idomacél profilozású íves térhatároló üvegezése mint a funkcionalista gondolkodású, de lelkiülettel telített építész-íparosságnak. A tetten érhető eredeti bútorozással együtt ikonikus alkotás e ház – köznek épülő igényes építészet egy még modernizmusra nyitott korszakból.

Szöveg és fotó: Vukoszávlyev Zorán

Archív: Építés-Építészet Vol 3, No 1-2, p 10.

Tárgytöredék az építésze-tről, ravatalozó Csobotfalván

Tövissi Zsolt 1962-ben született egy – saját szavaival – „magát nem túlságosan komolyan vevő szocialista ország nagy múltú komoly városában. Ez Kolozsvár, mely a hetvenes években kellemes-modern, nyitott táj-építészeti-urbanisztikai megoldásaival, esetenként színvonalas kortárs középületeivel sétateres, botanikus kertes, mozis-cukrászdás vidám világ volt.” [1] A diploma megszerzése után 1986-ban Székelyföldre, Csíkszere-dára került, amely a mai napig „gyönyörű, zárt periferia az ország közepén”. A rendszerváltás környékén itt induló zsongás készítette a maradásra Tövissi Zsoltot, akinek építészeti munkái között éppúgy megtalálhatók a műemléki rekonstrukciók, mint a családi házak.

Életművében külön fejezet alatt tárgyalja a szilánkokat, mindazokat a biztatóan alakult munkarészleteket, amelyek – esetleg – egy nagyobb gondolatívet támasztanak alá. Ezekben az esetekben a kész épületek nem alakultak teljessé úgy, ahogy azt szeretne volna, mégis, fragmentumként rendkívül képszerűen árulkodnak az eredeti, vegyítetlen ideáról. E szilánkokon belül is külön csoportba tömörülnek a Csíksomlyó környéki falvakban épített ravatalozók, melyek legszebbike talán a csobotfalvi halottbúcsúztató.

A plébániatemplom temetőjéhez tartozó bánatépületet 2000 környékén kezdte tervezni, építkezése hosszabb-rövidebb megtorpanásokkal évekig tartott. Tövissi Zsolt elképzelésében egy nyitott pavilon állt a lélegzetelállító panoráma küszöbén azért, hogy bevonhassa a táj gyógyító erejét a búcsúztatás tragédiájába. Ugyancsak a gyászra és a búcsúra utalnak a kettős oszlopok, amelyek a koporsót két oldalról támasztó gyászolókhöz hasonlóan megosztva hordják terhüket. A ravatal fölött egy égre tárt tengely jelöli ki a transzcendens és valós világok határát.

Wesselényi-Garay Andor

[1] Az idézet: Tövissi Zsolt: Kézirat, *Haza a mélyben – Ökoregionalista építészet Romániában*, előadás a FUGÁban, 2018. december 13-a, kézirat.

Építész: Tövissi Zsolt

Rovatszerkesztő: Wesselényi-Garay Andor; javaslatokat várja a wga418@gmail.com címen

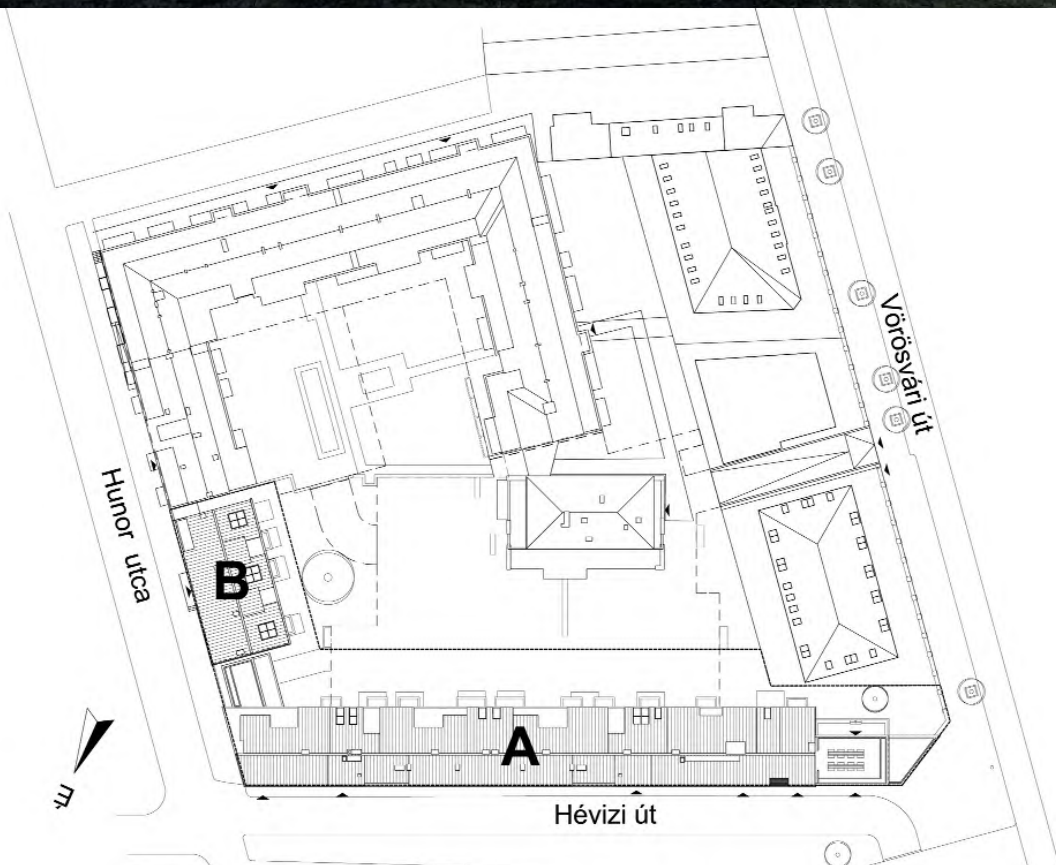
A PRAKTIKUM POÉTIKÁJA

Jazz Loft Aquincum apartmanház, Óbuda

Virtuóz anyaghasználat:
színes szálcement
a téglaburkolat előtt

Helyszínrajz:
városi oázis az egykori
Vörösvári malom
épületeinek helyén

A Vörösvári és a Bécsi út találkozási Óbudán sajátos Bermuda-háromszöget képez. A 19-es, 17-es és 1-es villamosok végállomásai, autósalonok és szervizek. Itt ér véget a tízeleteres panelek sora, míg a másik oldalon az Euro Center mögött a Remete- és Tábor-hegy társas villákkal tarkított vonulata. Bár az utak továbbrobognak, mégis, mintha itt lenne a város vége: heterogén, széteső világ. Nem könnyű szeretni, mégis: próbálkozzunk vele!

A dübörgő forgalom mellett, a Vörösvári út villamosíjain túl emberibb léptékével egy szervizút biztatja a szemlélődőt. Itt már kétszintes, klasszicizáló téglavakolat architektúrájú irodaházak néznek a főútra. Két azonos homlokzatú ház, szinte ikrek, biztatják egymást, minket pedig a falon lévő tábla: „Tervezte Wezelka Venanto építómester 1899-ben”. [1] Falai között a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége működik: mégiscsak lehet (kulturális)élet itt ezen a tájon... A régi házak között új klinkerburkolatú irodaház épül, mellettük furcsa, érdekességével hívogató téglalapítvány házsor bukkan elő. Ezt keresem. Ha a Google Mapsre nézek, ki is írja a címet és a nevet: Jazz Loft Aquincum Apartments; építész tervező: Turányi Bence, T2a Építésziroda.

Itt, a Vörösvári-Hévízi-Hunor utca és egy magánút alkotta szigetben, a hajdani Vörösvári malom épületeinek a helyén [2][3] valóságos városi oázist találunk. A Turányi Gábor és Turányi Bence által tervezett várostömbnyi épületgyűjtés vagy lakópark (apartmanokkal, irodaházakkal) kétszeri nekirugaszkodásra épült meg.

Építész:
Turányi
Gábor és
Turányi
Bence

**A régi téglafalak és az új
téglaépület: emberi lépték**

Batár Zsolt fotói 2005-ből

Legendás városi táj – az elakadt beruházás

A ráépítést egyértelműen jelzik

2005-ben belső udvar köré szervezett társasházak készültek el (mintegy 100 db lakás) az ipari épületek részleges bontásával. Az akkori építető a lehető legkevesebb pénzből gazdálkodott: nemesvakolatos, fehér műanyag ablakos lakóházakat építtetett. Tervezőjük a négyemeletes házak lépcsőházhomlokzatára vágány piros trapézlemez tette, a karakteresen megjelenő erkélyekre pedig ugyanezt perforált változatban. A láthatóan olcsó kivitelezésű házakra ma is jó ránézni. Számomra leginkább bécsi, berlini szociális lakótömböket idéznek: hibátlan keretes beépítés, kellemes lépték, igényes kertkialakítás. Semmi feleslegesség, néhány jó kézzel odavetett, frissen csattogó részlet. Szerencsére a tulajdonosok nem a spekuláció logikáját követték, sem korábban, sem 10 évvel később. Úgy gondolták, hogy a tágasság és a barátságos lépték csak növelheti az eladhatóságot. Ezért a szabályozási terv megengedett 65%-a helyett 45% lett a beépítettség, a 2,5-es szinterület helyett pedig megelégedtek 1,95-dal. Még a megengedett építménymagasságnál is alacsonyabbat építettek 2 méterrel.

A jazz-muzsikából fakadó életérzést szeretnénk átadni, hiszen a jazz a húszas években született, ahogy a loft is mint jelenség a húszas években indult hódító útjára. A lépcsőházakat jazz-zenészekről, az épületeket jazz-stílusokról neveztük el. Azt a ritmust, életérzést, szabadságot szeretnénk itt megteremteni, amit a jazz sugároz. Takács Imre (fejlesztő), 2008 (forrás: NLCAfé)

Még 2005-ben az új építésű lakóépületek mellett a helyi védelem alatt álló volt malomépületek megmaradt falaira vasbeton szerkezetű ráépítés került. De mire idáig jutott a beruházás, a pénz elfogyott, kezdődött a válság, és a beépítés félbemaradt. A téglafalakra „parazitaként” ráépített vasbeton szerkezet 10 évig állt így. Csúszson, esőáztatta falakkal. Olyan poétikusan szép volt, hogy egy idő után már a tervezője is azt gondolta, talán jobb lenne, ha így is maradna. (Batár Zsolt készített szenzációs divatfotókat a csúszó vasbeton falak díszletei között; a hely a városi építészeti legendák egyike lett.)

2016-ban folytatódott a beruházás története. Az új tulajdonos programja az volt, hogy az építendő 42 lakóegységet nem el, hanem bérbe adja. Meglepőnek tűnhet a vállalása, de tudjuk, hogy Kőbányán már sikerrel valósított meg egy hasonló 38 egységes bérlakásprogramot. Óbudán főként hosszú távú bérlésre alakították ki a kétszobás (40 m²-es), háromszobás (60 m²-es) és a kétszintes tetőtér-beépítéses (80–100 m²-es) loftlakásokat. Kiváló minőségben, azonos stílusban, innovatív-fenntartható gépészeti rendszerekkel felszerelve. Ennél jobb helyzet építész tervező számára aligha képzelhető el.

Régi és új váltása

Kimondottan örültem, amikor a Jazz Loft beruházás Turányiéék műterméből elindult. Jól ismertem ugyanis az egykori malomépületet. A közelben dolgoztam, sokszor mentem át ezeken a hátsó utcákon. Ráadásul a Bogdáni úti egykori Harisnyagyár egyik loftjában dolgozva, régi és makacs ipariépület-rajongóként ösztínt aggódtam, hogy az óbudai Goldberger-gyár maradványainak elpusztítása után ez a Vörösvári út–Hévízi út–Hunor utca által határolt telken álló, eredetileg az 1860–70-es években az Első Pesti Hengermalom Rt. budai üzemeként felépített malomépület-maradvány sem maradhat. Jó érzés volt látni a társasházi traktusok formálódását, az új épületrészek építését. Eredetileg a két ütemből a meghatározóan új épületek készültek el hamarabb, majd a malomszárnyak teljesítették ki a belső kertes kompozíciót. Noha örültem, hogy Turányiéék kezében van a tervezés, mert már az első ütem épületein is látszott, hogy nagyon leszorítottak a beruházási költségek, amit a tervezők olyan kreatív ötletekkel kompenzáltak, mint például az erkélyek trapézlemez korlátjai. Hellyel-közzel elkészült az első ütem, lakók érkeztek, miközben a malomszárnyak téglarchitektúrájának vasbeton kiegészítései, és néhány apróbb bontási, átalakítási munkálatok után a második ütem építése lelassult, majd megállt. Bank, hitel, új beruházók, bank, vergődés, hitel, csőd, válság, válság, évek... Lassan szivárgó rozsdás lé csíkjai a vasbetonon, torzó, csonkok, enyészet, elhagyatottság, majd lassan kihajtottak a tetőszerkezeten az első kis cserjécskék is, gyomok. Befejezés helyett a „romlás virágai”. Tíz évnyi dermedtség...

Aztán múltak az évek, beköszöntött a mostani konjunktúra. Ráadásul az épülettorzó értő és gondos fejlesztőkhöz került végre, akik nemcsak az épületgépészet terén újítók, hanem az építész szerepét is képesek tiszteletben tartani. Turányi Bence tíz év után folytatta a munkát, ami némi áttervezést, a homlokzati téglaburkolat és fémfedés arányának újragondolását eredményezte. Mostanra elkészült a kivitelezés is, aminek végeredményét látva nem pusztán az építészekritikust, de a majdani lakókat, bérlőket is valódi lelkesedés kerítheti hatalmába. Régi és új határait tisztelő, öszinte és karakteres stílusvilágot eredményező, az eredeti malomépület ipariális auráját, kisugárzását aprólékos odafigyeléssel megőrző építész ez. *Martinkó József (Octogon)*

A tíz évvel későbbi újraindítás kérdések sorát vetette fel. Az építési előírások miatt elég lett volna egyetlen településképi bejelentéssel elintézni a dolgot. Azonban az eltelt évek alatt jelentősen megváltoztak az energetikai

és tűzrendészeti előírások. Ezért az építető sajátos módon egyszerre kért fennmaradási és továbbépítési engedélyt a hatóságoktól.

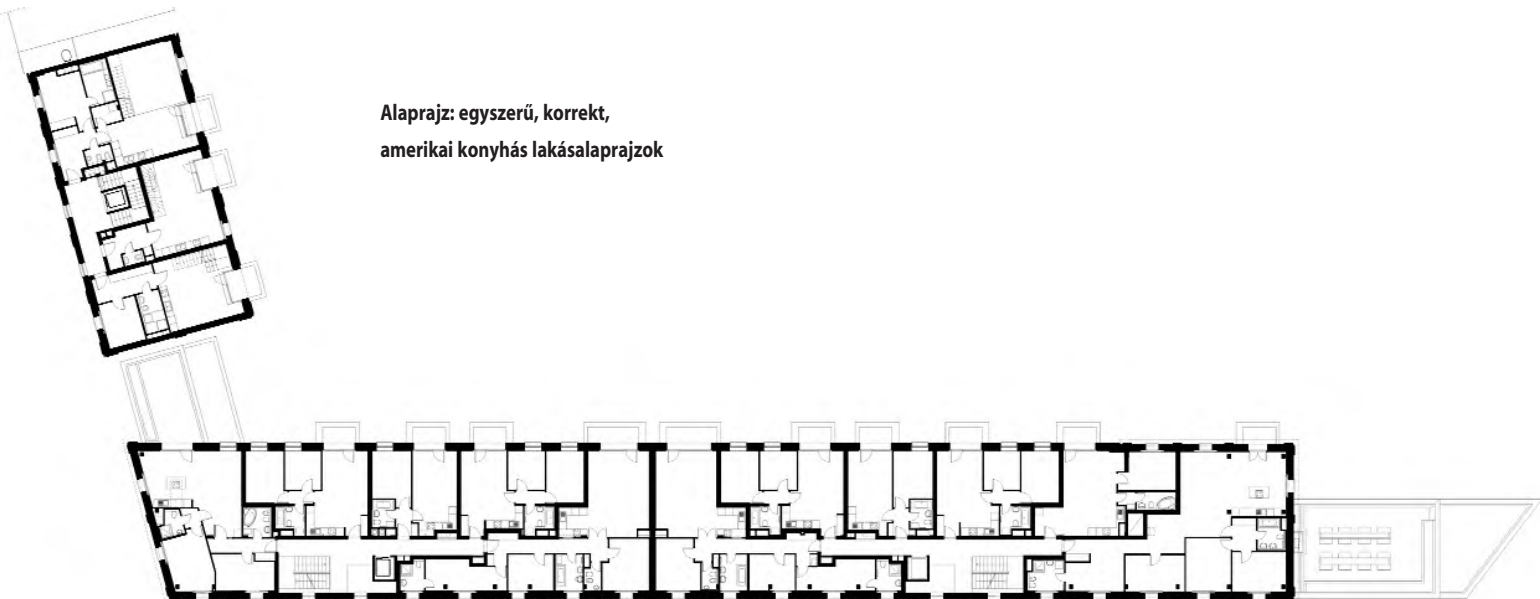
Turányi Bence elmondta, hogy amikor 2005-ben elkezdték a tervezést, a meglévő malomépület faszerkezetei, főként a méretek teljesen lenyűgözték. Az akkori előírások miatt a megtartásokra nem volt esély. Nem volt egyszerű még a külső téglahomlokzatok látszó felületeinek a megőrzése sem. Jellemzően ma sem elterjedt a belső oldali hőszigetelés.

A ráépítés és a mélygarázs miatt utólagos alápincézésre volt szükség. Így a meglehetősen változatos tömegű régi malomból csak a Hévízi utcai homlokzati falat (A épület) és a Hunor utcai és a kert felőli homlokzatokat (B épület) lehetett megtartani. Így sem volt egyszerű a mutatvány: jettelés, utólagos vízszigetelés kombinálására volt szükséges. Mai fejjel bizonyára újragondolnánk a faszerkezetek megtartását. Ám az építetői elvárások miatt nem biztos, hogy a minden kényelemmel felszerelt, trendi megoldásokkal ellátott loftlakásokat ilyen kötöttségek mellett is érdemes lenne/megérné megépíteni. Nostalgia ide vagy oda, a tíz évvel ezelőtti építészeti és szerkezeti döntések így ma is megállják a helyüket.

Nézegetem a ráépítés változó magasságait, az aszimmetrikus tetőhajlásokat, a tetőre kerülő sokféle gépészeti felépítményt, az épületszárnyak közötti lábakon álló hidat. Formálásukban, hangulatukban, más formákkal, de megidézik a hajdani malomnak a technológiai igényekből fakadó változatosságát, sőt összevisszaságát.

Ismerünk számos tallinni és holland példát a „parazitaként” megfogalmazott ráépítésre: az elnevezés mára toposszá nemesedett építészeti divatot idéz. De jelen esetben egyszerűen nagyon finom, poétikus építészeti megoldásról van szó, amely az eltelt több mint egy évti-

**Alaprajz: egyszerű, korrekt,
amerikai konyhás lakásalaprajzok**

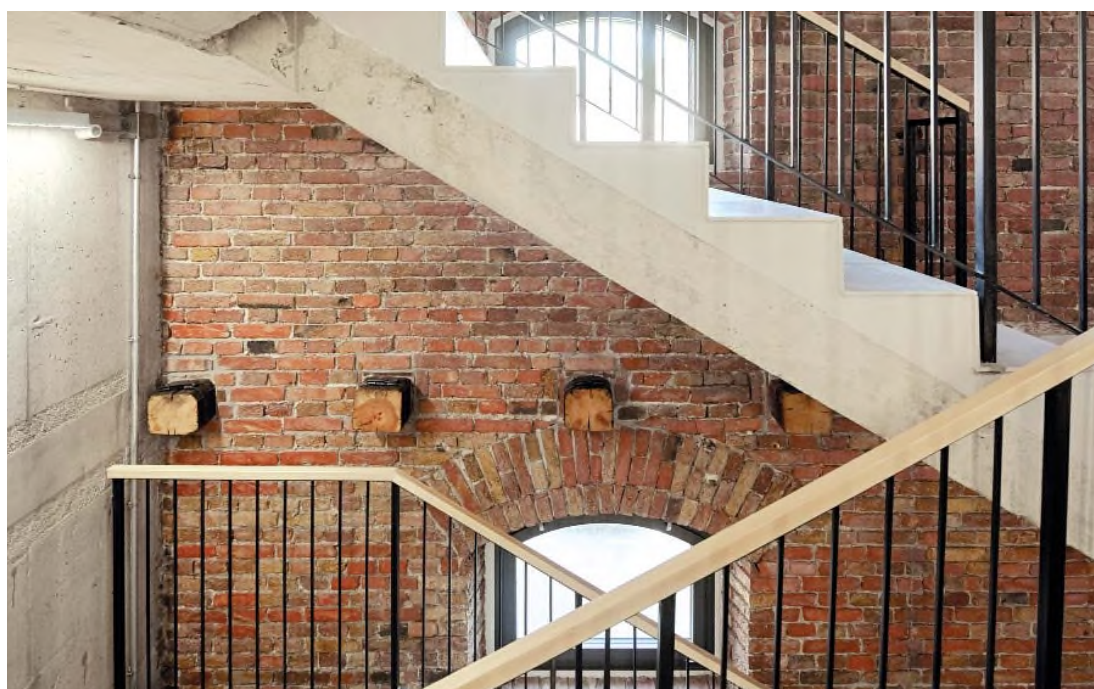

zed alatt többször is átfogalmazódott, átváltozott. 2005-ben az egész emeletráépítés átforduló korcolt cinklemez burkolatot kapott volna. Aztán következett a szerkezet nyers vasbeton állapota, amelyet tekinthetünk megvalósult végállapotnak is, hiszen több mint 10 évig így állt az épület. Az újraindításkor Turányi Bence már klinkertégla burkolatban gondolkodott. Realizálta az igény szint megnövekedését, a régi és az új felületek színhatásukban is monolitikus egységét keresve. Ez volt a „chipperfieldes” változat, ahol a ráépítés részletképzési finomságai és a téglaszín egybemosták volna az új és a régi téglahomlokzatot. Ám az építető, magáénak érezve az épü-

letet, nemcsak a gépészeti megoldásokban volt innovatív. Maga választott ki egy szép, fémesen csillogó felületű, lila színű klinkertéglát, és ezzel új helyzet elé állította a tervezőt. A kivitelezés során a cinklemez helyett korcolt alumínium, a Prefalz mellett döntöttek, és a faablakok helyett az alumínium borítású/alumínium nyílászárók kerültek a falakba. Ezek a – laikus számára lényegtelennek tűnő – különbségek egész sor építészeti változást hoztak. Az új klinkertégla felület szabályos rakásával, csillogásával, karakteresen eltér a régi ház puha monolit rózsaszínű téglájától, „esendő” javított részletől. Önmagában a lakkozott alumíniumfedés és a nyí-

Az új, szabályosan rakott klinkertégla homlokzat kontrasztos a régi ház puha, világos téglájával

A régi fal téglája a lépcsőházban is látható

A téglafalat világos, modern anyagok emelik ki

Itt-ott a lakásbelsőben is megjelenik a téglá, „loftos” hangulatot teremtve

lászárók sötétlila színe, matt felülete szépen harmonizál a klinkerrel. Persze technológiailag az alumínium nem „monolit”: nem lehet forrasztani. Minden részletét origamimódszerrel kell megoldani.

Az anyagválasztás építészeti következménye egy minden részletre kiterjedő síkkoordináció lett. Nincsenek síkból kiálló párkányok vagy más tagozatok. Minden be-

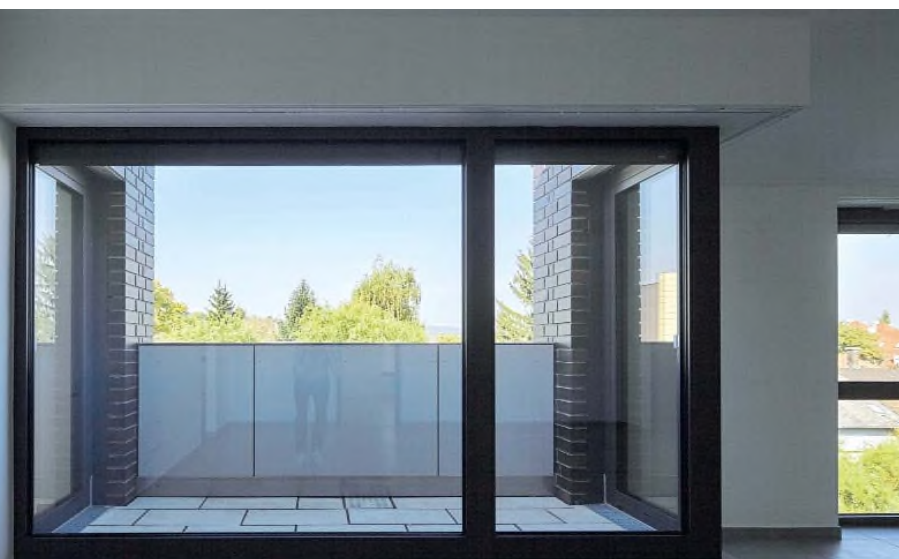
van húzva a téglafelületek síkjába. A vízvezetés függőleges és vízszintes elemeiből így lettek síkban fekvő építészeti tagozatok, amelyek a pontosan rakott téglafelületeket mezőkre tagolják. Hasonló szemléletű részletek jelennek meg a nyílászárók és a téglafal találkozásainál: a hőszigetelést fémlemez sávok takarják, a kettő találkozásánál precízen szerelt külső árnyékolók vannak. A régi és az új felületek találkozásánál a falsíkban tartott esőlevezető kibújik, megkerüli a téglapárkányt, és már a régi homlokzaton kívül van levezetve. De rendben van ez így. A ráépítésnek a saját építési természetéből eredő, egyedi esztétikája lett. Következetes logikájában és kompromisszummentességében követi a régi malom technológiai eredetű építési ökonómiáját. Így hitelesek a tetőből kinövő felépítmények, az utcai homlokzatra kitett trafóház a tetején megjelenő kültéri egységekkel és még a tetőre felvezető hágcsó is.

A régi és az új együttese leginkább a kontrasztra épül. Van mégis olyan építészeti eleme, ami a régi és az új felületeken azonos módon jelenik meg. A háromféle színű Swisspearl lemezzel kívül-belül bedobozolt konzolos erkélyekről van szó. (Amikor apa és fia társaságában jártuk be az épületet, Gábor megjegyezte – talán némi irigységgel? –, hogy ilyen részletmegoldás az ő nemzedékének eszébe nem jutott volna: sehol semmi korlát, csak a szinterezett csavarfejek.)

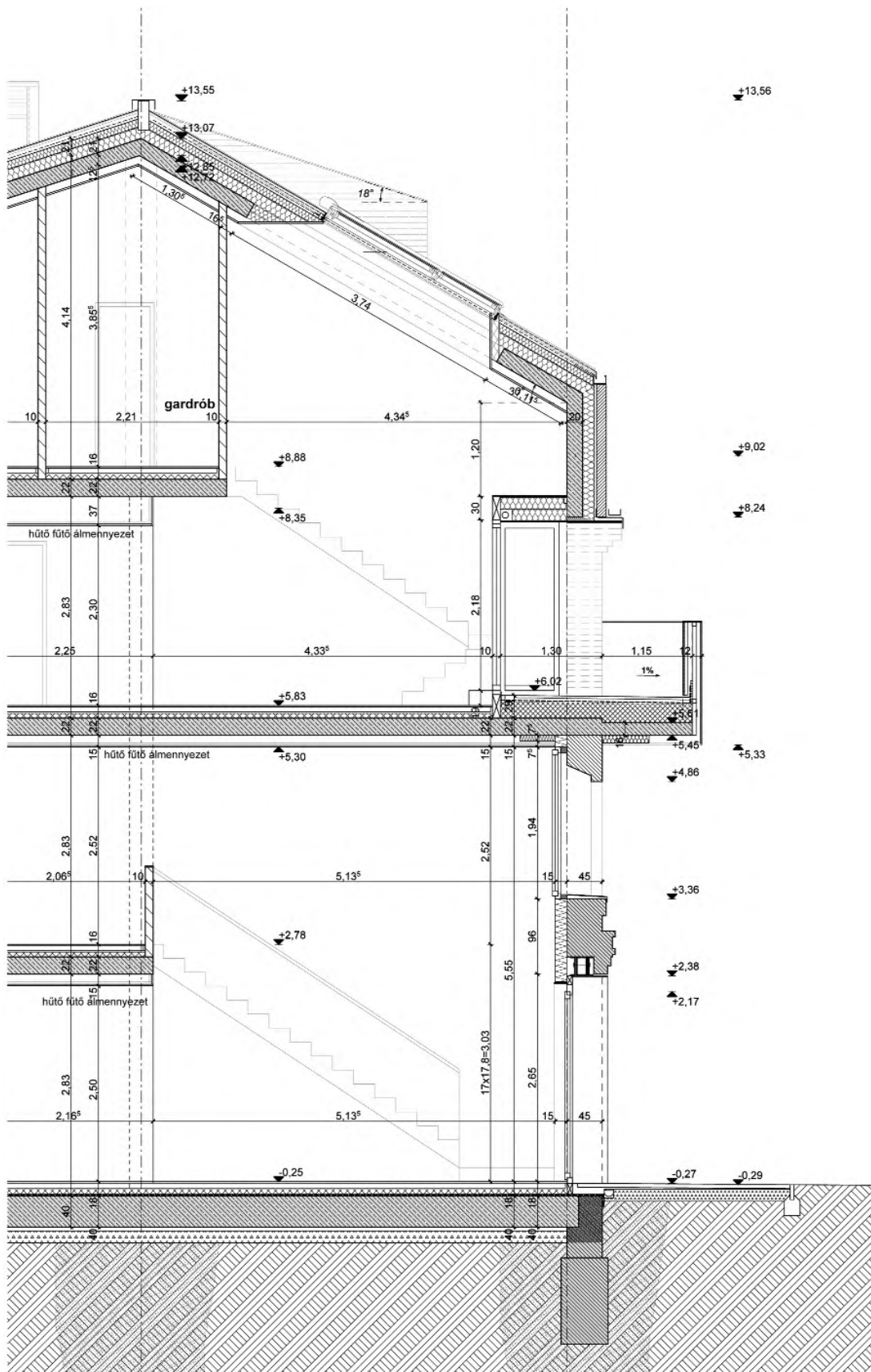
A színes dobozok összevarrják a régit és az újat, beleértve ebbe a 10 évvel ezelőtt megépített lakóházakat is: reflektálnak annak a perforált trapézlemez burkolataira.

Néhány szót a lakásokról is: mivel az építető cég gépezeti rendszerek forgalmazásával-kivitelezésével foglalkozik, alapkiindulása volt, hogy az apartmanok a legkorszerűbb gépezeti rendszerekkel legyenek felszerelve, hogy a lehető leggazdaságosabb üzemeltetést tegyék lehetővé. Így került a házakba hőszivattyú, hűtő-fűtő álloménnyezet lakásonként kezelt levegős befűvással, konyhai és fürdőszobai elszívással. A lakásbelső kátagasak, a burkolatok és a berendezések frissek, trendiek, de célszerűek és izlésesek. Semmi proccosság. Építető és tervező jól megértették egymást. Mindketten jól beszélik a Nyugat-Európában már bevett trendek nyelvét. A közös folyosókon és lépcsőházakban jól megválasztott betonszürke kerámialapok vezetnek végig. Fekete, szürke, fehér színek ritmikus sorolása, síkba rakott fénycsíkok. A színeket a lépcső natúr tölgyfa fogódzója, a kijáratjelző zöldje, a tűzvédelmi kapcsolók és poroltók élénk pirosai adják. Szép, új világ – szeretjük és végre itthon is látnunk ilyen, nem csak külhonban.

Összesen tizenhárom évet fog át a Jazz Loft építéstörténete, amely egy építész életútján belül jelentős időtartam. Egy építészeti együttesen belül különösen jól követhető így a gondolkodás változásai: elmozdulások a sa-

Irodalom / References

- [1] Laktanyaépület, Budapest Fővárosi Levéltár, jelzet: <HU BFL XV.17.d.329.016916>.
- [2] Építő Ipar, Vol 17, No 12 (846) (1899).
- [3] Elekes, Attila: „Óbuda régi kisüzemei I”, hozzáférhető: <http://www.obudamultja.hu/obuda_regi_kisuzemei_01.pdf> [utolsó belépés: 2019-04-12].

Metszetrészlet

I. ütem (2006–2009)

Építész: Turányi Gábor és Turányi Bence (T2a Építésziroda Kft.)

Projektépítész: Skultéti Levente

Építész munkatársak: Márk Péter, Lévai Marcell, Pinczés Éva, Regőczy Dénes

II. ütem (2016–2018)

Építész: Turányi Bence (T2a Építésziroda Kft.)

Projektépítészek: Gyurcsó Renáta, Balla Gábor

Építész munkatársak: Laczkó-Pető Bálint, Regőczy Dénes, Újfalussy Fruzsina, Fülöp Tamás, Oravec Péter

Közös területek belső-építészete: Ölbey István (Home.hu Kft.)

Építető: Merkapt Zrt.

Korcolt lemezfedés: Prefal (beszállító: Prefa Hungaria Kft.)

Szálcement korlátburkolat: Swisspearl (beszállító: Esal Hungaria Kft.)

Fotó: Batár Zsolt

ját ouvre-ön belül és egy építésziroda filozófiájában is. Nem is beszélve apa és fia, két építésznemzedék szemléletének összefüggéseiről.

A Hunor utcai házakat körbejárva (Bossa Nova ház) olvashattam a lépcsőházak elnevezéseit: a jazz klasszi-

kusai Duke Ellingtontól Herbie Hancockig. Nekem a most átadott Jazz Loft épületekről inkább a bebop jut az eszembe: a nevek sorolását Charlie Parkerral kezdeném.

Sugár Péter

Az utcáfronton kétemeletes régi épület pinceszintjét kibontva alakították ki a belső kertet. A tetőtérben a legelegánsabb lakosztályok kaptak helyet

PAWSON JAFFÁN

The Jaffa Hotel & Residences, Tel-Aviv, Izrael

Mióta elkészült Tel-Aviv-Jaffa stratégiai terve (2005), [1] a város horizontján megsűrűsödtek a toronydaruk. A város látképe radikálisan megváltozott az elmúlt években.

A tudatos és a város lakosságának bevonásával készült fejlesztési tervek megvalósulását pedig az évtizednyi viszonylagos béke és az ország jelentős gazdasági fellendülése tette lehetővé.

Tel-Aviv határai szűkösek, a Földközi-tenger 14 kilométer hosszú partszakaszán csupán 52 négyzetkilométeres területen fekszik. Az idén 110 éves városnak alig félmillió lakosa van, de a körülötte lévő agglomeráció másfél milliós. A város vonzáskörzete pedig három és fél millióra tehető, ami több, mint az ország lakosságának harmada. [2]

Szlogenje a „szünet nélküli város”, mert nemcsak az ország legjelentősebb gazdasági, hanem kulturális központja is. Az izraeliek imádják Tel-Avivot, aminek a klímája egész évben kellemes, az emberek barátságosak, befogadók, nem véletlenül tekintik a meleg közeli fővárosának. A meleg büszkeségnek itt nem egy napja, hanem egyhetes fesztiválja van minden évben a városlakók széles körének támogató részvételével.

Évről évre nő az idelátogató turisták száma, pedig a város a 10. a világ legdrágább városai között. [3] Különösen magasak az ingatlanárak, ebből következően a szállodák, az egyéb szálláshelyek és persze a helyiek lakásai is.

Tel-Aviv, amely valamikor Jaffa ősi városától északra nőtt és a függetlenségi háború (1948-1949) után egyesült vele, sok évtizeden át nem sokat törődött a romjain

tengődő arab városrészsel. Valamilyes kivételt képzett az óváros, ahol a megüresedett házakba egy önkormányzati döntéssel csak művészek költözhettek – ezzel nemcsak megőrizték az építészeti értékeket, hanem új életet is leheltek a falak közé.

Jaffa épületei nemcsak a függetlenségi háború harcai során sérültek meg, hanem korábban, a brit mandátum idején is sokszor a tűzérés „oldotta meg” az arabok zavargásait. Így aztán sokáig Tel-Aviv hátsó udvarának számított ez a rész, miközben a város északra már elérte határait.

A múlt század kilencvenes éveiben, ahogy mindenütt a világon, a városrehabilitációt a „kreatívak” spontán lé-

Építész:
John Pawson

pései indították el. Itt még elviselhető áron lehetett romos házakat venni, felújítani és egyedivé tenni őket.

Az egyik leghíresebb példája ennek a dzsentifikációs folyamatnak az Ilana Goor Múzeum. A szobrásznő, aki különleges ékszereivel Észak-Amerikában gazdagodott meg, minden pénzét egy romhalmasz feltárására és újjáépítésére költötte – ma itt van a múzeuma, amely a saját munkáin kívül az izraeli, kortárs képzőművészet egyik legizgalmasabb kiállítóhelye, és csodás teraszaival a legjobb kilátást nyújtja a tengerre.

A kreatívak nyomán megjelent a pénzesebb középsz-

tály, aztán a befektetők. Az ezredfordulón elindult stratégiai tervezés pedig igyekezett a hely történeti értékeit megőrizni, ám korszerű újjáépítést támogatni.

Az önkormányzat leginkább a közterületek rendbetételével járul hozzá a terület felértékelődéséhez – ezt a célt szolgálta a régiségpiac környékének és a jaffai kikötőnek a rehabilitációja.

Az épületek felújítása, átfunkcionálása az egyéni kezdeményezés tere Izraelben, ami el is indult: új üzletek, éttermek, kávézók nyíltak, az üres telkeken és a romokon új lakóépületek jelentek meg.

A mélyített udvart az utca felől magas kőkerítés és intenzív növényzet védi a kíváncsiskodók tekintetétől

A legizgalmasabb, ugyanakkor a legnehezebb terepe a felújításoknak a tengerparti óváros közvetlen közelében volt – nem véletlenül, itt egymáshoz közel, szinte egy időben indult meg két luxusszálloda-építési projekt is. A terület évezredes történelmi terep, a vállalkozók éveket töltöttek azzal, hogy feltárják mindazt, amit a romos épületek és körülöttük a föld rejt.

A medence körüli szobáknak közvetlen kijárata van a napozóteraszra

Az RFR Holding, amelyet 1991-ben Aby Rosen és Michael Fuchs alapított, tizenhárom évvel ezelőtt szerezte meg a hosszú távú bérleti jogot az egykori, jaffai francia kórház területére.

1875-ben francia-keresztény zarándokok Jaffán megbetegedtek. A maláriát egyetlen üzletember élte túl, aki

hálából kórházat építtetett az őt ápoló apácarendnek.

A kórházat a kor kiváló európai szakemberei tervezték és építették: 1879-től 1969-ig szolgálta a környék lakosságát, majd 26 éven át elmebeteg emberek intézete volt.

Többen próbálták hasznosítani, de a területen végzendő archeológiai feltárások olyan többletköltséget és időt igényeltek, hogy azt csak az vállalta, akinek ehhez nemcsak pénze volt, hanem a pluszmunka az értékrendjébe is beleilleszthető volt.

Építészeti folyóiratokban ritkán esik szó a beruházó személyéről, pedig bizonyára nem csak ebben a projektben volt a kulcsa mindannak, ami később történt. Aby Rosen és Michael Fuchs szülei német holokauszt túlélők. Aby szülei és testvére a '90-es években Tel-Avivba költöztek, a fiuk rendszeresen látogatta őket. Aby az USA-ban kezdte meg sikeres ingatlanbefektetői pályafutását, és kezdettől fogva azok közé tartozott, akik minőségi építészeti igényeltek minden beruházásuknál. Az üzleti előképzetet egyetemen kívül az ingatlanos papától kapta, azt fejlesztette tovább, de minden bizonnyal szerepe volt a festő mamának is vizuális kultúrája alakulásában.

Ez az erős motiváltság segítette leküzdeni az akadályokat a végül 2018 őszi átadott szállodakomplexum építése során.

A szálloda építését csak 2014-ben kezdték, nyolc kemény év feltárás és restaurálás után.

A brit építész, John Pawson munkáját a helyismerettel rendelkező, a jaffai kikötő rehabilitációs terveit készítő Ramy Gill építész segítette.

A komplexum új szárnya a minimalista stílusáról híres Pawson kézjegyét viseli, ugyanakkor a régi épületnek is megadja a maximális tiszteletet.

Őszintén szólva az épülettel való első találkozásom nem sikerült túl jól: tavaly ősszel magyar építészekkel jártam az óvárost, és a sétánk során eljutottunk az egyik szimbolikus térkompozícióhoz. Ran Morin emblemikus szabadtéri szobra 1993 óta lebeg az élő narancsfával az óváros szélénél számító kis teresedésen, annak emlékére, hogy a jaffai kikötőből indult útjára szerte Európába a híres Jaffa-narancs. Sokáig a francia kórház düledező kerítése volt az autentikus háttér az egyik oldalon, de tavaly ősszel hirtelen elénk tornyosult a szálloda új épületszárnya, a gazdasági bejárattal és annak minden esztétikát nélkülöző részleteivel...

A főbejárat felől persze más a helyzet – a Louis Pasteur utcáról lehet behajtani autóval a mélyparkolóba, és miután a kapuőröz oroszlánok módjára viselkedő biztonsági embereket meggyőztem, hogy hivatalos akkreditációval akarok bemenni a szállodába – találkozom van a PR-menedzserrel –, egy hosszú, keskeny, lejtő padozatú, tükröplafonos folyosón keresztül jutottam a lobbyba.

Irodalom / References

- [1] The strategic plan for Tel Aviv Yafo, Municipality of Tel Aviv, Strategic Planning Unit, 2005.
- [2] Tel Aviv Non Stop City / City in Numbers [honlap], hozzáférhető: <<https://www.tel-aviv.gov.il/en/abouttheCity/Pages/CityNumbers.aspx>> [utolsó belépés: 2019-04-04].
- [3] „The world's most expensive cities”, *The Economist* [online], 2019-03-19, hozzáférhető: <<https://www.economist.com/graphic-detail/2019/03/19/the-worlds-most-expensive-cities>> [utolsó belépés: 2019-04-04].

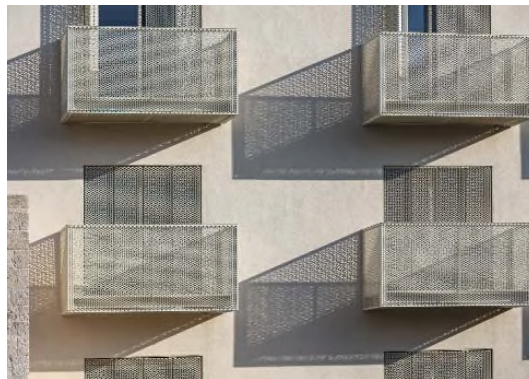
Az egykori kápolna ma is közösségi tér – kevésbé szentséges, de esténként megtelik étellel

A folyosó, furcsa arányai ellenére izgalmas út a megérkezéshez, hiszen az enyhe hajlás miatt jó ideig nem látjuk, hová is vezet. De ahogy megérkezünk a lobbyba, a hatalmas üvegfalon át feltárul a régi és az új épület által közrezárt udvar, ami igazán csábító, impozáns látvány.

A lobbyba is betüremkedik a keresztes királyság idejéből (12-13. század) fennmaradt várfalszakasz, amely az egykori Jaffát volt hivatott védeni. Az eredetileg kétszintes kórházi épületnek a pincszintjét is kiszabadították a földből, ezért a belső udvar-kert-úszómedence ennyivel lejjebb került, és a földmunkák során bukkantak rá az egykori belső várfaladarabra.

A legelegánsabb lakosztályok a kórházi szárny legfelső szintjén vannak – az ókori Izrael királyairól nevezték el azokat. Innen fantasztikus kilátás nyílik az egész városra és a tengerre. Lenyűgözőek a kisebb szobák is, mert a mélyen átgondolt praktikusságon és a terek szépségén túl a felhasznált anyagok minősége szembeötlő.

A szálloda 120 lakosztályán kívül 36 luxuslakás is épült a tenger felé néző épülettömbben. Két étterem, spa és egy fantasztikus bár, amelyet a kórház egykori

A „legpawsonibb” homlokzat – az eltolt mintázatú, dupla fémcspike látszólag puritán, csak közelebről tárja fel részletgazdagságát

kápolnájában rendeztek be. Itt a bútorok játékosak és az üres falakat szentképek helyett a modern kor bálványai, hollywoodi színészek hatalmas portréi díszítik. Aby Rosen híres műgyűjtő, szállodáinak, irodaépületeinek integráns része a kortárs művészet, de nem áll távol tőle a polgárpukkasztás sem: Damien Hirst Lever House előtti szűzanyaszobra is neki köszönhető.

A kerttervezésben is a legjobb erőket egyesítették: a megújuló tel-avivi tengerparti közterületek két sikeres, izraeli tájtervezője, Alisa Braudo és Ruth Maoz dolgozott az amerikai Rees Roberts céggel.

Aby Rosennek, aki már korábban is volt munkakapcsolatban John Pawsonnal, egy jellemző nyilatkozata saját magáról: „Kapitalista vagyok, de jó építészekkel, művészekkel hosszú távra, jó minőségű épületeket építünk – ettől vagyok boldog.”

Mihály Amichay Éva

A régi épületszárnyban kialakított „egyszerű” szoba

Építész: John Pawson
Építész munkatársak: Francisco Marques, Mark Treharne, Chris Masson, Patrick Loewenberg, Stéphane Orsolini, Seamus Kowarzik, Eline Ostyn, Ben Collins, Sabine Piechotta, Maria Bello, Eleni Koryzi, Nicholas Barba, Max Gleeson

Helyi építész: Ramy Gill

Építető: RFR Holding

Fotó: Amit Geron

AZ ÓVATOS EXTRAVAGÁNS

Egyszobás hotel Antwerpen óvárosában

The Grand, azaz „A Hatalmas” – mi más nevet is adhatnak volna Antwerpen legkisebb hoteljének, az egyetem és a kulturális negyed közötti, óvárosi kis utca cseppnyi saroktelkén álló, 400 éves műemlék épületben kialakított apartmannak? De ne legyünk cinikusak, valóban hatalmas ötlet volt a keskeny házak között is szokatlan arányú, földszint + 3 emeletes, de a rövidebb homlokzatán mindössze 2,4 méter széles épület megvásárlása, hogy a dmva Architecten vállalkozó szellemű építészeinek keze nyomán „egyszobás hotelként”, Antwerpen legkisebb hoteljeként születhessen újjá.

Hotel tehát, és nem kiadó lakás, bár a különbségtétel korántsem egyértelmű: az épületet egy városnéző séta során megpillantó későbbi tulajdonosok sem köteleződtek el egészen, fenntartották az időszakos magánhasználat lehetőségét, de az év nagyobb részében bérbeadással számolnak. A döntő többségében régi, több száz éves házak alkotta sűrű beépítésű negyed ideális környezet az elsősorban fiatalokat célzó városi szállásnak. Tíz perc sétára van a Scheldt folyó és a rotterdami Neutelings

Riedijk építésziroda tervezte nagyszabású Museum aan de Stroom is, [1] de a régi piactér sincs sokkal meszebb.

A tulajdonosok kifejezett szándéka volt a végtelenségig kiaknázni a keskeny-magas házban rejlő lehetőségeket, előnyt kovácsolva a hátránynak tűnő tulajdonságokból. Ami a mindennapos használatban kényelmetlenség és akadályozó tényező lenne, mint a különböző rendeltetésű terek közötti átlátások-áthallások és a rengeteg lépcsőzés, az egy néhány napos tartózkodás idején nem okoz gondot, sőt, az áramló tér üdítően hat a mindennek felett az ágyak számának maximalizálását szem előtt tartó, cellás elrendezésű, közösségi terek nélküli apartmanokhoz szokott közönségre.

A keskeny épület meglepően nagyvonalú belső terét egy sor leleményes megoldással érték el: a falakat és a födémekeket fehérre festették (erről később lesz még szó), a földszint dupla belmagasságú részén, a bejárattal szemben padlótól plafonig nyúló tükröt helyeztek el a falon, mintegy megkettőzve az épület szélességét, he-

Építész:
David
Driesen,
Tom
Verschueren,
Jolien
Debaets

lyenként pedig a földemgerendák felett a deszkaborítás helyére üveg járófelületet illesztettek, átszűrődő fények és átlátások több szinten átívelő játékát képezve. A második emelet üveggel áttört padlóján át nem egy, hanem két szinttel lejjebb is tekinthetünk. A hosszanti tömegbe szögtöréssel, a rendelkezésre álló helyet nagyvonalúan pazarolva elhelyezett, áttört lépcső is a belső egységet erősíti. Miközben egy pillanattal sem kételkedünk benne, hogy praktikusabb és helytakarékosabb lett volna a szomszéd épülettel határos hosszal mellé állítani és szigorúan egymás fölé rendezni a lépcsőket, arra gondolkodunk, hogy mégis jó ez így: a térbe állított lépcsőből fakadó fény-árnyék hatások gazdagítják a függőlegesen egybemosódó tágas és szellős belső teret, ez pedig végképp feledteti, hogy számolnunk kellene a hasznosítható négyzetmétereket.

Az alaprajzokat vizsgálva azonnal felfedezzük az épület kívülről nem látható titkát: téglalap helyett L alakú elrendezést látunk, ugyanis a belső udvar egy későbbi periódusban beépült, így az épület kissé a szomszédja mögé kanyarodik, ami lehetővé teszi a terek szükséges mértékű megosztását, elválasztását. Alapvető tervezői döntés volt, hogy ebben az újabb épületrészben helyez-

ték el a kiszolgáló funkciókat, amelyek egyben a beépített, fix bútorozású helyiségeket is jelentik: konyha, fürdőszoba, jakuzzi – míg a régi épületrészt a lépcső foglalja el, illetve a legfelső szinten a hálószoba.

A helyszínrajzon láthatjuk, hogy a később beépült udvar a szomszéd épület mögé nyúlik

Feljáró az apró tetőteraszra, útközben egy frissítő zuhanyal

„Timeless architecture does not exist – a building, an interior is indissoluble connected to a certain moment in time.” [3]

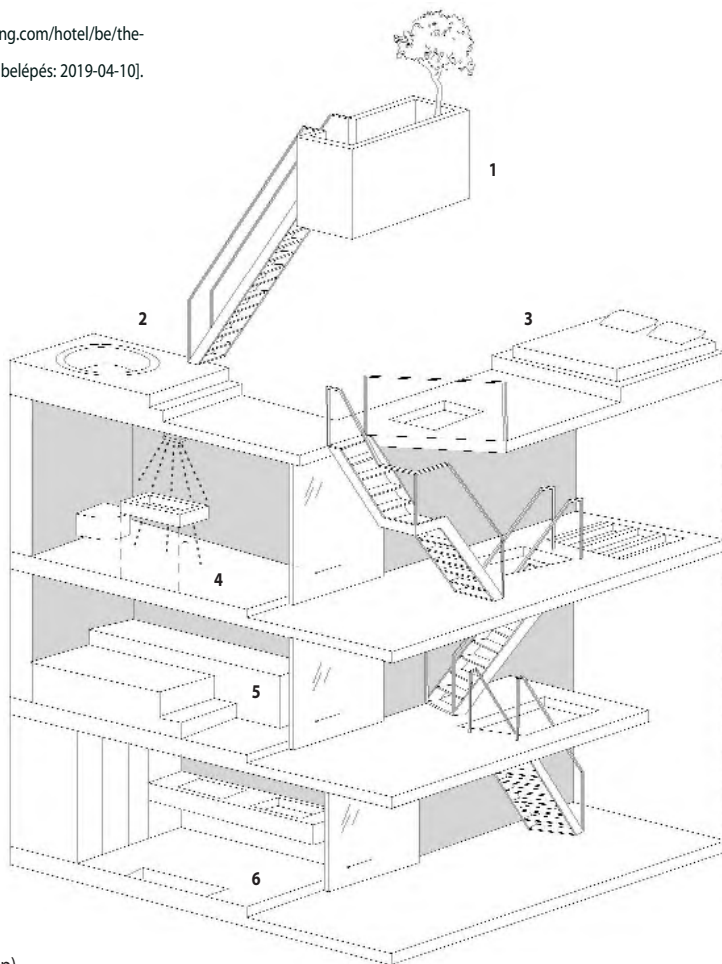
Irodalom / References

- [1] Neutelings Riedijk Architects/City History Museum MAS [honlap], hozzáférhető: <<https://www.neutelings-riedijk.com/city-history-museum-mas>> [utolsó belépés: 2019-04-10].
- [2] Román, András – Fejérdy, Tamás (eds): *Karták könyve*, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, Budapest 2011, hozzáférhető: <<http://icomos.hu/index.php/hu/dokumentumok/nemzetkozi/kartak/165-kartak-koenyve>> [utolsó belépés: 2019-04-10].
- [3] dmva Architecten [honlap], hozzáférhető: <<http://www.dmva-architecten.be>> [utolsó belépés: 2019-04-10].
- [4] Booking.com/The Grand [honlap], hozzáférhető: <<https://www.booking.com/hotel/be/the-grand.html>> [utolsó belépés: 2019-04-10].

A négy szinten összesen 103 m² alapterületű épület beosztása, akár az egykori lakótornyoké, képletszerű: szintenként egyetlen funkciót foglal magában. A földszinten van a konyha, az első emeleten – a terveken – nappali található, a másodikon a fürdőszoba, a harmadikon a hálószoba jakuzzival. Innen egy további lépcső vezet fel az apró, mellvéddel körített tetőteraszra – útközben, ha kedvünk tartja, megállhatunk egy kültéri zuhanyzásra is.

Divatja van ma a nem mindennapi szállásoknak, az egybefüggő belső tereknek, no meg a minimálnak is, de

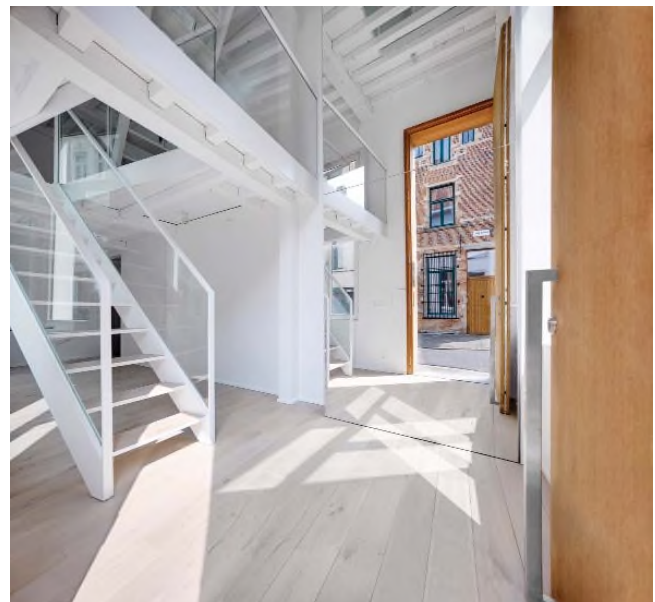
1. Tetőterasz, kilátó
2. Jakuzzi
3. Hálószoba
4. Fürdőszoba
5. Nappali / második hálószoba
6. Konyha

A bejáratú teret a nagyméretű tükör teszi valóságátlanul tágassá (belső kép)

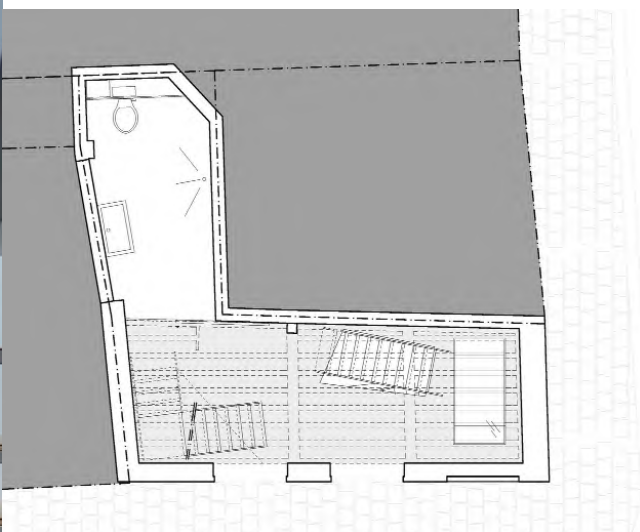

mindezeket pontosan kimérve és gondosan adagolva kínálja ez az épület. Igaz, az egyszobás hotelből végül két-szobás lett: az első emelet beforduló, ablaktalan részében egy kétágyas lakrészt alakítottak ki, a „nappali” pedig egy szinttel feljebb, a lépcső közelében kapott helyet egy fotel, pár szék és szőnyeg elhelyezésével, de a lépcsők körüli térrészekben több helyen is megjelenik egy fotel vagy szék, különböző alakú és stílusú kisebb szőnyegek, vagy egy állólámpa. A hálószobák berendezése is a rövid idejű tartózkodás praktikumát mutatja: a felső szinti háló gyakorlatilag egy óriási, épített franciaágy – a fedélszék megérinthető közelségbe került, didaktikusan fehérre festett régi ácsszerkezete baldachint képez a fejek fölé; a két szinttel lejjebb lévő lakrész pedig: „ágy-asztal-tévé”.

Ez az átgondoltan kevés berendezési tárgy összhangban van az átutazók lelkiállapotával: felemelő átmeneti-

leg távol kerülni a mindennapjainkat keretező tárgyak sokaságától, és birtokba venni ezt az igazán tiszta, átlátható és szűkszávú teret, csupán a legszükségesebb tárgyaink társaságában. A redukált eszköztár a színekben is megmutatkozik: a régi és új elemek megkülönböztethetőségét szem előtt tartva minden történeti elemet fehérbe öntöttek: úgy a falakat és ablakkereteket, mint a mennyezetet és a régi fagerendákat, a hozzáadások pedig természetes fenyőszínűvel különülnek el: ezek a járófelületek, egyes beépített bútorok és a fa lépcsőfokok. A didaktikus színkezelés kívül is folytatódik: míg a környező régi házakon uralkodóak a barnás, szürkés, sárgás árnyalatok, a hotel falai és ablakai kívülről is fehérek, teteje piros, a bejárati ajtó – mivel hozzáadás – fenyőszínű lett. A régi és új közötti elképzelt kontraszt azonban a valóságban igen visszafogott, és a következetessége is csorbul: fehérek lettek a konyha és a fürdőszoba beépített bútorai, és a lépcsők acélszerkezetei is. A szállás weboldalán közzétett képeken, amelyek a valós használatra berendezett belsőt mutatják, a kontraszt inkább az építészeti és beépített elemek egyöntetű világos színe és a berendezési tárgyak nem hivalkodó, de azért színes összehatása között mutatkozik meg.

A dmVA iroda számára fontos az anyaghűség és a visszaállíthatóság – bár az előbbi itt éppen áldozatul esett a fehér uralmának. Az utóbbi a modern műemlékvédelem egyik alapvetése is: a 20. század során összeállított kartákban – úgy 1964-ben, mint 2000 után – gyakran felbukkanó elv a visszafordítható beavatkozások előnyben részesítése. [2] Tom Verschueren vezető tervező erre a munkára vonatkozóan is hangsúlyozza: egy későbbi átalakítás alkalmával a most hozzáadott elemek eltávolíthatóak, meghagyva a lehetőséget, hogy a jövőbeni tervező saját látásmódja és a régi épülethez való viszonya tükröződhessen majd egy későbbi átalakításban. Ez a hozzáállás lojálisnak tűnik a történeti épület iránt, és empátikusnak az egykori és a majdani tervezővel –

csak épp valahol útközben a jelen építészete és építészete esett ki a képletből. „Időtlen építészet nem létezik – egy épület vagy egy belső tér elválaszthatatlanul egy bizonyos [történelmi] pillanathoz kötődik” – olvasható a hitvallásszerű kijelentés az iroda honlapján.* Ez pedig a fentiekkel még akkor is ellentétben áll, ha üdvözlendő ez az óvatos viszonyulás a meglévő épülethez, a valóban kontrasztos új anyagok tudatos kerülése, a kevés hozzáadott elem lehetőleg kidolgozása és pontos beillesztése a teljes képbe.

„Ez pontosan az a hangulatos kis ház, amit mindig is szerettem volna megterveztetni magadnak, de sosem tetted” [4] – fogalmazott egy vendég. A szöveges értékelések és a pontozások alapján is látszik, hogy szeretik az épületet. Az érthető, következetesen alkalmazott színekért, az egyetlen, egybeolvasható belső térért, a gondosan kidolgozott részletekért – vagy bármiért, amire a házat tanulmányozó építész még csak nem is gondol. A kétszobássá lett „egyszobást” négyen kibérelve igazán korrekt, elérhető áron, fejenként és éjszakánként akár 13-15 000 Ft körüli összeg ellenében megkaphatjuk – feltéve, hogy időben észbe kapunk. Augusztusra még foglalható, de érdemes iparkodni, mert hamar elkapkodják a szabad helyeket.

Ware-Nagy Orsolya

A szabálytalan és ablaktalan részbe kerültek a kiszolgáló funkciók, mint például a fürdőszoba, míg a fénycsőben úszó főtömeg egybefüggő, többszintes teret rejt magában

Építész tervezők: David Driesen, Tom Verschueren, Jolien Debaets (dmVA Architecten)
Megbízó: Weiss-Vanderhoeven
Statika: ASB
Kivitelezés: Colmat
Fotó: Bart Gosselin

A CENZÚRA ESZTÉTIKÁJA

Árva lányok otthona Iránban

Hagyományok, szokások, vallási előírások napjainkban egyre inkább háttérbe szorulnak világszerte, ami nagyrészt az emberek és az információ szabad mozgásának tudható be. Az utóbbi évtizedekben egyfajta modern népvándorlásnak vagyunk szemtanúi, ahol nem csak az emberek, hanem az alkotó gondolatok is egyik kontinensről a másikra vándorolnak, ami egyre fontosabb a kreatív iparágak számára. Legtöbbször a problémák eltérő megközelítése eredményez új megoldásokat, amihez elengedhetetlen az alkotó együtt gondolkodás, a nézetek ütköztetése, diszciplínák közötti átjárhatóság. Kutatások igazolták például, hogy míg a nyugati emberek magára

az objektumra koncentrálnak elsősorban, keleti társaik a kontextusra érzékenyebbek. [1]

Azon régiókban, ahol a hagyományok tisztelete a hétköznapi kötelező részét képezi, különösen nagy jelentőséget kaphat a befogadó környezet megértése. Iránban például az iszlám vallás számos előírásának betartására a törvény kötelez, az attól való eltérést szigorúan szankcionálják, ami az építészeti alkotó folyamatra is hatást gyakorolhat. Nem az építészeti megjelenésbe való beleszólásról van szó, sokkal inkább a hétköznapi élet szabályainak betartása érdekében kell az építésznek különösen körültekintőnek lenniük, megérteniük a tágabban értelmezett kontextust.

Az iráni ZAV Architects építészeit lányok számára építendő árvaház tervezésével bízta meg Khansar városában dr. Ahmad Maleki, egy idős filozófus. Az árván maradt gyermekek gondozása a fejlődő világban általánosságban is gondot jelent, mivel a népességszaporulat alakulása nem ösztönzi a családok befogadóképességét, így a szülők nélkül maradt gyerekek tömege nevelkedik az utcán, és az állam csak kevés országban érzi feladatának a velük való törődést. A hontalanul felnövő, a társadalomból kirekesztett gyerekek ki vannak téve az alvilág emberkereskedelemmel, prostitúcióval foglalkozó köreinek. Befogadó otthon nélkül jövőjük bizonytalan.

Khansar Teherántól 280 kilométerre délre található, bővíző forrásai és történelmi épületi miatt sokan látogatják. Mivel a város nagymértékben támaszkodik az idegenforgalomból származó bevételekre, a megrendelő azt akarta, hogy az árvák élőhelye a város történelmi műemlékei közé kerüljön, anélkül hogy megzavarná a környezet építészeti integritását. Az építészek a „jól bevált” bentlakásos gyermekotthon helyett egy családi lakóközösség gondolatát fogalmazták meg, amely az elhelyezkedéséből adódóan az azt körülvevő lakóházakéhoz hasonló körülmények között nyújthat menedéket hátrányos helyzetű lakóinak.

A cél az volt, hogy eltávolodjanak attól, hogy a lányok állandó felügyelet alatt legyenek, ehelyett inkább a normálhoz közeli életet élhessenek Khansar introvertált társadalmi környezetében. A felvetés szerint a lányoknak mindössze egy olyan otthonra van szükségük, amely kedvük szerinti és büszkék lehetnek rá. Egy igazi otthon-

Erkélyek felhajtott „hidzábbal”

Fotó: Aidin Gilandoost

ra, szemben a kollégiumok börtönszerű, fegyelemre és szabályokra épülő légkörével.

Khansar rendkívül konzervatív hely, az állami tisztviselők kétségeket fogalmaztak meg a projekttel szemben. Úgy vélték, jobb lenne ugyanazt az íratlan törvényt követni, amelynek alapján az ország összes árva háza működik, miszerint az összes lány egy közös szobában él és alszik, ugyanazon az emeleten, ahol az igazgató. Arra a kérdésre azonban, hogy az összes lány egy szobában történő elszállásolása gyakorlati szempontból fontos-e, vagy esetleg egyfajta ellenőrzést, felügyeletet tesz könnyebbé, senki nem tudta a választ, így végül elfogadták a megszokottól való eltérést.

Az Iránban újszerű koncepció azonban kihívást is jelentett a tervezők számára. Például a perzsa és iszlám hagyományban lévő lakóházak a befelé fordulás elvét követik. Ez azt jelenti, hogy a ház külseje (biruni) visszafogottabb és sokkal kevésbé díszes, mint a ház belseje (andarun). A külsőt többnyire egyszerű geometriai elemekből formálják, hogy leképezze a szent világ harmóniáját. Az építészek a befelé fordulás elvét követve zárt homlokzatot terveztek, mivel az iszlámban kötelesség az idegenek szeme elől védeni a ház lakóit. A magánélet feltételei megteremtésének szükségessége még nagyobb jelentőséggel bír ott, ahol kizárólag nők élnek, így a falak is „óvják” a lányok tisztaságát. Az épület íveket formáló falaival körbezárt udvara lehetővé teszi a lányok számára, hogy érezzék a napfényt, a szelet a bőrükön és a hajukon az illetéktelenek pillantásától való aggodalom nélkül. Egy másik hagyományos építészeti elem a sekély vízü medence az udvaron, transzcendens jelentéstartalommal. A fák és gyógynövények buja kertjében elhelyezett vízfelület az iráni kultúra képzeletvilágában szimbolikusan átlépést biztosít a kozmikus világba. A medence vize tükrözi az égboltot, szellemi dimenziót nyit meg a szemlélődő előtt. A gyerekek szeretik ezt a területet a csatlakozó játszóhellyel együtt, segít nekik átvészelni a nyári forróságot.

A tipikus perzsa házban a körbezártság által kínált vizuális védelmi pajzs a családtagok közötti szolidaritás érzetét is erősíti. Ez az árvaotthonban is érezhető, a lányok családtagként utalnak egymásra, így könnyebben

mutatják ki szeretetüket társaik és igazgatójuk felé. A gyakorlatban is igazolódik az a felvetés, miszerint az árva gyerekek közösséghez tartozásának kialakulását, pszichológiai fejlődését segíti a jól strukturált térszervezés. [2]

Az épület földszintjén egy csoportos összejövetelekre tervezett nyitott terű társalgó található, míg az első emeleten a közös konyha, a gépészeti helyiség és az igazgató lakosztálya kapott helyet. A következő szinten lévő hat, erkélyes hálószoba mindegyike legfeljebb 15 hét és tizenöt év közötti lányt fogad be. Az épület külseje és belseje közötti kontinuitásról ugyanazon helyi anyagok, elsősorban kezeletlen téglák és fa felhasználása gondoskodik. Az egyszerű anyaghasználat ellenére a természetes fény beengedése és az átgondolt térrendszer eredményeként a terek otthonosak és meleg hangulatúak. A hálószoba az a hely, ahol a gyerekek az önállóságot és függetlenséget érzik, és ahol a fontos és személyes beszélgetések zajlanak, a belőlük nyíló erkélyek pedig gyakran a relaxálás, az önmagukat kereső távolba révedés helyszínei.

Építész: ZAV Architects

A város idővonalába simulva

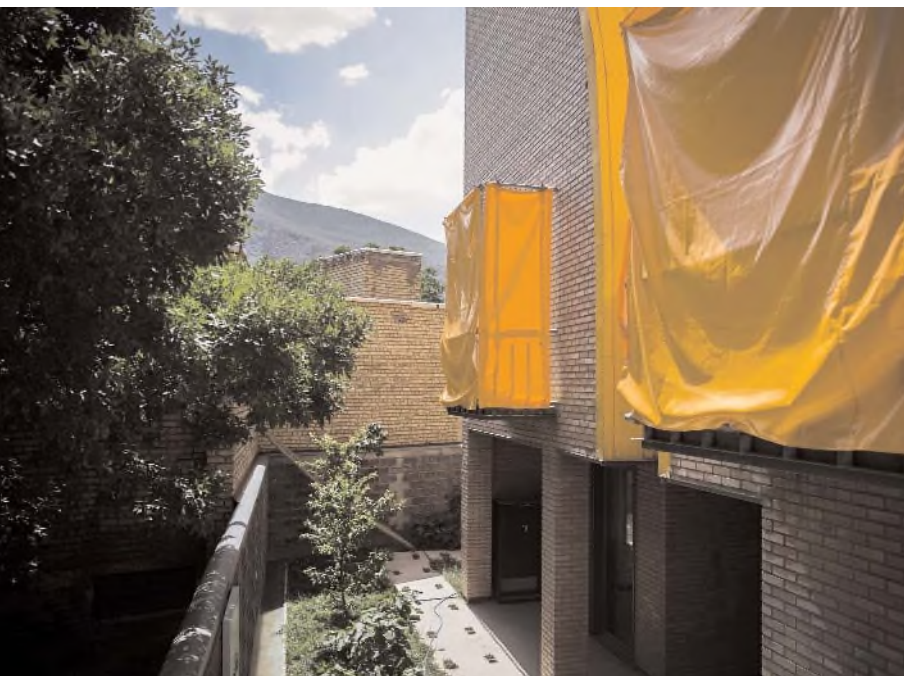
Fotó: Soroush Majidi

Hegyeket idéző ívek

Fotó: Soroush Majidi

Színes ponyvák mint a cenzúra különös megnyilvánulása

Fotó: Tahmine Monzavi

Az irániak azt mondják, hogy két életük van: az egyik a házon belül, ahol azt teszik, amihez kedvük van, a másik azon kívül, ahol magas szinten kell betartaniuk az ilendőség szabályait. Iránban az otthon olyan hely, ahol

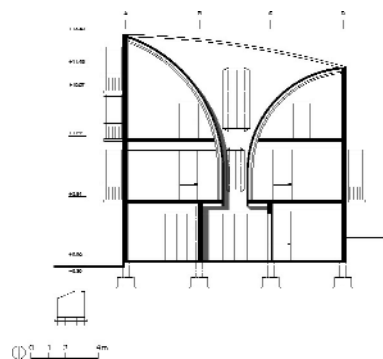

Kilátás a közösségi térből

Fotó:

Aidin Gilandoost

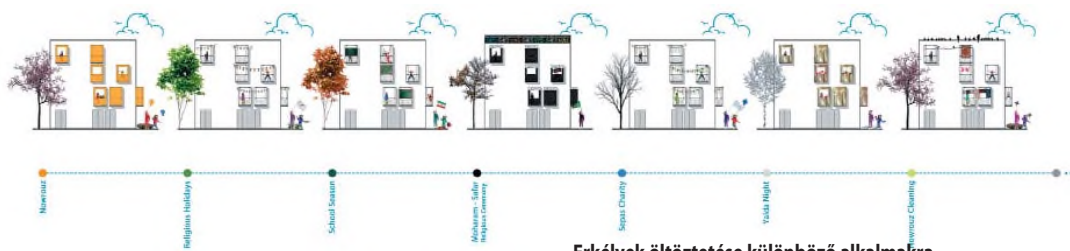
mindenki biztonsággal és szabadsággal rendelkezik – ez az a hely, amibe az állam nem avatkozik be. Ezek a gyermekek azonban lényegében az állam teljes fennhatósága alatt élnek. Szigorú óvatosságra van szükség biztonságuk biztosítása érdekében, az ilyen sérülékeny gyermekeket könnyű megkísérteni, a legtöbb lányban korából adódóan még nem alakulhatott ki az ellenállás a csábításokkal szemben. A sérülékenységek bizonyos fokig kizárja őket a polgári életből. Nem engedhetik ki őket a városba szabadon, ehelyett inkább igyekeztek a várost az otthon kézzelfogható közelségébe hozni az erkélyekkel. Az állami tisztviselők határozottan elleneztek ezeket az erkélyeket, és harcoltak, hogy megakadályozzák azok létesítését. A nehezen feloldódó tárgyalások végül kompromisszumot eredményeztek: az erkélyek megépültek, de a tisztviselők megnyugtatóására elhúzható függönyök, egyfajta „hidzsábok” takarják őket.

A hidzsáb a muszlim nők fejét takaró kendő (a csador a teljes testet takaró kendőszerű ruhadarabot jelenti), de a kifejezés az iszlámban szerénységre, titoktartásra, erkölcsösségre is utal. Iránban Reza Pahlavi sah 1936-ban betiltotta viseletét, ezzel is segítve az ország modernizációját, majd az 1979-es iszlám forradalom kötelezővé tette a haját és a testet teljesen takaró viselet nyilvános helyen való viselését. Nincs előírás a hidzsáb színére, az idősebbek kedvelik inkább a feketét, a fiatalok világosabb árnyalatokat, gyakran mintás anyagokat öltenek magukra. Az elmúlt hónapokban felerősödött a nők lázadása a törvényben előírt ruházat ellen, számos nő került börtönbe emiatt. Évente 3-4 millió nő kap figyelmet azért, mert nem az előírásoknak megfelelő fejkendőt visel, sok esetben csak mert félrecsúszott a kendője.

A függönyök, hasonlóan az egykori polgárházakhoz, kissé előretolt határvonalat képeznek a andaruni és a biruni, azaz a zárt privátszféra és a külvilág, a nők és a férfiak területe között. [3] Az erkély a befogadás és a ki-rekesztés közötti átmeneti, megengedő térré vált. A lányok örömmel vették birtokba az erkélyeket, mert egy olyan helyet fedeztek fel, ahol önmaguk lehetnek egy-

egy pillanatra. Az erkélyt öltöztetik maguk helyett, a különböző alkalmakhoz illően önmagukat kifejezve cserélhetik le alkalmanként a narancssárga lepleket, ezzel személyesen is megjelennek a városban. A színválasztás nem véletlen, ebben a korosztályban a lányok kifejezetten kötődnek a meleg színekhez. [4] A gyász vagy a vigasság ünnepein, vagy a változó évszakokon keresztül az erkélyeik kendőzetének megváltoztatásával fejezik ki magukat, a város kulturális idővonalával összhangban, a cserélődő textilekkel a cenzúra esztétikáját megjelenítve.

A Habitat for Orphan Girls néven ismertté vált, 2018-ban az Architectural Review lakóépület kategóriában első díjas projekt az első ilyen jellegű Iránban. Az alternatív megközelítés akár mintául is szolgálhat a jövőben a család fogalmának újraértelmezéseként az árvák számára, és nemcsak Iránban, hiszen az UNICEF becslése [5] szerint 140 millió gyerek él szülők nélkül a világon. Al-

Erkélyek öltöztetése különböző alkalmakra

Földszint alaprajza

0 1 2 3m

Második emelet alaprajza

0 1 2 3m

kotói anélkül hoztak létre újat, hogy megtagadták volna a múltat. Az iráni éghajlati viszonyokra választ adó hagyományos perzsa építészet lényege ott van falaiban. A helyi stílus nem a hagyományos formák vagy részletek integrálását jelenti annak érdekében, hogy megvalósuljon a „perzsa identitás”. A múlthoz való hűség a kontextushoz történő közvetett kapcsolódással valósult meg. Az épület tiltásból nyer erényt, magában hordozza az ország történelmének lenyomatát, Khansar műemlék épületeinek fakó téglafalait, a huszadik századi Irán európai mintákat követő modern korszakának hatását és a napjainkban a Közel-Keleten is új utakat kereső „világépítész” kreativitását a vallási kötelmek enyhítése érdekében.

Sebes Péter

Irodalom / References

- 1 Sfera, Adonis – Osorio, Carolina: „Thinking Pattern East and West”, *SOJ Psychology Vol 1*, No 4 (2014), pp 1–2, DOI: <10.15226/2374-6874/1/4/00117>.
- 2 Khanabaei, Anahita: „Designing orphanage with the approach of creating sense of belonging to the environment”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2016 Special Edition, pp 1357–67, DOI: <10.7456/1060AGSE/020>.
- 3 Sykes, Ella Constance: „Domestic Life in Persia”, *Journal of the Society of Arts*, London, Vol 50 (1902), p 96.
- 4 Anbari, Maral – Soltanzadeh, Hossein: „Child-oriented architecture from the perspective of environmental psychology”, *European Online Journal of Natural and Social Sciences* (2015), Vol 3, No 3, pp 137–144, hozzáférhető: <http://european-science.com/eojnss_proc/article/view/4463/2185>.
- 5 www.unicef.org [honlap], hozzáférhető: <https://www.unicef.org/media/media_45279.html>

A víztükör átjáró ég és föld között

Fotó: Soroush Majidi

Építész: ZAV Architects

Projektteam: Mohamadreza Ghodousi, Parsa Ardam, Fatemeh Rezaie, Fakhr-e-Astane, Mahshid Gharibi, Seyed Hossein Hejrati, Golnaz Bahrami, Sara Jafari

Transzparencia, tektonika
és kitöltő anyag

NÉPI-URBÁNUS DEKONSTRUKCIÓ

Kisdörgicse, PortusHome vendégház

A népi-urbánus ellentét korszakokon átívelő feszültségterének feloldására számos kísérlet született már a másik modern, a kritikai regionalizmus vagy a posztorganikus építészet alternatív irányzatainak jegyében. Első ránézésre ehhez, a vernakuláris és modern formálás közt lágyan egyensúlyozó tendenciához sorolhatnánk a Kisdörgicse határában frissen elkészült PortusHome vendégház nádtetős karakterét is. Ám a hazai és nemzetközi elismerésekben is részesült épületet elemezve a Balatonfelvidék kortárs építészetében kétségkívül szokatlan tervezésmódszertani stratégiára ismerhetünk rá, amelynek elemzése a vidéki környezethez való alkalmazkodás kérdéséhez is tanulságokkal szolgál.

A tájegységi építészet és a modernitás problémája közismert motívum a két világháború közötti modernitás történetében és a magyar építészetben egyaránt. [1] Bár a vita elsősorban nem a Balaton-parti üdülőterületeken

zajlott, már akkor felmerült a nyaralás modern életformája és a helyi, vernakuláris építészet térformái közötti ellentmondás. A turizmus kezdetétől fogva erősen érdeklődött a folklór és így a vidéki építő kultúra formavilága után, amit a modernizáció jegyében megszülető turisztikai létesítmények és nyaralóépületek is hamar átvettek. A nagyvárosi életformából kiszakadó ember ambivalens vágyakozásában egyszerre volt jelen a természetközeli, vidéki létformákhoz való visszatérés és a modern élet-színvonal komfortjában megélhető rekreáció vonzása.

Ez az ellentmondás a rekreációs célú építkezések formavilágában is megjelent, éles vitákat generálva a modern felfogást és a tájegységi építészetet pártoló építések között. A Balatonfelvidék népi építésze karakteres környezetet ad az új építésű nyaralóknak. Nem könnyű alkalmazkodni a vastag kőfalazatú, apró nyílásokkal tagolt nádtetős utcaképhez, miközben az urbánus világ-

ból érkező nyaralók növekvő életszínvonalára, komfortigénye az érdeklődéssel csodált népi szükségszerűség és egyszerűség ideájától egyre inkább eltávolodott. A kortárs építészet válaszai, formai stratégiái is meglehetősen ambivalens képet mutatnak. Egyszerre vannak jelen az absztrakt és a népi formakincseket túlhabzó módon másoló megoldások.

Az egyre zavarosabb képet mutató üdülőtáj településképi, arculati szabályozására több kísérlet született a közelmúltban. [2] Ezek az épületformát kívülről, a településképi alkalmazkodás felől közelítették meg, azonban megválaszolatlan maradt a belső téralakítás, elsősorban a modern életvitelnek megfelelő áramló terek és a transzparens térelhatárolások kihívásai. Ezekre az igé-

me, és egy kvázi népi építészeti stílus kialakítása mellett érvelt, ez azonban nem kötődött szervesen a Balaton-felvidéki hagyományokhoz, inkább egy átfogó nemzeti építészet eszméje jegyében fogant. A két világháború közötti időszakban egyre szélesebb néptömegek építkeztek a tóparton, és a nyaralóépítészetnek eltérő felfogásai jelentek meg egymás mellett. Egyszerre voltak jelen a kvázi historizáló, a modern és a népi formajegyeket több-kevesebb sikerrel másoló nyaralóházak. A stíluspluralizmus problémáját fokozta, hogy a gazdasági válság sújtotta elszegényedett középréteg csak szűkös anyagi lehetőségekkel építkezett, és a helyi kőművesekkel és iparosokkal terveztetett. A nyaraló új felfogásához pedig nem álltak rendelkezésre megfelelő minták és elő-

Építész:
Kovács D.
Barna

nyekre a népi építészet nem szolgálhatott könnyedén átvehető vagy átértelmezhető előképekkel, legalábbis a hámosztatú, kőfalazatú lakóház-építészet nem. Kovács D. Barna a PortusHome tervezésekor épp ezért nem a parasztházak romantikáját kívánta high-tech komforttal kombinálni, így a vidéki építészet más archetípusaihoz nyúlt vissza.

Vita a Balaton-parton

A nyaralóépítészet viszonya a tájegységi hagyományokhoz már a tóparti építkezések kezdetétől vitatott volt az építészek körében. Toroczkai Wigand Ede *Hogyan építsünk a Balaton-partján?* című pamfletje 1921-ben jelent

képek, amelyeket az építészeti tervezés szempontjából képzetlen kivitelezők követhettek volna.

Az egyre zavarosabb összkép a tóparton nyaraló fiatal építészek, Kotsis Iván, Kiss Tibor, Weichinger Károly és társaik érdeklődését is felkeltette, és hamar önkéntes megoldás keresésébe fogtak. [3] A Balatoni Intéző Bizottság (BIB) támogatásával tervpályázatokat szerveztek, mintaterveket és tematikus írásokat publikáltak, az utóbb megépült villák tükrében hatékonyan alakítva a közízlést. A BIB-ben is pozícióval bíró Kotsis Iván felfogásában a modern nyaraló egyszerű, könnyed épület, amely nem a népi építészeti formákat követi. A szezonális életvitelnek megfelelő, alacsony tetőhajlású, verandás

A megnyitott homlokozati felület intenzív kertkapcsolatot eredményez

Aramló belső terek

épülettípusa inkább az olasz építészet hatását mutatja, amelyet visszaemlékezésében is elismer. A harmincas évek második felében felerősödött a tájegységi építészet propagálása. A Magyar Ház Barátai csoport Tóth Kálmán vezetésével egyik első népi építészeti gyűjtését a Balaton-felvidéken végezte, és Kotsis Ivánnal szembehelyezkedve követelte a tájegységi formák beemelését a nyaralóépítészetbe. A kérdés megvitatására Kotsis a BIB-bel közösen esszé pályázatot írt ki, a háborús évek azonban elsodorták a probléma érdemi megvitatásának lehetőségét.

A hatvanas-hetvenes években újabb lendületet vett a nyaralóépítés, az 1957-ben beinduló Balaton-fejlesztés keretében pedig ismét napirendre került a népi építé-

szethez való viszony. Polónyi Károly és Farkas Tibor, akik Kotsis Iván egyetemi tanítványai is voltak, professzoruk nyaralóépítészeti irányelveire hivatkoztak, azaz a népi építészeti megoldásokat szerintük sem szabad másolni, de szerintük a vernakuláris épületek egyszerűségének, tisztaságának a modern formálásban is szükségszerűen jelen kell lenni. [4] Ezt az absztrakt kapcsolatot az északi parton, a népi emlékekkel szorosabb közelségben megépült épületek már kevésbé szigorúan értelmezték. A Tóth Kálmán tanítványaként alkotó Callmeyer Ferenc badacsonyi középületeinél plasztikus formálással vegyíti a népi és modern elemeket, de a nyaralóépítészet terén is megjelentek az archetipikus szerkezetek, anyagok és formák inspirációjából építkező megoldások. [5] Gulyás Zoltán, Preisich Gábor és Szrogh György nyaralói tudatosan vedlik le az absztrakt modern formákat, és keresik a nomád, természetközeli intimitást. [6][7] Ezek az egyszerű épületek azonban a komfort összetett téréigényét is feladták, és ezzel nem adhattak követhető mintákat a mai magasabb komfortigényű népi mimikrit kereső villák számára.

Építő kritika

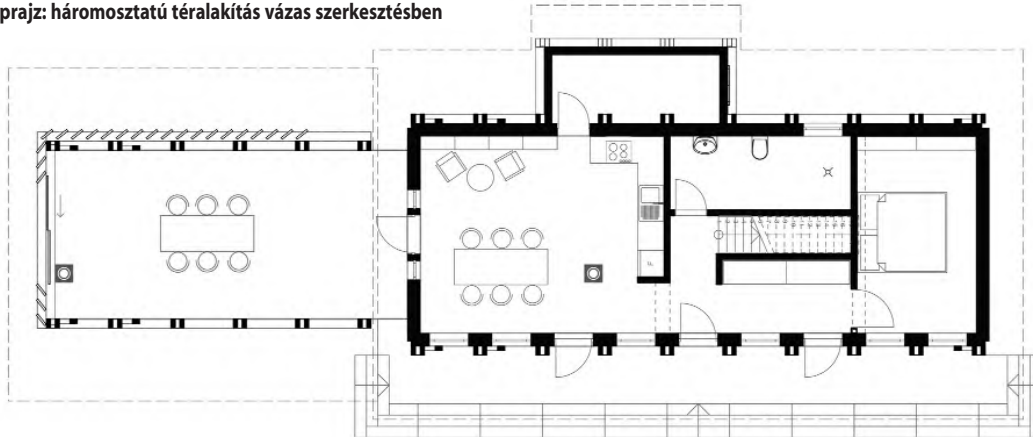
A modernitás és vernakularitás ellentmondásának feloldásához a PortusHome tervezésekor a dekonstruktív tervezésmódszertan adott segítséget Kovács D. Barna számára. A Balaton-felvidéki vaskos parasztház típus helyett a vázas szerkezetű pajta jelentette a kiindulást, amely a tervező szerint Marc-Antoine Laugier kunyhóábrázolásához hasonlatos. Ezzel a pajtaforma rendeltetését dekonstruálva, a szerkesztésmódot a vázas archetípusig visszafejtve találta meg formálásának genetikáját, amiből aztán egy lakóház áramló külső-belső térszerkezetét bonthatta ki. A párba állított pillérek 1,4 méter tengelytávolságra helyezkednek el, köztük a kert felé folyamatos nyílászárósor teszi transzparenssé a homlokzatot. Az épületfa vázszerkezete önmagában is állékony, a „kitöltő fal” a szerkezet mögé került. Ezzel lényegében kifordítja a népi architektúrát, és a nyílásarányok átfordításával új konstrukcióként értelmezi újra a hagyományos elemeket.

Kovács D. Barna más munkáiban is felfedezhető a dekonstruktív formálás. Hallgatóként és oktatóként egyaránt kötődik Kapy Jenő műhelyéhez az Ybl főiskolai kárán, külföldi tanulóéveit pedig Greg Lynn, majd Zaha Hadid stúdiójában töltötte a bécsi Universitát für angewandte Kunst egyetemen. Bár a műhelyek szellemiségére visszavezethető Kovács D. Barna tervezési módszertana, a gondolkodás autonóm jellege elvitathatatlan az építésztől. A sokszor nihilista jelzővel illetett, mindent megkérdőjelező, szétbontó kritikai dekonstruktivizmus sikerült megszeliődnie és a problémát analizáló, ele-

mekre bontó processzust pozitív, konstruktív szemléletű átfordítania. Ezzel ellentmondásoktól mentes, önálló szerkesztésmód születhetett meg, amely az építészeti archetipusait visszabontva gondolja újra a népi környezethez alkalmazkodó modern funkciót.

Alaprajz: háromszatú téralakítás vázas szerkesztésben

A lokális formálásra más nemzetközi tendenciák is hatással lehetettek. Az épület áramló terei és tektonikus vázszerkezete a japán hagyományos építészet szerkesztésmódját is megidézi. [8] A magyar és japán vernakuláris építészet közti vélt vagy valós párhuzamokat előszeretettel emlegetik, elsősorban talán az átmeneti

terek hasonlósága kialakításából adódóan. A dörgicsei ház külső-belső áramló térstruktúrája, a fa vázszerkezet és a vékony lemezű tömörödő nádfedél a japán konstrukciókkal jól párhuzamba állítható képet mutat. Hasonló retegzettséget fedezhetünk fel U. Nagy Gábor kétvölgyi

házánál is az Őrségben. [9] A vázas, fachwerkes, téglaköltéses épület tömegformájában az Őrség népi építészetéből építkezik, a homlokzatalakításnál azonban már kitágítja az értelmezési keretet. Az okok U. Nagy esetében egyszerre vezetnek vissza a bontott anyagok gazdaságos újrahasznosításához és a modern térformálás, homlokzati nyílásarányok új koncepcionális, a népi építészet formai hagyományaitól elszakadó értelmezéséhez. Mindez nem feltételezi a tervezők tudatos távol-keleti inspirációs szándékát, a formálás hasonló rétegei sokkal inkább az építészet geneziséhez való visszatérés, majd az újraépítés karakteres alapállásából fakadhatnak.

A hazai elismerések, a 2018-as év háza és az Év balatoni háza díj után az 'haut couture' építészeti nemzetközi kifutóján is megjelent az épület. Az ArchDaily online felület Building of the Year előszelektója során kiválasztották és a szavazásra jelölték a kisdörgicse határában szinte észrevétlenül meghúzódo házat. Az online térben egyre nehezebb értelmezni egy-egy épület lokális meghatározottságát, a mindennapok építészetének homogén megoldásai elkenik a helyi karaktereket. Szerkesztési logikájával a kisdörgicsei ház unikális jelenség ebben a kontextusban is.

Wettstein Domonkos

A pajtaforma veranda

[1] Ferkai, András: *Űr vagy megélt tér A nemzeti problematikája a két világháború között*, Terc Szakkönyvkiadó, Budapest 2003, pp 9–23.

Baranyai, Katalin: „Teremthet-e közösséget és stílust az építészeti? Víták a nemzeti jellegről és a népi építészeletről a két háború között”, *Zempléni Múzsá*, Vol 12, No 1 (2012), pp 37–44.

[2] Krizsán, András: *Balaton-felvidéki építészeti útmutató*, Nemzeti Agrár-szaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, 2016.

[3] Wettstein, Domonkos: „Regionális törekvések a Balaton-parti üdülőterületek építéstörténetében a két világháború között”, *Építés – Építészettudomány*, Vol 45, No 1–2 (2017), pp 139–171.

[4] Wettstein, Domonkos: „A 'nagy számok' apró építészele A magánépítkezések problémái a hatvanas évek Balaton-partján”, *Comitatus Önkormányzati Szemle*, Vol 28, No 226 (2018), pp 37–46.

[5] Rojkó, Ervin – Callmeyer, Ferenc: *Hétféle házak-nyaralók*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1972.

[6] Lelkes, László – Szrogh, György: „Nyaralóház, Szigliget”, *Magyar Építőművészet*, Vol 25, No 2 (1976), pp 30–33.

[7] Árvai, András – Molnár, Szabolcs: „Preisich Gábor nyaralója”, hozzáférhető: <http://www.6b.hu/Preisich_Gabor_nyaralója> [utolsó belépés: 2019-03-01].

[8] Debreczeni, András: „Kortárs japán átmeneti terek a tradicionális japán építészet tükrében”, *Építészfórum*, 2014-12-02, hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/kortars-japan-atmeneti-terek-a-traditionalis-japan-epiteszet-tukreben>> [utolsó belépés: 2019-03-22].

[9] Árvai, András: „Határvidéken”, *Prae*, 2009-10-02, hozzáférhető: <<https://www.prae.hu/index.php?route=article/article&aid=2291>> [utolsó belépés: 2019-03-22].

Építész: Kovács D. Barna

Építető: Antal Csaba

Statika: Styaszny Sándor, Alibán Dénes

Gépészet: Porosz Géza

Kivitelező: Reedzone Kft.

Fotó: Bata Tamás

Homlokzat: a felületeken a csiszolt
kőlapok és az eltérő méretű
„dalmát” falazattextúrák szervező-
nek ornamentikává

HÍMZETT ÉPÍTÉSZET

Családi ház a budai hegyekben

Építész:
Dienes
Szabolcs

1927-ben Charlotte Perriand, egy gyönyörű bútorműves kopogtatott munkáért Le Corbusier műtermének ajtaján. A javarészt belsőépítészeti és lakberendezési portfóliót a modernizmus hímszoviniszta atyamestere a következő mondattal dobta vissza: „Mi itt nem párnahímmzéssel foglalkozunk”. Akkor még egyikük sem tudhatta, hogy Perriand egy hónappal később mégis nála fog dolgozni, mint ahogy azt sem, hogy a mondat egy variációja majd száz évvel később újra elhangzik egy nagykovácsi építkezésen.

Dienes Szabolcs nagy sikerrel lépett 2007-ben a szakmai nyilvánosság elé [1], amikor az *Év háza* pályázaton Mestermű díjat nyert balatonlellei nyaralójával. [2] Az

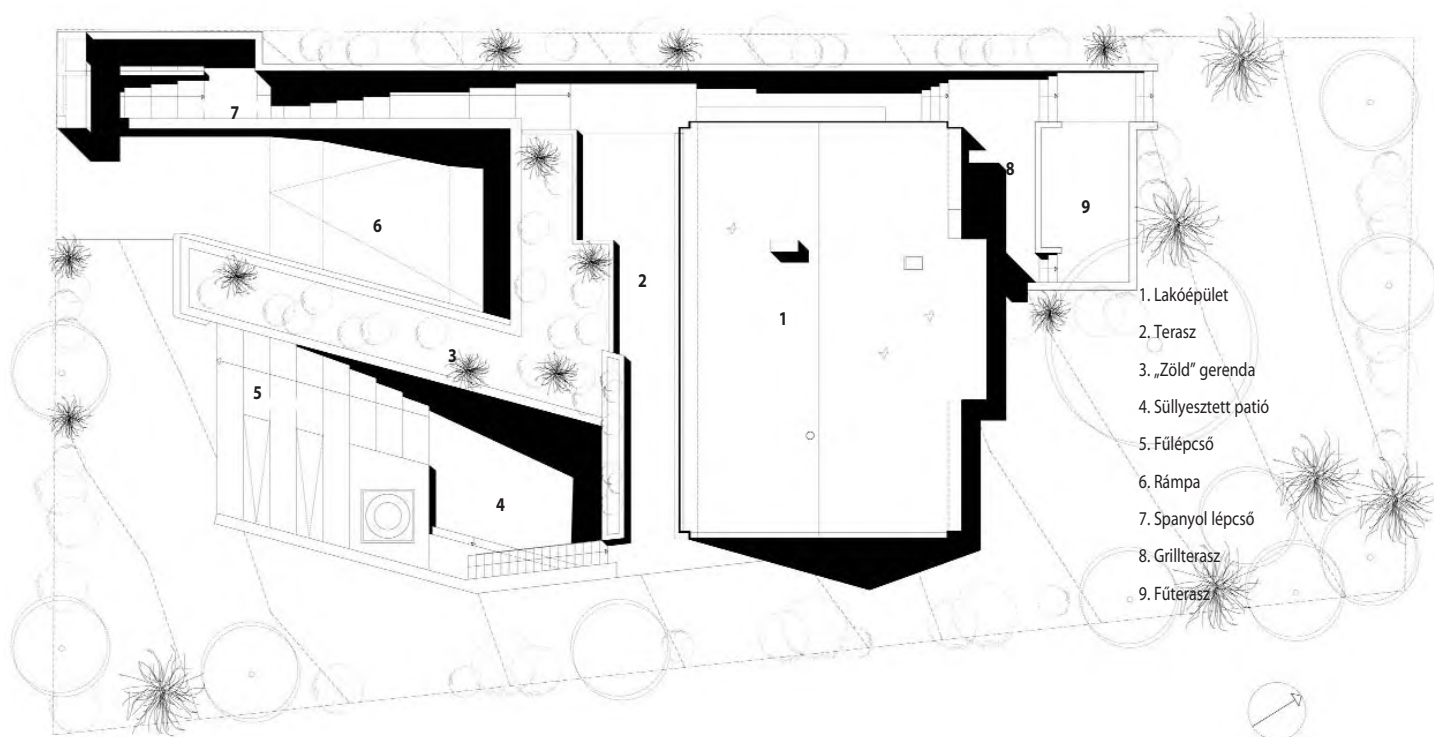
akkor már tizenhárom éve gyakorló, de bőséggel fiatal építész házát hamar felkapták a lapok [3]: a szakmédiá éppúgy közölte, mint ahogy publikálták a közönségmagazinok is. Relevanciáját pedig mi sem bizonyította jobban, mint hogy bekerült a 21. századi dél-dunántúli építészeti bemutató válogatásba, amivel a ház voltaképp a kánonba is emelkedett. [4] Az egygesztusú nyaraló az épülettárgyak azon hagyományához illeszkedett, amelyet Magyarországon Csillag Katalin és Gunther Zolt győri Audi-pipacsa indított el, és amely a tízes évekre a regionalizmusok mellett egyik legmarkánsabb melléktradícióvá erősödött. Építészeti értékei mellett a projekt szakmaszociológiai szempontból is fontos volt. A kissé

Előkerti homlokzat: az ereszcsony ezen a felületen acélpillér-kettősként jelenik meg. Az osztódó redőnyök fogadására alakították ki

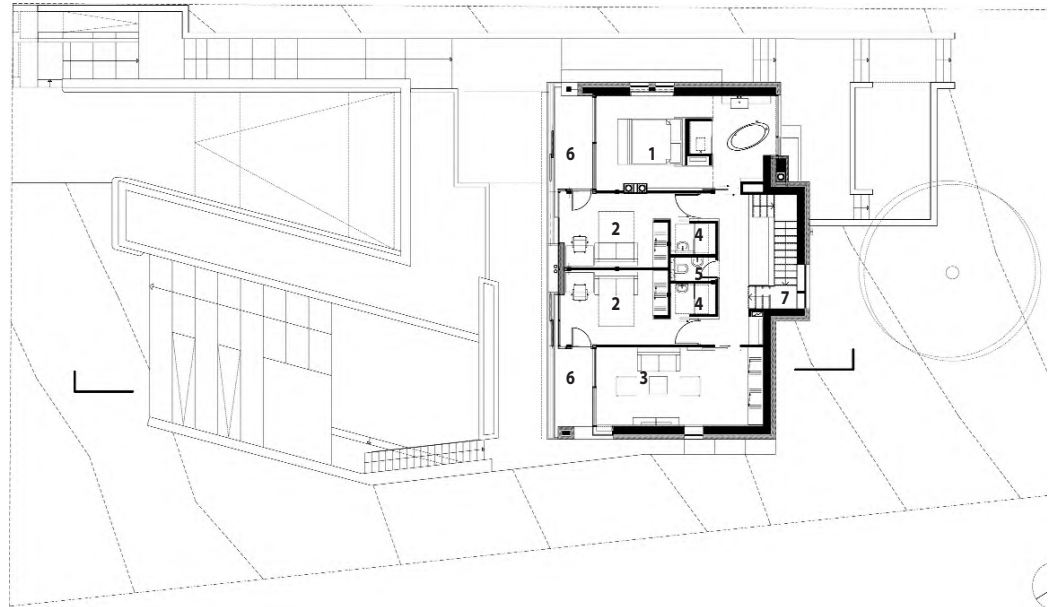
Helyszínrajz: a bejáratú rámpát terepalakulatként kialakított zöld nyelv osztja garázslejáróra és egy attól elválasztott, intimebb előkert teraszra

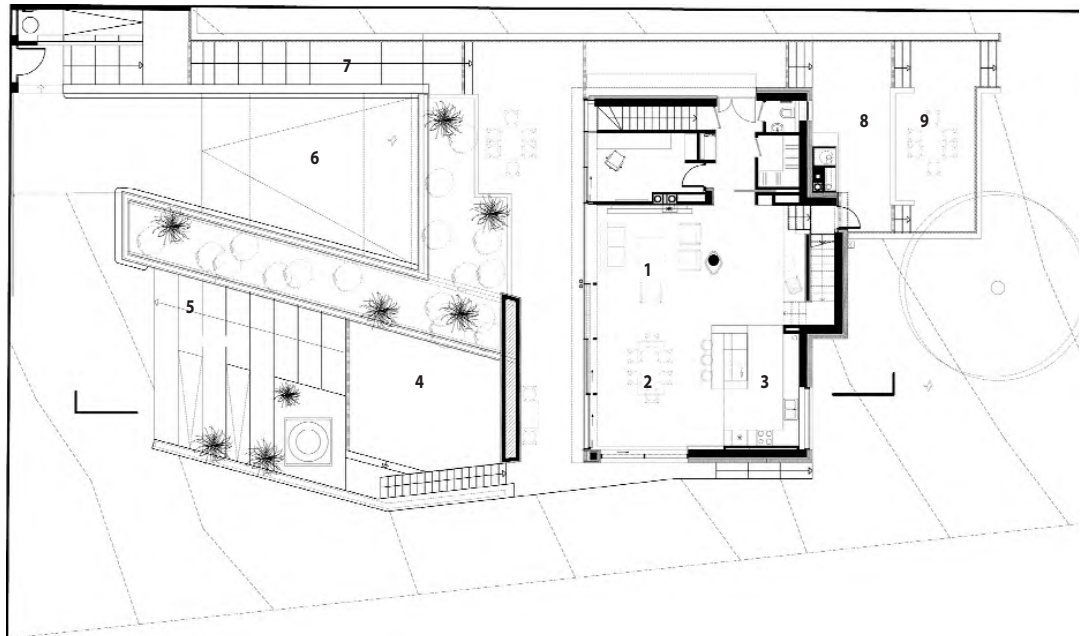
Emeleti alaprajz

1. Szülői háló
2. Szoba
3. Vendégszoba
4. Fürdő
5. vc
6. Terasz
7. Lépcső

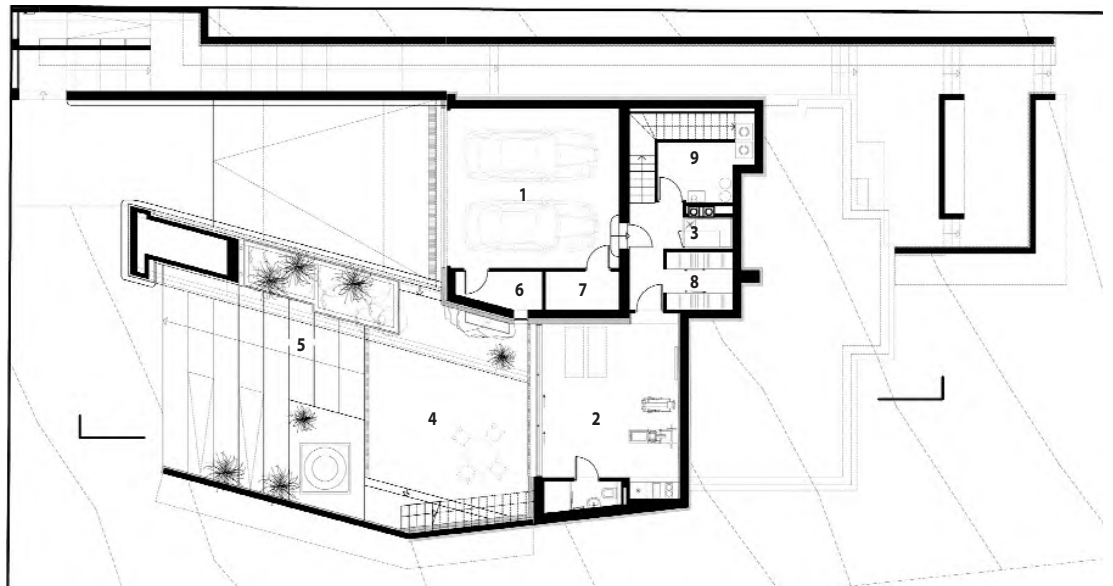
Földszinti alaprajz: jól látszik az oldalra helyezett, terepet követő spanyol lépcső, ahonnan a fontosabb telek- és házfunkciók nyílnak

1. Nappali
2. Étkező
3. Konyha
4. Süllyesztett patió
5. Fülépcső
6. Rámpa
7. Spanyol lépcső
8. Grillterasz
9. Fűterasz

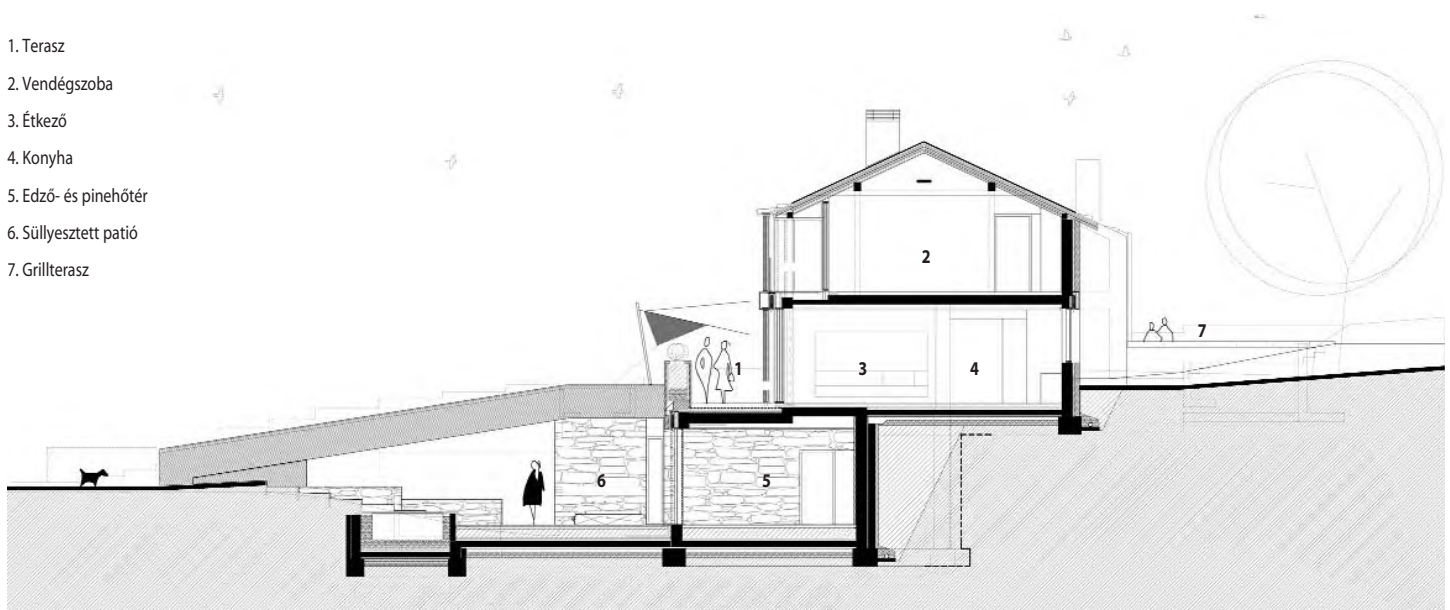
Pincszint: az épületet csak részben pincézték alá a márgás talaj miatt. A garázs mellé uszoda került volna, költség racionalizálás szülte végül a fitnessztermet

1. Személygépkocsi-tároló
2. Edző- és pihenőtér
3. Szauna
4. Süllyesztett patió
5. Fülépcső
6. Raktár
7. Gépészet
8. Gardrób
9. Háztartási helyiség

1. Terasz
2. Vendégszoba
3. Étkező
4. Konyha
5. Edző- és pihenőter
6. Süllyesztett patió
7. Grillterasz

lenezett – belülről pedig hősöppnyi kisebbségi komplexussal kőművesképzőnek tekintett – oktatás az Ybl Miklós Építéstudományi Karon ez időre nyerte el önálló jellegét, amely a Kapy Jenő kurzusaiból kikerülő alkotók sikerei is kezdtek igazolni. Csontos Györgyi és Borsay Attila; az MCXVI és Pintér Tamás; Zsuffa Zsolt és Kalmár László tényleg csak néhány név a Kapy-óvodából, akik rendkívül ígéretesen indították pályáikat a nullás években.

Ennek a szakmaszociológiai szövetnek a része Dienes Szabolcs is, aki 1994-ben kapta meg első diplomáját az „Yblin”. 1998-ban ugyanitt végzett tervező szakmérnökként, 2003-ban viszont már a Műegyetemen graduál építészmérnökként. Tizenhárom év megszakítatlan képzés, amelyre a 2014-es DLA-fokozat teszi fel a pontot. Rendkívüli munkával felépített curriculum, első visszaigazolósa pedig a lellei nyaraló sikere. Mely siker, úgy tűnik, folytatódik. 2008-ban, Nagykövácsiban épül fel a követ-

kező villa, egy nyeregtetős kőházarchetípust [5], amelynek térszervezésekor Dienes Szabolcs már alkalmazza azt a műfogást, amely az itt bemutatott házat is instruálja. Mindkét villát egy külponosan elhelyezett, terepre illesztett spanyol lépcső koordinálja, amelyről oldalirányba nyílnak a fontosabb terek: terasz, bejárat, grillterasz, fűterasz, kertfunkciók. Tűnjék bár apróságnak, de fontos különbség: ebben az esetben a családi ház nem valamilyen belülről épített és kizárólag a használati rend által alakított térdiagram, hanem kapcsolatok olyan rendszerre, amely a külső tér bejárásából ered. Hasonlít ez ahhoz, amikor egyetlen térkezelési totalitásként tekintenek tervezők telekre és épületekre.* A leheletnyi különbség abban áll, hogy az utóbbi esetben a külsők és a belsők egyensúlya a belső feltárás mentén valósul meg. Dienes Szabolcs ezzel szemben határozottan a telekbejárás dinamikáját fogja hadra, amikor egy külső tengelyt hív szervezőelvként. Markáns középület gesztus ez, ame-

Metszet: a garázst és a fitnessztermet elválasztó fal anyaghasználata itt a külsőt és a belsőt kívánja egyetlen egységként kezelni

Nézet az utca felől: a főhomlokzatot a motívumok voltaképp négy egységre osztják

Építész, belsőépítész:

Dienes Szabolcs DLA

Statika: Glatz Katalin**Épületgépészet:** Bukovics János**Épületvillamosság:** Zentai Csaba**Épületszerkezetek:**

Reisch Richard

Táj- és kertépítész:

Stéhli Zoltán

Műszaki ellenőrzés, projekt-**menedzsment:** Jánosi László**Kivitelező:** Vantal István**Fotók:** Dienes Szabolcs

lyet – meglehet, tévedek – a Finta József mellett töltött bojtáréveknek tulajdonítok. Fintánál különleges fontosságú az épületek városi pozíciója: a megközelítés és fel-tárás, a külső áramlások időbelisége és a körbejárhatóság által hangsúlyozott szoborszerűség olyan szempontok, amelyek csak korlátozottan érvényesülhetnek a napi családiház-építési gyakorlatban.

gazdagsága – jóval romantikusabbnak, bizonyos elemeiben pedig hagyományosabbnak bizonyult, semhogy szekvenciaként lehessen folytatni a kőkubus hagyományát. A fájától messze esett almaként kellett tekinteni az új házra: úgy megtartani a kőszomszéd attribútumait, hogy azok sikerrel keretezzék a megbízó érzelmesebb építészeti világát.

Párkányrészlet

Irodalom / References

[1] Finta, József: „Szellemi egységéből kimetszett ház”, *Alaprajz*, Vol 14, No 2 (2007), pp 34–37.

[2] Kovács, Péter: „3 fokos láz: gondolatok egy balatonlellei ház kapcsán”, *Atrium*, Vol 13, No 2 (2008), pp 30–34.

[3] Pammer, Stella: „A vörös álom (Év családi háza)”, *Családi ház*, No 3 (2007), pp 16–20.

[4] Horváth, András: „Nyaralóépület”, in: 12 év Dél-dunántúli építészete a 21. század elején, 12 év, Tárlat a régió építészetéről, Csontváry Múzeum 2010, Dél-dunántúli Építész Kamara, 2010, p 166.

[5] Fekete, Antal: „Kő, kubus, archetipus, Lakóépület a Budai-hegységben”, *Metszet*, Vol 1, No 2 (2010), pp 32–35.

[6] Wesselényi-Garay, Andor: „Paradigmák metszéspontja, Családi ház Budaörs”, *Metszet*, Vol 9, No 2 (2018), pp 40–43.

[7] Johnson, Philip C: *Mies van der Rohe*, The Museum of Modern Art, New York 1947, p 49, 140.

A nagykovácsi kőház sikere meszeszerű folytatást ígért. Egy új beköltöző ugyancsak a faluban szeretett volna telket vásárolni, és a környéken bókászva figyelt fel a három irányból is jól látható épületre. Az utcából becsöngetve jutott el Dienesig, aki nemcsak a tervek elkészítésében, hanem a megfelelő telek kiválasztásában is segédkezett. A végeredmény a felső szomszédokkal sok tekintetben rokon, de éppoly mértékben eltérő villa lett.

Az álomszerű kezdést azonban hamar árnyalta a valóság, ami kihívások időszakot hozott Dienes Szabolcs karrierjében is. A beszűkülő piac mellett lehetősége nyílt ugyanakkor arra, hogy különleges figyelmet fordítson a részletekre és a tervezésre. Építési engedélyt 2012-ben kaptak, amit azonban 2014-ben meg kellett hosszabbítani: a megbízó sem tudta magát függetleníteni az általános pénzügyi környezettől. A kivitelezés végül 2014 elején indult, és majd négy év elteltével, 2017 decemberében fejeződött be. Ekkor még épp nem sújtotta az ipart a krónikus munkaerőhiány, de a kimódolt részletek így is próbára tették a szakikat. Amikor az egyikük az ablakok körüli anyagtalálkozásokon csodálkozott el, akkor hangzott el a mondat Dienes szájából: „Ez nem hímezőszakkör, ez építészeti! Ezt nem lehet egyetlen cérnából megvarrni!”

Dienesnek azzal a belső ellentmondással kellett szembeesnie, hogy a megbízó építészeti ízlése – miközben megragadta a közeli kőházarchetipus anyaghasználati

Ehhez rendkívül építészeti stratégiát választott Dienes Szabolcs, amelyben a „többet”, a „sokat”, és a „gazdagot” nem formákkal és ornamentikával, hanem anyagokkal, részletekkel és tervezettséggel igyekezett megfeleltetni. Miközben a befoglaló forma a kőházarchetipus ismétlése, a pozíció már nem bútus, hanem nyerges; miközben nincsenek dekorációk, az összes elképzelhető építészeti részlet és mellékszerkezet egy motívum erejével lép fel. Míg a minimalizmus hatalmas energiákat mozgósít annak érdekében, hogy egy esztétikai ideától vezéreltetve elérje a „majdnem semmi”** állapotát, addig Dienes Szabolcs hasonlóképp hatalmas energiákat mozgat meg azért, hogy minden, ami van: látsszon. Már esett szó arról, hogy megjelenjen Dienes Szabolcs házaiban bizonyos középületes – monumentális – vonások. A külpontos szervező tengely mellett feltétlenül ilyen itt a zöldnyelv – zöldhíd –, amely a pincelejárót osztja a garázsbehajtóra és egy intimebb teraszra, továbbá ilyenek tekinthetők azok a kompozíciók, amelyeket Dienes a szerkezeti „maradékrészletek” ürügyén hoz létre. Vagyis: így lesz párkánymotívum a redőnyök befoglalótokjából, oszlopmotívum az ereszcatornákból, és lesz eltérő szövegtől köpeny a kőburkolatból, amelynek osztása, sűrűsége, csiszoltsága és mérete egyszerre idézi Janáky István kőkezelési eljárásait és köti a házat Gottfried Semper manapság oly divatos Bekleidungstheorie-jéhez. Nem arról van szó, hogy ez a ház egy építészeti illusztráció, ne-

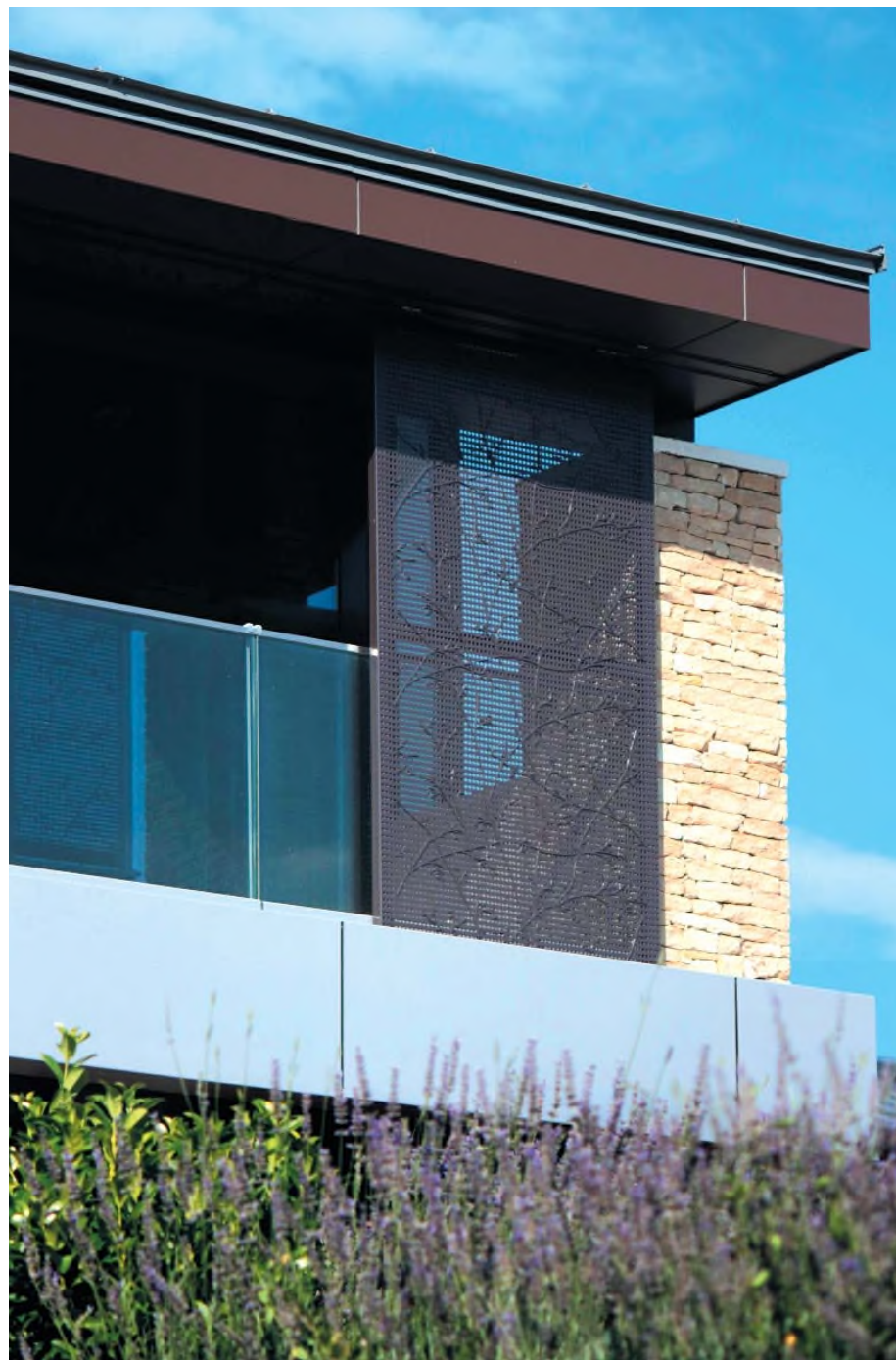
tán gyakorlati traktátus lenne, hanem arról, hogy Dienes sikerrel fordítja saját szakmájának kurrens részletképzési gyakorlatára az érzelmesség igényét. Ennek eredménye egy olyasfajta sűrítmény, kollázs, amelyet igaztalan lenne a manierista jelzővel illetni, viszont jellegéből adódóan tömény és sok. Mely töménység és sokság jellemzően idegen a családi házak egyneműséget kereső tervezési gyakorlatától, elfér viszont egy középület nagyobb léptékén.

Az alaprajzokat böngészve lesz igazán feltűnő a kettős keresztengelyek szerinti szervezés. A megközelítés oldalirányú, de innen merőlegesen tárul fel az előtér-nappali-konyha térsor, hogy visszabilentse a tengelyt azzal az apszissal, amelyet a lépcsőház hátsó kerti kitüremkedése hangsúlyoz. Ma már nem igazán beszédtema, de ez a diszpozíció Wrighttól érkezik Európába: ő az, aki az Oak Parkban lévő házainak tervezésekor szembesül azzal, hogy tarthatatlan a zindely-stílus utcára szervezett megközelítése. A konfliktusokkal elhaladó ismerősök még beköszönhetnek a tornácon hűsülő háziaknak – és viszont –, ám a gépkocsi magát a helyzetet teszi értelmezhetetlenné: a zaj és a sebesség okán Wright elfordítja a házat, oldalra-hátra teszi a tornácot és a bejáratot, megteremtve ezzel a huszadik századi lakóház-elrendezés alaptípusát, amely persze eltér a parkban álló villa palladiánus-miesiánus-corbusiánus hagyományától.

Visszatérve Nagykovácsiba: a ház részlegesen pincézett, de amúgy a szokásos: garázs, fitness – lett volna itt egy uszoda, de az észszerűség inkább egy lakrészre szavazott –, továbbá gépészet. A tetőtér a klasszicizáló szimmetria diadala: egy szülői, egy vendég- és két gyerekszoba tükrös elrendezésben.

Érthető és értékelhető tehát az erőfeszítés, ahogy Dienes Szabolcs magasan pallérozott részletképzési kultúrával – a hagyományos formák és a korszerű anyagok ellenpontozásával – köti a hazai építészetszínvonal magas gyakorlatához ezt a házat. Az indamotívumok, az IVANKA által gyártott betonfelületek, az éjjeli LED-világítása okán izzó lávaként megjelenő zöldnyelv, a kőfelületek eltérő szöttesei már-már szét is feszítik a megbízó által rögzített ízléskereteket. Itt és most így és ennyit lehetett.

Menekülés ez az építészetbe és egy jelenleg a vakfolt felé tartó hagyományba, ami teret enged némi melankóliának is: nem a legjobb ugyanis látni, ahogy a szakmájukat szerető, ezért munkával tenni akaró építészekben benne ragadnak házak, hogy nem jönnek a lehetőségek, hogy nem építhetnek úgy és annyit, amire képességeikből telne. A kortárs hazai családiház-építészetben belül stilisztikai lingua francává vált a késő modern, majd egy hatalmas szakadék, és változatlanul tódulnak a mediterrán ízek. A kettő között pedig azok a kollégák, akik korlátos sikerekkel próbálnak valamit kezdeni a hagyomány

és a technológia, az univerzalitás és a regionalizmus problémájával egy olyan teoretikai közegben, amelyet ez manapság kevéssé, vagy nem ebben a formában érdekel. Innen nézve lesz különösen nagy öröm, hogy ezen a helyen ez a ház felépülhetett.

Wesselényi-Garay Andor

* Nagy Csilla és Tóth Zoltán munkái ennek klasszikus példái [6]

** Philip Johnson szerint: Mies expresses [his ideas on architecture] it in the German phrase beinahe nichts, „almost nothing”. p: 140, de Johnson a katalógus 49. oldalán adja Mies szájába: As in architecture, he has always been guided by his personal motto, „less is more”, a forrás megjelölése nélkül. Ezzel útjára indítja a modern építészeti egyik csatakiáltás-szerű bonmot-ját. [7]

A hagyományos formák, kortárs anyagok és egy szélesebb ízléshorizonton is értelmezhető részletek egymásmellettsége határozza meg a tervezői attitűdöt

A Balaton déli partján a mester-séges apadási övön áll az épület

BALATON-PARTI VILLA

Időutazás a svájci villáktól a mediterrán házig

Építész:
Csikós Mihály

Tavas van, lassan ismét kinyílnak a tóparti villák. Útközben egymás után suhannak el a napfényben fürdőző nyaralóházak a vasúti kocsik ablakában. Eltérő korok heterogén emlékei torlódnak össze a Balaton déli partján utazva: decens nagypolgári villák, naivan historizáló vagy filigrán modern vikendházak, típusépületek és barokcsolt konyhók sorakoznak egymás mellett. A Metszet jelen lapszámában tárgyalt két Balaton-parti nyaraló párhuzamos történetként is olvasható. A tájegységi népi-urbánus probléma mellett a polgári villaépítészet karaktere is folyamatosan napirenden lévő kérdés a régió rekreációs célú építés történetében. A siófoki villa kapcsán érdemes feltárunk, hol keressük a balatoni villaépítészet kiindulását? A városias építészetrel szemben milyen alternatívát jelenthet a fesztelen tóparti környezet és mindez milyen hatással van a forma- és részletképzésre?

A Balaton régiót jellemző stíluspluralizmus már a huszadik század első felében megérintette az építészeket,

akik a helyi fürdőegyesületek, civil szervezetek bázisán önkéntes mozgalmakat szerveztek az általuk harmonikusnak tekintett balatoni településkép és építészeti stílus megteremtésére. A balatoni villa és nyaraló mint a modernitás prototípusai előképek nélküli új feladatot jelentettek az építészetben, nemcsak a Balaton, de a nemzetközi vizek partvidékén is. [1] A Balaton-parti fürdő-kultúra érdemben csak az 1860-as évek után kezdett el kibontakozni, amikor a déli vasutat kiépítették Budapest és Fiume között, a Balaton déli partját is érintve.

A modernitás szimbólumaként is felfogható vasút a dinamikusan fejlődő nagyvárossal kötötte össze a régiót, és a nyaralás egy új életformájának a lehetőségét is megteremtette a tóparton, bár erre nemcsak a fejlődő mobilitás, hanem a vasútvonal építéstechnológiája is hatással volt. [2] Az 1861-ben kiépített vonalat ugyanis néhány év múlva elmosta a Balaton ingadozó vízszintje, így a siófoki zsilip fejlesztésével két métert apasztottak a

vízszintből, ezzel biztosítva a zavartalan vasútforgalmat. A vízszintsüllyesztés nyomán egy új parti sáv került szárazra, amely talajminősége miatt mezőgazdálkodásra, lejelölésre nem igazán volt alkalmas, a vasútnak is köszönhetően éledező turizmus azonban új lehetőségeket hordozott magában. Az egységes területfejlesztést erősítette, hogy nem aprózódott el a tó körül körbefutó úgynevezett apadási öv, hanem a tóparti nagy földesurak, a Széchenyiek, a Hunyadiak, Jankovichok kezébe került, akik egységesen értékesíthették azt. Ezen az övön morfológiai és topográfiai kötöttségektől mentesen alakulhattak ki az új fürdőtelepek, az ősközségektől teljesen függetlenül.

Siófokon a földrajzi adottságoknak köszönhetően a kereskedelem is fontos tényezőt jelentett, az első nyaralópolgárok közt számos kereskedőt is találhatunk. A 19. század végére már egyre több fürdőtelep épült ki, más és más célközönséggel és építési felfogással. Siófok fejlődésében az építetők révén azonban már ekkor megjelent a modernitás karaktere, a tóparti első modern villasora is itt épült. Közben Balatonföldváron a nagypolgárság, az arisztokrácia építkezett, Szemesen, Boglárán, Bélatelepen a tehetősebb középosztály. Mivel a nyaralóépítész és a nyaralótelep kialakítása is előkép nélküli feladatnak számított, az első házak a külföldi, elsősorban alpesi üdülőhelyek felfogását tükrözték. Az úgynevezett „svájci villák” fa díszítő szerkezeteikkel, tornácaikkal a kedvelt hegyvidéki emlékeket idézték vissza – csak rövidebb utazással, a Balaton-parton.

A villák reprezentatív kialakítása a városi épületekkel volt egyenértékű, mind a szerkezeti, mind a funkcionális szempontokat tekintetbe véve. A falvastagságok, nyílászárók, fűdém szerkezetek jellemzőivel, valamint a cseléd-szobákkal, vendégszobákkal, tágas reprezentatív helyiségekkel megtervezett épületek az egész éves tartózkodást is lehetővé tették volna, bár a tulajdonosok csak két hó-

napos lent tartózkodásra használták valójában. A Trianon után tradicionális fürdőhelyeit elvesztő, bezárt országban felértékelődött a Balaton-part. Újabb és újabb társadalmi rétegek előtt nyílt meg a saját nyaraló építésének lehetősége, bár a gazdasági válságok szorításában egyre kevesebb anyagi teherviselő képességgel. Az expanzív módon felparcellázott Balaton-parton egyre zavarosabb összképet mutattak a különböző felfogásban épült nyaralóházak. A megoldás keresésében Kotsis Iván vállalt fontos szerepet, aki mintaterveket dolgozott ki az építetőknek. [3] Kotsis nemcsak a népi építészet másolását, de a történeti formákat is elutasította. Számára az egyszerűség jelentette a kiindulást: a nagypolgári „svájci” villák nehézkes stílusával és költséges megépítésével szemben inkább a nyaralás szezonális, könnyed modern felfogására helyezte a hangsúlyt. A klimatikus megfontolások alapján alacsony hajlású tetővel, verandával, zsalugáterrel dolgozta ki ajánlati terveit, a homlokzatokra csak pasztellszínű vakolatot javasolt, tagozatok nélkül. A belső terekben is ezt az egyszerű karaktert vitte tovább, minél praktikusabb elrendezéssel, csak a legszükségesebb helyiségekkel, hálókamrákkal és bútorzattal. [4] Kotsis személyes érdeklődése és tanulmányútjai révén formálásában olaszos karakter jelent meg, amely aztán a mintatervek népszerűségének köszönhetően gyorsan elterjedt a harmincas évek újonnan épített üdülőtelepein. Igaz, ezek az épületek csak a két hónapos nyári időtöltés kielégítésére összpontosítottak, a szerkezetek nem rendelkeztek megfelelő hőszigetelő képességgel a téli használatához.

Egyszerűség, játékoság és kísérletező formálás jellemezte a hatvanas évek nyaralóépítését. A nyaralás természetközeli felfogása ebben az időszakban artikulódott legtisztábban. A forradalom utáni társadalmi konszolidációban egyre szélesebb rétegek jelentek meg a tóparton, akiknek egyre szűkebb telkeken, egyre kisebb

A déli part jellegzetes, telepített fenyveseibe ágyazott mediterrán tömegforma

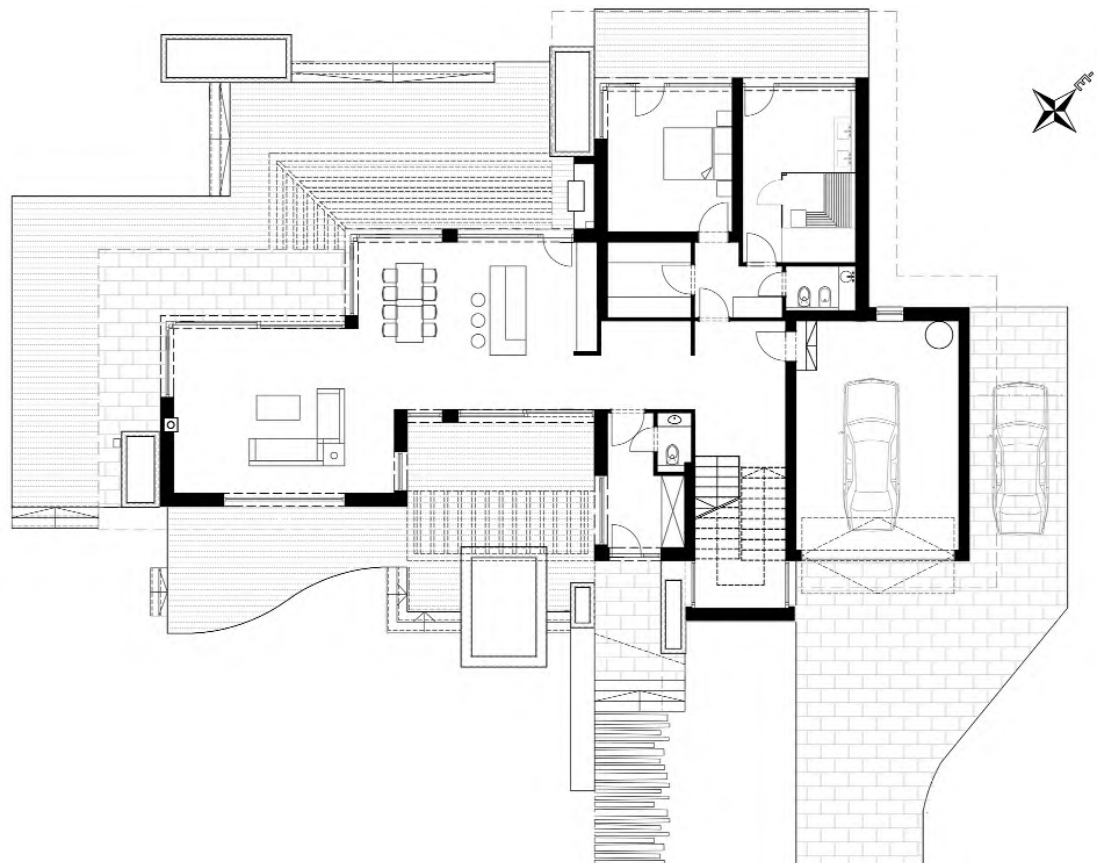
Részletképzés: a rétegzett burkolati rendszereket a mai hőszigetelési követelmények is szükségessé teszik

hétvégi ház építésére nyílt lehetőségük. [5] A sokszor saját kezűleg felépített épületek minősége rendkívül alacsony volt, a Balaton-környéki Főépítészség és a Típus-tervező Intézet Callmeyer Ferenc koordinálásával típus-tervsorozatokat bocsátott ki a balatoni településkép egységes rendezésére. [6] A kor neves építészei által terve-

zett típusok a nyaralás minimális tégigényére helyezték a hangsúlyt, és a nagyvárosi életformával szemben a nomád, természetközeli élet alternatíváját kínálták. Az építészeti formálás archetípusait megidéző, könnyed, sok esetben kísérletező konstrukciók az építészzakma számára is a gondolkodást megtermékenyítő, az építészetet

Az alaprajzi térszervezés a családi házakkal egyenértékű kialakítású

az alapjaiból újragondoló „re-kreációt” jelentették. [7] Az egyszerű hajlékok csak nyáridőben voltak használhatóak. Ezek a hőszigetelést mellőző épületek szinte levedlik a városi építészetre rakódott rétegeket, és a konstruálás kendőzetlen, lényegi karakterét mutatják meg.

A rendszerváltás után ismét megjelent a tóparti luxus, a társadalom finansiális lehetőségei kinyíltak, miközben a Balaton-parti tartózkodás szezonális jellege is fokozatosan átalakult. A mobilitás fejlődésével a régió egyre inkább az agglomeráció részévé válik, a tulajdonosok számára az év egészében alternatívát nyújthat a tópart. A villák ezáltal az urbánus karakterű agglomerációs család-

étkező teréből a túlpárt kontúrait szemlélve a tó végesített végtelen perspektívája tárul fel. A tervező a felületek kompozíciójával többrétegű átmenetet képez a tóparti környezet és a belső tér között. A síkváltásokkal, öblösödésekkel változatos térjáték alakul ki, amit az erkélyek és teraszok, kertépítészeti megoldások tovább tagolnak. Az épület geometrikus szerkesztését a kert szintváltásai, növénykazettái tágabb vonalvezetésükkel követik le.

Az épület értéke a gondos anyagválasztás és részletképzés. A hőszigetelési követelmények szükségessé teszik az összetett szerkezeti megoldásokat. A vakolt felületek mellett karakteres a függőleges és vízszintes siko-

di házakhoz válnak hasonlatossá, elmosva a természetközeli, fesztelen szabadidő és a városi hétköznapi terei közötti különbségeket. Az egyre inkább besűrűsödő urbanizált tájon a századforduló hegyvidéki inspirációja helyett ma már a mediterrán nyaralás hangulatát idézik vissza a villák, igaz, a tengerparti lengességhez képest kényszerűen vastag hőszigetelésbe csomagolva az épületeket.

Csikós Mihály síófoki épülete az új építési hullám villaépítészeti jellemzőit mutatja: a belső téralakításban egyszerre van jelen a külső-belső terek közötti áramlás és az intimebb tereket elhatároló kompaktabb térszerkesztés. Mindez az összetett külső tömegformálásban is tükröződik: plasztikus formai kompozíciója karakteres horizontális, födém és lamella síkjaival, valamint váltakozó tömör és transzparens falfelületeivel a mai kor építettségének reprezentatív igényeit válaszolja meg. A nappali és

kon is alkalmazott különböző kőburkolatok, valamint a földémsíkokat és árnyékolókat burkoló fa felületek. A természetes anyagok a belső helyiségekben is megjelennek, ezzel is oldva a külső és belső tér közötti átmeneteket. A fa padlóburkolat és a fa nyílászárók mellett egy-egy kőburkolatú faltal tagolja a belső felületeket. A reprezentatív épület összetett térstruktúráját bejárva eltérő helyzetekben jelennek meg a természetes anyagok. Ezek a karakteres felületek azonban nem az anyagok tektonikus szerepeit fejezik ki, hanem elsősorban rakás- és illesztésmódjukban is tematizált burkolatok. A tóparti ház rétegesen fel van öltöztetve az egész éves használathoz.

Wettstein Domonkos

Irodalom / References

- [1] Wettstein, Domonkos: „Regionális stratégiaalkotás a Balaton-part rekreációs célú építészetében (1929–1979)” [doktori disszertáció], BME Építészmérnöki Kar, 2018.
- [2] Bősze, Sándor: „A dél-balatoni fürdőgyesületek történetéből (1890–1944)”, in Kanyar, József (ed): *Somogy megye múltjából – Levéltári évkönyv 20*, Kaposvár 1989, pp 211–252.
- [3] Wettstein, Domonkos: „Regionális törekvések a Balaton-parti üdülőterületek építéstörténetében a két világháború között”, *Építés – Építészettudomány*, Vol 45, No 1–2 (2017), pp 139–171.
- [4] Kotsis, Iván: *Életrajzom*, HAP Tervezőiroda Kft. és Magyar Építészeti Múzeum 2010.
- [5] Farkas, Tibor: „Beszámoló a Balaton-fejlesztés hatéves munkájáról”, *Magyar Építőművészet*, Vol 12, No 5 (1963) pp 1–57.
- [6] *Hétfélgézi házak, nyaralóépületek*, É M Típustervező Intézet, É M Építésügyi Dokumentációs Iroda, Budapest 1965.
- [7] Wettstein, Domonkos: „A 'nagy számok' apró építésze A magánépítkezések problémái a hatvanas évek Balaton-partján”, *Comitatus Önkormányzati Szemle*, Vol 28, No 226 (2018) pp 37–46.

Reprezentatív belső téralakítás

Építész: Csikós Mihály (Csikós Terv Építésziroda Kft.)

Látványterv: Gyórfi András, Jánosi Csaba, Szakács Márk

Statika: Bánfi Ádám

(Construct Plan Kft.)

Gépezet: Dr. Léderer András (Thermo Kft.)

Elektromosság: L2 Stúdió Kft. (Barabás Zoltán)

Kertészet:

Gaszó István (Kerten Bt.)

Fotó: Juhász Norbert (Hella ÁNR)

Frohheim lakópark – külső
nézet, építés: Arge Em2n – Müller
Sigrist, Affoltern, Zürich
Szintervező: Jörg Niederberger

A FEHÉR RABSÁGÁBAN

Szín és építészet nemzetközi összehasonlításban

A cikk apropója két szerencsés esemény is lehetne. Egyik, hogy az elmúlt év őszén Szesztai György főépítéssel – aki Újpest városképének avatott védelmezője – bejártuk a kerület elmúlt években új homlokzatszínezésen átesett panelépületeit. A színtervek elkészítéséhez a főépítési iroda a BME Rajzi és Formaismereti Tanszékén e sorok írójának vezetésével működő Színdinamika Műhelyt kérte fel. Hasonló stílusú, átfogó színtervezősüinket tudtuk elkészülte után dokumentálni Szentendrén is, a Rózsakert lakóparkban.

Mi több, egy ígéretes nemzetközi szakmai kapcsolat is elindult, ugyanis amikor 2014-ben részt vettem a Colour in the City elnevezésű szimpóziumon Trondheimben, megismerkedtem Jörg Niederberger svájci festőművész és építészeti színtervező kollégával, akinek az életútja és tevékenysége sokban hasonlít az enyémhez. Tavaly egy mellbevágóan érdekes, példaértékű, többtagú épületszínezését ismerhettem meg, ami nagyszerű összehasonlítási alapot szolgáltathat arra, hogyan gondolkodnak a színről az építészek, a megrendelők és az építési hatóságok itthon, illetve egy nálunk kissé gazdagabb és régebben demokratikus országban – Svájcban.

A fehér „rabságában”

Nyugodtan kijelenthetjük, szelídségével a fehér szín „igen hatékonyan terrorizálja” az építészeket, többszörös csónakhosszal vezet minden más szín előtt, bár nyomában még ott van a bézs, esetleg egy kevés napfényes sárga. A megrendelők, lakástulajdonosok legnagyobb többsége hallani sem akar a sötétebb árnyalatokról, hűvösebb színekről. Mintha azokból nem is létezne egy épületen jól mutató árnyalat. De miért is szeretjük ennyire a fehéret? Illy Gábor, egy vezető nemzetközi vakolatgyártó cég hazai vezérigazgatója mindig odajön hozzám a nemzetközi Év Homlokzata gálák eredményhirdetése után, hogy „szörnyű”, hogy a zsűri mindig a fehér épületeket díjazza, amikor ott az új, 888 árnyalatú színrendszerük, „az élet színei” szlogen kíséretében...

A színdinamika tantárgyat felvett végzős hallgatókkal mindig kitöltetek egy színpreferenciatesztet, amelyben az élet legfontosabb fogalmihoz, hangulataihoz, érzésehez színeket kell társítani. A halvány pasztell árnyalatokhoz, főleg a melegebb sárgás és barnás tört fehérekhez derűs, optimista, pozitív fogalmakat társítanak, a fehér pedig hatalmas erővel hirdeti a tisztaság, megtisztulás heroizmusát, az átláthatóságot, a rendet és a jószágot

– hiszen a legvégletesebb fehér-fekete színellentétben is a fehér a jó és a fekete a rossz. A fehér megvilágítja a sötétséget, láthatóvá tesz a bizonytalan szürkeségben, eligazít, mutatja az utat, a fehér maga a fény. A fehér igazat mond, nem tagad le semmit! Aztán itt van még néhány segítő adalék – ha additív módon egymásra vetítjük a főbb spektrumszíneket, fehér lesz belőle, tehát a fehér tartalmaz minden színt. A tradicionális magyar paraszti építészet színe is fehér – tehát a fehér még „magyar” szín is! A Makovecz-életmű falszínei is kimerülnek ebben az egyetlen árnyalatban. Nagyon nehéz a fehérrel versenyre kelni. Indirekt módon az is segíti a fehérét, hogy sok építés hiába járt Nemcsics tanár úr óráira, mégsem igazán magabiztos a színek bonyolult harmóniarendszerét tekintve. Ugyanakkor el kell ismerni: a Nemcsics-féle színharmónia-feltételrendszer 25 tekintetbe veendő összetevőt határoz meg, amihez az együttes igazodás szinte lehetetlen. [1]

Az épületeknek pszichológiai szempontból is van egy bizonyos eleve viszonyulása a színekhez. Legtöbbjük hosszabb távra épül, elmozdíthatatlan, az állandóság, a védelem, a „hajlék” a szimbolikus tartalma, inkább háttere az élet történéseinek, nem használati tárgya. Tehát a nyugalom, a béke és valami fennkölt mint alapjelentés elengedhetetlen!

Másik pszichológiai indok a fehér használatára, hogy kevés a rangos megbízás, tehát minden kolléga valamiféle „mesteregyesre” törekszik minden munkájánál – nem biztos, hogy lesz következő –, és az ugye nem lehet valamilyen túl karakteres szín, annak a legjobbnak, legszebbnek kell lennie, nem mer bevállalni semmi rizikót, semmi szélsőségeset. Ugyanez a helyzet a családi házak tulajdonosaival is – a variációk sora után végül minden beletorkollik a fehérbe vagy bézsbe.

De ennek azért nem így kellene lennie, csak éppen nagyon kevesen ismerik annyira a színeket, hogy kelles, nyugodt, mégis kicsit előbb, kifejezőbb együtttest tudjanak teremteni több szín finom, kevert összehangolásával. Erre egyelőre inkább csak külföldön csodálkozhathatunk rá. Jellemzően tőlünk délebbre és északabba – tehát még a mediterrán klímával sem lehet magyarázni a dolgot, csak a jól elhúzódo kelet-közép-európai megszokással és a változástól való félelemmel, kényelmes-séggel.

Valahol jó, valahol nem...

Mégis azt merném állítani: a legkedveltebb fehér, törtfehér és bézs árnyalatok is lehetnek néhol rossz döntések! Ezenkívül nagy merészség és/vagy korlátoltság kell ahhoz, hogy egy önálló vizuális művészeti műfajból – esztétikában az építészetből – valaki ki merje zárni a vizuális nyelv 3 fő elemének (forma – szín – textúra) egyikét: a színt! Vagy legalábbis kegyelemkenyéren tartsa az önálló építészeti elemek megjelenéseként (kő, fa, tégl, cserép, nád, habarcs, mész stb.)

A 2014-es Challenge 66 Év Homlokzata nemzetközi verseny kategóriagyőztese a Casa Galgo (Canals Moneo Arquitectos, Madrid), amely épület furfangos és kalandos formaritmusait nagyon jól egyensúlyozza és egyben hangsúlyozza a fehér. Itt a színezés élmélyítő jelentéstulást hozott volna létre. Viszont ha nem lenne ez az igényes, szinte szobrászi formálás, akkor a megszokottan fehér, lapostető mediterrán apartmanház mellett simán elmennék. Bátorkodom megfogalmazni tehát a tézist, hogy formailag csak nagyon átgondolt, ihletett, sematizmustól, közhelyektől és monotóniáktól mentes, feszültséggel teli építészeti forma illeszkedik jól a fehér színhez.

Frohheim lakópark – belső nézet, építés: Arge Em2n – Müller Sigrist, Affoltern, Zürich
Szintervező: Jörg Niederberger
 Fotók: Jörg Niederberger engedélyével

Budapest IV. kerület, Újpest**Szintervezés: Dr. Tari Gábor**

Fotó: Dr. Tari Gábor

A napjainkban egyre sokasodó, „minimalista” stílusú családi házak fehér egyenruhája némi sötétszürke tagolással, inkább kevesebb, mint több kompozíciós találékonysággal és ritmussal, a kevéssel sokat mondani akarás jelszava alatt inkább az építész személyes karakterének elvesztése irányába mutató utat nyit meg. Egy bizonyos egyszerűség alatt ugyanis nem tud hol megnyilatkozni a művészi személyesség. Vagy erre már nincs is szükség?

Még inkább igaz, hogy igénytelen formálású, semmilyen stílust nem követő, kizárólag a legtakarékosabb megvalósulást szem előtt tartó építészeti objektumoknál a fehér még tovább fokozza a jellegtelenséget. Ilyenek a 4–10, vagy még több emeletes hazai hatalmas panelépületek, ezeket sem lehet automatikusan leönteni fehérrel. Főleg, ha egyszerre több van egy csoportban – legyen mindegyik fehér? Hogy miként színezzük őket, arra a későbbiekben mutatunk több példát is.

Megdöbentő továbbá az a személytelenség, amely a sorházak színezésénél megfigyelhető. Az emberi természetből fakadóan abszolút a személyesség kezd előtérbe kerülni a demokratikus társadalmakban, megfigyelhető, hogy mennyire növekszik többek között a művészi pálya vonzása a fiatalok körében. Rengetegen nyilatkoznak meg bloggerként, sokan követnek minket a Facebookon, már-már a hírességeknek kijáró figyelmet érezhetünk kicsiben a saját köreinkben. Akkor mégis miért épülnek ilyen falanszterek? Nem lenne jobb, ha meg tudnám mondani, hogy enyém a sárga vagy a téglavörös ház? Hisz ahányan vagyunk, minden ember más és más! Kinek érdeke, hogy úgy tűnjön, mindnyájan egyformák vagyunk?

Casa Galgo, építész: CanalsMoneo Arquitectos, Pozuelo de Alarcón, Madrid

Fotó: a Baumit Kft. engedélyével

Slnecnice, sorház, építész: Studio Compass, Pozsony

Fotó: a Baumit Kft. engedélyével

A Pozsony szélén épült slnečnicei sorház is jelölt volt a 2014-es nemzetközi Év Homlokzata díjra. Én viszont nem szeretnék itt lakni. Szép gesztus volt a devečseri iszapkatasztrófa áldozatainak épülő új házak sora, de sajnós a „lelencruha” színezés itt talán még bántóbb, megbélyegzőbb. Miért kell ennyire hangsúlyozni, hogy ti vagytok a segítők?

Színes építészet

Illendőségből kezdjük először a vendégünkkel. Jörg Niederberger svájci festőművész és szintervező a tanári diploma után először képzőművészként, majd építész mestertézisekkel szerezte diplomáit rangos német egyetemeken. Sokoldalú művész, kedvence az akvarelltechnika, ebben a kis képektől a hatalmas méretű alkotásig alkot murális művészeti műfajban is, többek között kortárs templomok dekorációjára, vagy éppen kórházak kellemesebb belső tereire. Egyik volt színdinamikás tanítványom az ő munkái hatására készítette el diplomamunkáját.

Hatalmas műgonddal és körültekintéssel készít épület-színezéseket, mindenről makettet épít, így határozza meg a végső színárnyalatokat. Idehaza a szintervekért fizetett legmagasabb összegekbe sem fér bele ilyen műgond. Amit itt be szeretnék mutatni, az a Siedlung Frohheim (Zürich) több épületre kiterjedő szintervezése.

Megdöbentően újszerű és egyéni színharmóniakat alkot, jellemzője a szokatlan polikromitás (sok színfajta együttes használata), viszont a nyugodt és tolerálható összhatásért nagyon kicsi tónuskülönbségeket használ, és szinte minden árnyalatát finomítja – kissé „hamisítja”, tiszta tubusszíneket nem találunk nála. Ügyel a hidegmeleg egyensúlyra és a szinte minimálisan színes szürkék jelenlétére is. Formatagolása egyszerű derékszögű rendszerű, szinte csak az építészeti födémekek helyét és a belső faltagolást vetíti ki a homlokzatra kissé szabadabban. Nem esik abba a hibába, hogy valami nagyon „művészi” és beszédes formát kelljen az épületre applikálni. Mégis, ezek a színek teljesen szokatlanok és egyéni.

Színei talán a zenei hangnemeknek megfelelő színkapcsolatokhoz hasonlatosak – amelyekről legújabb kutatásaimban azt már megállapítottam, hogy a zenei hangok Newton, Goethe vagy éppen Kodály Zoltán és Kner Imre elképzeléseivel ellentétben nem spektrum- vagy szívrávnyszínek, hiszen így egyetlen oktáv férne csak el a színtestben, és ott sem lennének egymástól egyenlő távolságra a színek, ahogy az a hangoknál is nagyon fontos. Ezekről a korábbi vélekedésekről Szelényi Károlynál olvashatunk. [2] De ezért nem hibáztathatjuk a régi mestereket, hiszen akkoriban még nem volt digitális színmérés. Ezt a problémát helyhiány miatt bővebben talán majd egy másik cikkben fejtem ki.

Jörg Niederberger épületei újonnan épült projektek – amit mi párhuzamba tudunk állítani vele, az a panelszínezés. Talán azt már sikerült bizonyítani a szakmának és a lakosságnak, hogy itt van helye a színdinamikának. Sajnos mifelénk ma még elképzelhetetlen, hogy egy építésziroda vagy egy ingatlanberuházó színtervezőt alkalmazzon egy átfogó, nagyobb projektjénél. Sokan ezt beleszámítják a tartanak az építész munkájába. Azt hiszem, több hazai megosztottsággal együtt az is kijelenthető, hogy kétféle építész van: van, aki szereti a színeket és van, aki nem...

Újpest Káposztásmezgyer városrészének alacsonyabb, társasházszerű két lakóépület-együttesét szeretném a külföldi alkotás párhuzamaként itthonról bemutatni. Tudnunk kell, hogy Káposztásmezgyer a hazai posztmodern stílus nagyon érdekes és rendkívül élhető, egységesen tervezett példája. Mindenképpen az volna a cél, hogy a hozzá nem értés és a nem összefüggésekben gondolkodás ne egy vásári kavalkádot eredményezzen a szigetelés utáni újrafestéseknél! Ami igazán a Külső Szilágyi út hatalmas épületeinél válik majd élessé, ha rájuk kerül a sor.

Milyen gondolatok vezéreltek ezeknek az épületeknek a színezésükre? Az idősebb generáció bizonyára emlékszik még, hogy a régi rendszerben milyen nagy élmény volt külföldre utazni. Vizuális szempontból a nyugati városoknak volt egy ingergazdag sűrűsége a hazai kiességhez képest. És ez nem csak a kirakatoknak volt köszönhető, a vásárlási láznak. A színesség is meg tudja szüntetni a külvárosi hatást, az ingerszegény letargiát. Mintha lenne ott valami, mintha jobban történnének a dolgok! Otthonosabbnak érezzük az ilyen környéket, jobban

körülölel minket, nem kiteszi magából és nem űz tovább. Mintha valami nyaralóhelyen lennénk. Észre sem vesszük, de szerethetőbb lesz a hely. Ahogy a képek is mutatják, én is próbáltam minden tömböt más alapszínre színezni, illetve a bejárásokat hangsúlyosabb színnel jelöltem. Semmi más homlokzattagolás nincs. Viszont egy-egy épületegyüttes, amely legtöbbször U alakú, így is nyolc-tíz összehangolt, közepesen telített színből áll, a pasztellek dominanciájával.

Az itt tervezett homlokzatszíneknél – ahogy a színek harmóniájában – is „mindig van uralkodóbb, ragyogóbb, közepes és másokat kiemelő, szinte majdnem szürke árnyalat”, ami a színharmónia-ellipsziseknél mutatkozó aszimmetriából származik. [3]

Végezetül

Az összehasonlítás eredményeképp kiütözik, hogy külföldön több esély kínálkozik a színek kifejezőbb használatára új építésű épületeknél is. Az építészirodák, a döntéshozók és a lakosság is könnyebben elfogadja, sőt ajándéknak érzi a színek hozzáadott értékét, gazdag hangulati hatását. Kisebb az elzárkózás a színek elől.

Itthon a színeket szerető építészeknek, színtervezőknek meg kell elégedniük a panelszínezéssel és a történelmi utcasorok felújításaival, hiszen ott „le kell nyelni a színek békáját”, nem lehet minden fehér. De ez is csak akkor lehetséges, ha az önkormányzat hajlandó mindkét ügyet koordinálni, ne adj isten pénzt is megmozgatni az előzetesen átgondolt, koncepciózus tervekre, hiszen egy épület önmagában sosem tud igazodni a mellette lévő 4-5 másik, később tatarozandó homlokzat színéhez – csak sematikus módon! Sajnos a valóságban mindez úgy történik, hogy nincs átfogó városképi színterv, nincs karakteres, előre formált harmóniavilág, így a kifejezőbb színek soha nem jutnak szóhoz a disszonanciától való félelem miatt. Marad az unalmas, jellegtelen fehér és bézs monotónia. Így lehet egy művészeti műfajból a dolgok tehetetlensége folytán, kollektív oda nem figyélssel kibrujalni annak egyik fontos összetevőjét, a színt.

Dr. Tari Gábor

Irodalom / References

- [1] Nemcsics, Antal: *Színdinamika – Színes környezet tervezése*, Akadémia Kiadó, Budapest 2004, p 309.
- [2] Szelényi, Károly: *Színek – A fény tettei és színdinamikái*, Magyar Képek Kiadó 2012, p 118.
- [3] Tari, Gábor: „Geometriai minőségek a színek harmóniájában” [doktori értekezés], Budapest 2006, p 56.

Budapest, Újpest, Ügető utca 1-9.

Színtervezés: Dr. Tari Gábor

Fotó: Dr. Tari Gábor

Szentendre, Rózsakert lakópark,

Bolgár utca felőli nézet

Színtervezés: Dr. Tari Gábor

Közreműködő: Kálmán József

Fotó: Dr. Tari Gábor

1. kép. Hőszigetelt, felújított utcai homlokzat részlete

Fotó: Medgyasszay Péter

EGY „FENNTARTHATÓ HÁZ”

Tíz év használati idő tapasztalatai

A cikk a „közel nulla energiaigényű” épületek követelményénél alacsonyabb energiafogyasztási értéket célzó projekt legfontosabb tanulságait mutatja be, 10 éves használati idő tapasztalatai alapján.

Bevezetés, előzmények

Az építés résztvevői egyre nagyobb figyelemmel tekintenek a „közel nulla energiaigényű épületek” 2018. december 31-e, illetve 2020. december 31-e után hatályba lépő követelményére. [1] A jelenlegieknél némileg szigorúbb energetikai követelmények miatt számos szerkezet esetén szükséges új anyagok, vagy korábban is használt anyagok nagyobb vastagságban történő alkalmazása. A gépészeti rendszerek kiválasztásánál tekintettel kell

lenni arra is, hogy immár biztosítani kell a „felhasznált minimális megújuló energia részarányának” követelményértékét.

A Belső Udvar Építész Kutató és Szakértő Irodában az elmúlt 10 évben tervezett épületek döntő többsége kielégíti a lakóépületekre 2021-től előírt követelményértéket, így az alkalmazható technológiák hasznossága tekintetében jelentős mennyiségű tapasztalat gyűlt össze. A cikkben egy állatorvosi lóként is tekinthető, helyi műemléki védeltséget élvező épület felújítása-bővítése, majd üzemeltetése során szerzett tapasztalatokat összegezzük. A 220 m²-es épület egy ötszemélyes családnak, háromfős irodának, valamint heti rendszerességgel rajztanfolyamnak és nyelvóráknak ad otthont. Az épület felújítása so-

		Számított energiaigény			Mért energiaigény
		E	ELR	R	
Összesített energetikai mutató (kWh/m ² a)	faelgázosító C _k = 1,49	80,67	71,64	71,23	Nem releváns
	faelgázosító C _k = 1,2	66,81	59,54	59,21	
Tűzifa és gáz energiataralma (kWh/a)	faelgázosító C _k = 1,49	26 351	23 010	22 858	Átlagosan 16 957
	faelgázosító C _k = 1,2	21 222	18 532	18 404	
Elektromos segédenergia energiataralma (kWh/a)		839	839	839	Nem volt külön mérés

Számított és mért energiafogyasztási adatok áttekintése

rán a közel nulla energiaigény követelményénél szigorúbb „fenntartható ház” szemléletet követtük. [2] Az épület több korábbi cikkben megismerhető volt. [3] [4] [5] [6] A projekt díjat nyert az Év homlokzata 2014 pályázaton. (1. kép)

Eredmények és tapasztalatok

A tapasztalatok bemutatása során elemezzük a tervezett és a mérésekkel alátámasztott megvalósult állapotra vonatkozó adatokat, illetve egyes szerkezeti elemeket, melyeket egyúttal fényképekkel is illusztrálunk.

Számított és mért energiaigény összehasonlítása

Az épület tervezése során 2009-ben többféle energetikai számítás készült. A 7/2006. TNM rendelet szerint számított „egyszerűsített” (E) módszer mellett a benapozás és a fűtési idő számításával „egyes lépéseiben részletes” (ELR), valamint hőhíd-szimulációkkal számított vonalmenti veszteségekkel „részletes” (R) módszer szerint is kiszámítottuk az épület tervezett energiaigényét a Belső Udvar E-P-LCC-LCA számítóval. Az épület hőellátása alapvetően biomasszakazánra és napkollektorokra alapozott. Mivel a faelgázosító kazánra vonatkozó teljesítményétényező 2012 januárjától a korábbi 1,49-es érték helyett 1,20 értékkel kell számolni, az eredeti energetikai számítások ezzel az értékkel lettek módosítva. Az épületről 2018-ban dinamikus szimulációs szoftverrel is készült számítás. [7] A valós energiafogyasztás több évre visszamenőleg dokumentált. A tűzifa mennyisége kézi mérleggel mérve, napi mérések alapján lett összesítve, a tartalékfűtésekként működő gázfogyasztást pedig a szolgáltató mérője dokumentálta. A feltüntetett adatok tűzifánál 15 MJ/kg, gáznál 34 MJ/m³ értékkel lettek kWh mennyiségre átszámolva. A számított és mért energiafogyasztási eredményeket a táblázat mutatja be.

A táblázat tanulsága, hogy a „közel nulla energiaigényű” épületek összesített energetikai mutatóra vonatkozó követelményértékénél (100 kWh/m²a) minden számítás szerint alacsonyabbra tervezett épület a valóságban még alacsonyabb energiaigénnyel üzemeltethető. A mért értékhez legközelebb az R-nek nevezett számítási mód-

szerral számolt érték állt. Kihangsúlyozandó azonban, hogy az eltérés minimális az ELR-nek nevezett számítási módszerrel kapott eredményhez képest, amely számítás azonban nagyságrendileg kevesebb munkával elvégezhető (hőhidak részletes szimulációja nélkül). Érdeemes továbbá hangsúlyozni, hogy az épületben nem működik hővisszanyerős szellőztetési rendszer, a szellőztetés természetes úton van megoldva.

Az alkalmazott megoldások közül kiemelt jó példák

A felújítás során megtartott ablakkeretekbe az északi, utcai fronton mindkét szárny cseréjével, a keleti, belső udvari fronton a belső szárny cseréjével új gumitömíté-

2. kép. Gerébtokos ablak felújítása új szárnyakba tett 2×2 réteg üvegezéssel

Fotó: Medgyasszay Péter

3. kép. Az utcáfronton is alap melletti hőszigetelés készült

Fotó: Medgyasszay Péter

4. kép. A rossz rögzítés miatt megrepedt, valamint a hibátlan állagú vakolatdíszek részlete

Fotó: Medgyasszay Péter

ses, 3-6-4 üvegezésű ablakok lettek beépítve. (2. kép) Ezen szerkezetek az elvégzett hőhíd-szimuláció, illetve a téli mérések alapján beváltak, alátámasztják a jelenleg tervezetben olvasható építési műszaki irányelvben megfogalmazott műszaki paramétereiket. [8]

A felújított és az új rész talaj felé történő hővesztéscsökkenésének fő elve az alap melletti függőleges hőszigetelés volt. (3. kép) Ezen hőszigetelési mód télen ugyan némileg kedvezőtlenebb, mint a talajra fektetett vízszintes hőszigetelés, azonban a nyári belső hőmérséklet szempontjából jóval kedvezőbb. [9] [10] Több megépült házunkhoz hasonlóan itt is igazolódott, hogy amennyiben a fűtési nettó energiaigény 40-50 kWh/m²a értékben tervezett, ez a módszer nyugodtan alkalmazható. A nyári állapotban a megoldás egyértelműen pozitív. Egyéb szerkezeti megoldásokkal együtt (árnyékolás, fal hőtárolása, külső hőszigetelés) az épület földszintjén gépi hűtés nélkül sem ment soha 24 °C fölé a belső hőmérséklet.

Összességében pozitívnak – bár nem hibátlannak – értékelhető az utcai homlokzat hőszigetelése és az eredetileg vakolatból készült díszítő motívumoknak az eredeti-

vel pontosan azonos egyedi gyártású polisztirolelemekkel való pótlása. (Az eredeti anyagot azért nem tudtuk használni, mert a homlokzatra 15 cm hőszigetelés készült, amelyre nem lehetett volna elhelyezni a nagy súlyú vakolt anyagot.) Az elmúlt 10 évben csak a nem elég jó technológiával rögzített felső párkányelemek repedtek meg, a többi elemen nem találhatók repedések. (4. kép) A polisztirolból készült díszítés építészeti kérdéseket vet fel, ahogy vélhetőleg 150 évvel ezelőtt a vakolatból készített álkődíszek is megosztották a szakmát...

Negatív tapasztalatok

Legfontosabb tapasztalat, hogy alacsony energiájú épületeknél fokozottan törekedni kell a teljes értékű vízszárazásra, még akkor is, ha az adott projekt felújítás, így a falak alatti vízszigetelés nehezen oldható meg. Az alacsonyabb fűtési teljesítmény mellett kevesebb levegő, kevesebb pára távozik az épületből. Az elmúlt időben tapasztalható kritikus időszakokban (24 °C és 65% páratartalom feletti külső hőmérséklet) esetenként belső páraelszívót kellett alkalmazni a belső páratartalom 65% alatt tartása érdekében.

Nem sikerült kellő minőségben megoldani az ácsbokos külső ajtó megfelelő minőségű felújítását. Ennél a szerkezetnél a szárnyak Z formájú tompa illesztését csak a szárnyakra szerelt takaróprofilok biztosítják, amelyek a gumitömítés ellenére is zavaró mértékben engedik át a levegőt. (5. kép)

Konklúzió

Összességében az épület jó példa arra, hogy nehéz tervezési adottságok – szomszédok miatt jelentős árnyékhata, meglévő szerkezetek stb. – mellett is már 10 évvel ezelőtt is megvalósítható volt a „közel nulla energiaigényű” épületekre vonatkozó, 2021-től életbe lépő követelmények jelentős túlteljesítése, hővisszanyerős szellőztetés alkalmazása nélkül is. A számítás során használt egyszerűsített módszer eredménye túl messze van a valóságtól, a részletes módszer pedig túl sok számítást igényel. A benapozás és a fűtési idő számításával egyes lépéseiben részletes módszer optimális megoldás a kellően pontos és értelmes mennyiségű számítási algoritmusra.

A beruházás felújítási részei összességében 155 000 Ft/m², míg a bővítési részek 220 000 Ft/m² fajlagos költségből valósultak meg. Az alkalmazott megoldások többsége beigazolta a tervezési elképzeléseket.

Érdekes tapasztalat továbbá, hogy a választott biomassza-alapú tüzelés a 10 évvel ezelőtti, illetve a mai gáz-fa tüzelőanyag árárányának változása miatt sokat veszített gazdasági előnyéből. A mai gyakorlatban ugyanakkor megjelentek olyan elérhető árú gépészeti megoldások, amelyek tovább tudnák javítani az épület környe-

zeti és gazdasági előnyeit (napelemek, hőszivattyúk).

Érdemes azt is megemlíteni, hogy a hazai tűzifaeladási gyakorlat (nedves fa árusítása) tovább rontja a biomassza tüzelés gazdasági hatékonyságát.

A tanulmány alapjául szolgáló kutatást az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Program támogatta, a BME FIKP-VÍZ tématerületi programja keretében.

Az FK 128663 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a FK_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Medgyasszay Péter

Irodalom / References

- [1] 7/2006. (V. 24.) TNM-rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról
- [2] Medgyasszay, Péter: „A 'fenntartható ház' koncepció 4.0 verziójának bemutatása”, *Magyar Építőipar*, Vol 63, No 4 (2013), pp 157–161.
- [3] Rabb, Péter: „Fenntartható műemlékvédelem?”, *Metszet*, Vol 4, No 2 (2013), pp 42–45.
- [4] Medgyasszay, Péter: „Egy védett épület felújításának kérdőjelei”, *Magyar Építéstechnika*, Vol 52, No 7-8 (2014), pp 26–28.
- [5] Medgyasszay, Péter: „Helyi műemléki védettségű lakóépület felújítása 'fenntartható ház' koncepció szerint”, *Magyar Építőipar*, Vol 64, No 2 (2014), pp 86–90.
- [6] Medgyasszay, Péter: „Refurbishment of a dwelling house, protected as local monument, regarding the 'Sustainable house' concept”, in *Sustainable Building and Refurbishment for Next Generations*, 2013, pp 115–118.
- [7] Design Builder, Version 5.4.0.021
- [8] ÉMI: Kapcsolt gerébtokos ablakszerkezetek korszerűsítése, felújítása, Építészeti műszaki irányelv szakmai konzultációra bocsájtott tervezete (2018).
- [9] Medgyasszay, Péter: „A földépítés optimalizált alkalmazási lehetőségei Magyarországon – különös tekintettel az építésökológia és az energiatudatos épülettervezés szempontjaira [doktori disszertáció], 2007, pp 1–110.
- [10] Medgyasszay, Péter: „Comparative analysis of insulations located horizontal on the floor and/or vertical beside the foundation both winter and summer conditions”, in *Central Europe towards Sustainable Building*, 2016, pp 869–872.

5. kép. Ácsbokos ajtónál tapasztalható légzárási problémák

Fotó: Medgyasszay Péter

Méltó időskor környezettudatosan, természetközelen

A svédországi Örebro település önkormányzata 2012-ben stratégiát váltott az ingatlangazdálkodásában, és nyitott a bérbeadási alternatíva irányába. A „The Gardens” (Kertek) idősek otthonának megvalósítása a tervpályázattól kezdve a kivitelezésen át a projekt végleges befejezéséig az önkormányzat mint bérlő, valamint a fejlesztő és a tervezők szoros együttműködésével zajlott. A kollektív szakértelem több területen kölcsönösen előnyös megoldásokhoz vezetett.

A The Gardens tervezésére az önkormányzat tervpályázatot hirdetett, ahol a Marge Arkitekter nyertes művét az építés, a bérleti szerződés, a létesítménygazdálkodás és az épület tulajdonjogával kapcsolatos közbeszerzési eljárás anyagaként használták fel. A fejlesztésre, az építésére és az ingatlan kezelésére vonatkozó szerződést az önkormányzat az idősek lakhatásának ingatlanfejlesztése terén széles körű tapasztalattal rendelkező, ugyanakkor helyileg alapított Skanska Sverige AB-vel kötötte meg.

Újszerű önkormányzati ingatlangazdálkodás

Örebro 15 éves bérleti szerződést írt alá, és befejezését követően a projektet eladta egy hosszú távú ingatlanstratégiával, valamint a szociális szolgáltatások létesítményeinek tulajdonlásában és működtetésében szerzett tapasztalatokkal bíró nyugdíj- és biztosítótársaságnak. Az épület karbantartását helyi létesítménykezelő társaság végzi.

A projekt alapértéke annak biztosítása volt, hogy minden ember úgy élhessen, ahogy szeretne, függetlenül a háttérétől vagy a jelenlegi körülményeitől. Ezen cél elérése érdekében a város egy innovatív gondozási otthonról alkotott víziót állított össze, amelynek kialakítása elősegíti az eredményes gyógyulást, a rehabilitációt, jóllétet nyújt és emellett környezettudatos. Az építészeti kialakításkor a tervezők mind a részletképzésre, mind az anyagokra gondos figyelmet fordítottak. Az újszerű alaprajz megadja a lehetőséget a lakók számára, hogy igény szerint meg tudják közelíteni a kerteket és a közösségi helyiségeket, és lehetővé teszi számukra, hogy akadálytalanul sétálhassanak át az épület közlekedőin és kertjein. A közös helyiségek központi elhelyezkedésűek, hogy csökkentsék a távolságokat és előmozdítsák a társas kapcsolódásokat.

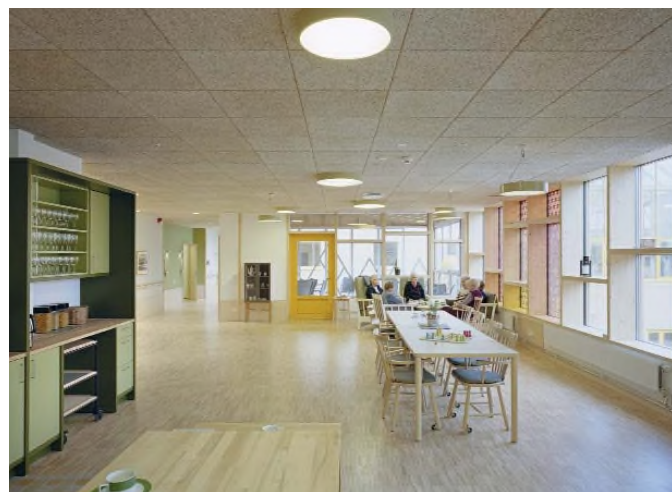

Szuverén életterek, kapcsolódási pontokkal

Az épület különböző méretű átriumkertekkel áttört, egybefüggő téglalap alakú, a homlokzat léptékének csökkentésével illeszkedve a befogadott funkcióhoz. A tetőt és a külső falakat a fű színárnyalatában megjelenő burkolat fedi. A tetőszerkezet több különböző léptékű magasteréből áll össze, melyek körbetekerednek az épület körül. A belső homlokzat a belső terekbe csatlakozó fapanel burkolat használatával hat a tapintásra és az egyéb érzékekre. A külső falak zöld árnyalatainak és faburkolatának hangulata a fapadlóban, ajtóknak, a szőnyeghatást keltő lapburkolatban, a zöldre festett konyhákban és az apartmanok ajtaja körül jelenik meg a belső térben. Az egyszerű tájékozódás érdekében a lakóegység közös helyiségei a kertek felé üvegeztettek, így a zöld növényzet és a fák is láthatóvá válnak. Ezekben a kertekben rácsra futtatott növények igazítják a léptéket a második emeleti teraszokhoz és a kültéri részekhez.

Minden apartman 35m² alapterületű, melyben alacsony parapetű ablakával az ágyból is szép kilátást nyújtó szoba, egy teakonyha, egy nagyméretű fürdő és egy kis háztartási helyiség kapott helyet.

A The Gardens kialakításának háttérében azon közelmúltbeli kutatások állnak, melyek eredményei azt mutatják, hogy az idősek otthonában élők jólléte erősen korrelál a vonzó kültéri környezettel és a társas

interakciókkal. Abból indultak ki, hogy az apartmanokat a közösségi terek köré szervezzük, ahonnan könnyen megközelíthetőek a szabadterei kertek és a közösen használt létesítmények. Ez fokozza az összetartozás és az eseményekben való részvétel érzését azáltal, hogy a lakók, a személyzet, a rokonok és más személyek között dinamikus szociális kapcsolódást tesz lehetővé. Az épület egyedülálló profilja vonzó és befogadó lakókörnyezetet biztosít az idősek számára. Egy olyan otthon, ahol mindenki biztonságban, az események részesének és önellátónak érezheti magát.

Környezetbarát anyagok, zöld minősítés

A létesítményt a LEED zöld minősítési rendszer Gold fokozatának megfelelően tervezték. A LEED tanúsítási folyamata az épület számos aspektusát vizsgálja, mint például az anyagválasztást, a beltéri légállapotot, az energia- és vízfogyasztást, a helyszín kiválasztását. Alacsony környezeti hatásuknak és kis karbantartási igényüknek köszönhetően a választott anyagok tartósak és fenntarthatók. Például a belső udvarokra néző faburkolatú homlokzat magas szintű szigetelést biztosít, ugyanakkor környezetbarát anyag. A tető egyes részeit pozsgásokkal beültetett zöldtetőként alakították ki. A zöldtető az esővíz gyűjtésének egyik hatékony módja, ahol a növényzet természetes szűrőként működik. A túlfutó esővizet a belső udvarokhoz, a megművelt termőágyakhoz és a környező rétegekhez vezetik el. A projekt növénykialakításában gazdag változatossággal keverednek a fák, dísnövényültetvények és

gyógynövények rétegei, melyek a kertek vízjellemzőivel együtt természetes élőhelyet kínálnak a rovarok és madarak számára. Ez hozzájárul a helyi terület biodiverzitásának fenntartásához, illetve gazdagabb élményt kínál az otthon lakóinak. A számtalan környezetbarát megoldáson és anyagválasztáson túl a The Gardens célja, hogy megkönnyítse az élelmiszer-hulladék elkülönítését, az újrafeldolgozást és az energiahatékonyságot.

Szolgáltatások széles skálája

Az időskorral és a gyakori betegségekkel gyakran együtt jár az elmagányosodás és a társadalomtól való elszigetelődés. A The Gardensben a befogadás érzetét teremtették meg azzal, hogy a bejárat és a lobby közepében nagy aktivitású központi területeket alakítottak ki az energizálás érdekében. Ez a közös terület a napi tevékenységek központja, itt található a postaládák, a fodrászat, a lábklínika, az étterem és a konferenciaterem. A hely ingerek forrása, amelyet mindenki felkereshet, ahol társaságra találhat és kontaktusba léphet másokkal. Van itt játéktérület, újságos állvány és friss kávé. A második emeleten közös téli-kert és kapcsolt teakonyhák vannak a közös tevékenységek, pl. jógaóra vagy születésnap ünnepség számára. Az étteremben készített ebédet és vacsorát a részlegek közös étkezőjében vagy szükség esetén az egyes apartmanokban szolgálják fel. A kertben szabadterei edzőterem is található, amelyet önállóan is vagy fizioterapeuta segítségével lehet használni.

Marge Architects (Marge Arkitekter AB)

fotó: Johan Fowelin

Projektadatok

Ingatlanfejlesztő: Skanska Sverige AB

Építész: Marge Arkitekter és LAND Arkitektur (tájépítészet)

Egyéb résztvevők: Örebro város önkormányzata mint bérlő, SPP

Fastigheter AB ingatlantulajdonos

Befejezés: 1. ütem – 2016 (2. ütem – 2017. június)

Bruttó alapterület: 8723 m²

Telekterület: 14 604 m²

Apartmentok száma és mérete: 81 darab egyágyas, 35 m²-es apartman

Szobák árkategóriája: 587 USD / hónap / apartman, ami tartalmazza az étkezést, takarítást, ápolást és gondozást, valamint a szervezett tevékenységeket

Tervpályázatok

Az Új Közlekedési Múzeum

Eredményt hirdettek az Új Közlekedési Múzeum építészeti tervpályázaton. A pályázatra több világhírű, múzeumépítészetben jártas építészirodát (többek között BIG, David Chipperfield Architects, Eisenman Architects, Foster + Partners, Schmidt Hammer Lassen Architects stb.) hívtak meg a szervezők, de más építészirodáknak is lehetőségük volt önállóan jelentkezni. Összesen 13 magyar és külföldi iroda adta be pályaművét, melyek közül a neves szakemberekből álló bírálóbizottság a Diller Scofidio + Renfro építésziroda tervét találta a legjobbnak. Az iroda több kulturális épülettervezési tapasztalattal rendelkezik, a New York-i Modern Művészetek Múzeuma (MoMA), a Lincoln Center bővítése és felújítása, a Los Angeles-i Broad Galéria és a bostoni Kortárs Művészetek Intézete az iroda leghíresebb múzeumépületei.

1

Az Új Közlekedési Múzeum tervezése meghatározó változtatásokon ment keresztül az elmúlt években, ami alapján a jelenkor városépítészeti, múzeumtervezési elvei is nyomon követhetőek. Az első elképzelések szerint a Liget Budapest Projekt keretében, az eredeti helyen, az 1886-os millenniumi kiállításra tervezett, Pfaff Ferenc által jegyzett romantikus-eklektikus épület visszaállítása lett volna a múzeum régi-új otthona. A kiállítandó nagy járműveknek azonban nem volt megfelelő a több mint 100 éves épület struktúrája. Az épület elhelyezkedése, így a műtárgybeszállítás sem volt ideális, ezért a múzeumnak új helyszínt kerestek. A kőbányai volt Északi Járműjavító jó választás, mivel a terület közvetlen vasúti

kapcsolattal rendelkezik, az épület jelenleg kihasználatlan, barnamezős területen helyezkedik el. A fejlesztés a környezetre is erős hatással bírhat, elindíthatja a teljes terület megújulását. Az épület autentikus közlekedéstörténeti jelentőségű, védett ipari műemlék, karaktere, szerkezete, falai magukban hordozzák a közlekedéssel kapcsolatos emlékeket.

Egy múzeum épülete már rég nem csak a kiállítótereiről szól. A szükséges múzeumi háttér munka helyének biztosítása az Új Közlekedési Múzeum esetén is meghatározó szempont volt. Az épületben több mint 600 nagyjárművet kell majd raktározni, és az ehhez szükséges restaurálási bázist kell megteremteni. Az első díjas pályamű szerzői a kiállítóterek köré több szinten helyezték el a járműraktárakat. Az itt elhelyezett közlekedési eszközöket – a régi járműjavító futósinjén megidézve – egy napi kiállítóterként is működő elosztótérben lehet mozgatni. A szerkezet segítségével az egyes járművek könnyen a kiállítóterekbe szállíthatók, és így bemutatathatók. A múzeumi szakkönyvtár, a dokumentációs központ, az irodák és az üzemeltetés helyiségei szintén a kiállítóterek körül kaptak helyet, melyeket egy galériaszintről lehet elérni. Ez a szint a látogatók számára is elérhető, ezáltal biztosítva a háttérfunkciók szerves integrálását a múzeum működésébe, egyben ez az

2

emelt szint más perspektívából is bemutatja a közlekedési eszközöket. Méretének köszönhetően a meglévő Dízelcarnok alkalmas a hatalmas műtárgygyűjtemény raktározására, a letámasztás nélküli nagy fesztávú épületszerkezet ideális a járművek bemutatására, és a terv elrendezése optimális belső működést és

külső logisztikai megközelítést biztosít a múzeumi működés számára.

A jelenkor múzeumépítészetében alkalmazkodni kell a felgyorsult világhoz és az emberek információellátottságához. A múzeumoknak versenyezni kell más szabadidős tevékenységekkel, a kiállított tárgyakat már kellően attraktívan, izgalmasan és többlettartalommal ellátva szükséges bemutatni. Nem elég csupán száraz információkat átadni a kiállított

3

tárgyokról. Különösen igaz ez a közlekedési múzeumokra, ahol az önmagukban is esztétikai tartalommal rendelkező járműveket színpadképszerűen, szcenikai eszközökkel, gyakorta hang- és fényhatásokkal lehet még látványosabbá tenni. Diller Scofidio + Renfro ezt a hatást már a múzeum bejáratánál, a -1. szintre süllyesztett előcsarnokban alkalmazza, ahol a kiállítóterekből kitolva, a látogatók feje fölé úsztatva, üveg kabusokban helyeztek el közlekedési eszközöket. A kortárs építészet elemei mint kihúzott fiók jelennek meg a történeti épület struktúrájában, ikonikus téri helyzetet teremtve. Az épület az érkezés térére kortárs, jelképszerű épületrésszel fordul. Olyan hozzáépítés jön létre, mely építészeti értelemben is pozicionálja az épületet, ezzel is népszerűsítve az intézményt.

A múzeumi koncepció szerint a járműveket technológiai jellegű bemutatásuk mellett szociális, társadalmi kontextusukkal együtt, Magyarország történelmével összefüggésben kívánják bemutatni. Így remélhetőleg a látogató

1-3. Új Közlekedési Múzeum – Diller Scofidio + Renfro, első díjas pályamű

tók jobban meg fogják érteni a közlekedés történetének mozgatórugóit, a közeljövő változásait, és szélesebb körben kínál számukra élményt a múzeum.

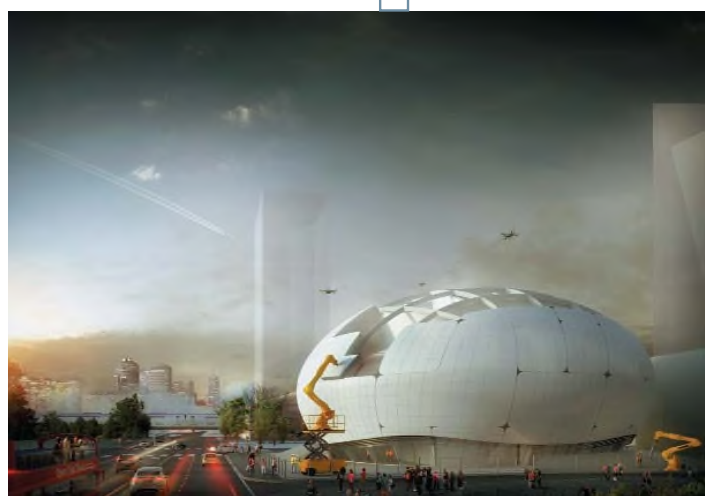
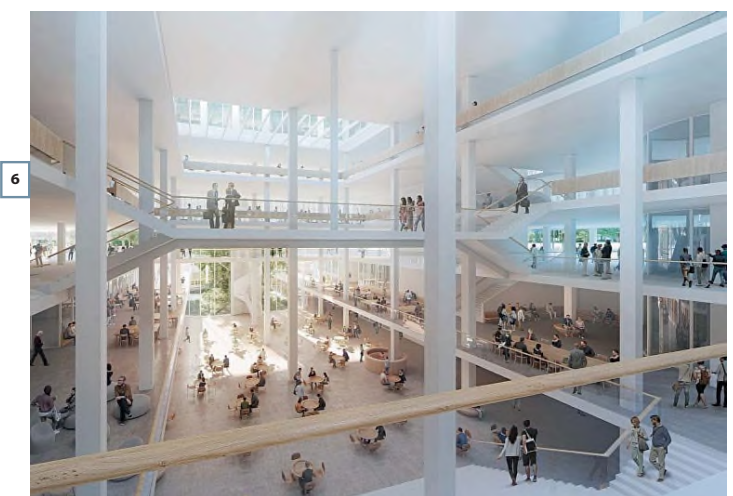
A múzeumban megtalálhatóak lesznek a mai kor igényei szerinti szolgáltatások, konfe-

renciaterem, étterem, kávézó-büfé, pihenőterületek, múzeumpedagógiai termek, ajándékbolt és kültéri kiállítóterek is, amelyek integrálása az épület struktúrájába és a múzeumi működésbe még későbbi tervfázisok feladata lesz. A múzeum szakemberei remélhetőleg

gazdag és mai programokkal, eseményekkel töltik meg az épületet, amely így példaértékű kulturális beruházás lehet Magyarországon.

Burián Gergő

Képenként – válogatás a közelmúlt pályázati terveiből:

- 4. Garden City Modell városépítészeti terv, Göteborg, Svédország – Henning Larsen, első díjas pályamű
- 5. Kulturális Központ, Stavanger, Norvégia – Ghilardi+Hellsten and Karres en Brands, első díjas pályamű
- 6. Új campusépület, University of Zurich, Svájc – Herzog & de Meuron, első díjas pályamű
- 7. Robot Tudományos Múzeum, Szöul, Dél-Korea – Melike Altinisik Architects, első díjas pályamű
- 8. Naturpark Amager, Koppenhága, Dánia – Moller & Gronborg és ADEPT, első díjas pályamű

Amikre érdemes figyelni

közeledő határidővel leadható pályázatok:

- Egri Járási Hivatal épülete tervpályázat
beadási határidő: 2019. 04. 23.
- Pachacamac Park, Lima, Peru
beadási határidő: 2019. 04. 25.
- Gauja Nemzeti Park gyalogoshíd, Lettország
beadási határidő: 2019. 06. 11.
- Vilnius nemzeti koncertterem
beadási határidő: 2019. 06. 25.

Rovatszerkesztő: Burián Gergő

Keletiek nyugaton – Nyugatiak keleten

Építészkonferencia 2019

A 16. Nemzetközi Építészkonferencia 2019. március 8-án a Nemzeti Közszolgálati Egyetem nagy sportcsarnokában, a Ludovika Arénában tartották, „Keletiek Nyugaton – nyugatiak Keleten”, témakörben. A konferenciát a Metszet folyóirat kiadója, az Artifex Kiadó rendezte a Magyar Építőművészek Szövetsége támogatásával. Csanády Pál főszerkesztő üdvözölte a több mint 800 résztvevőt. A tavalyi létszámnál lényegesen többen voltak, de elfértek az Arénában.

Először dr. Koltay András, az egyetem rektora, az esemény házigazdája köszöntötte a megjelenteket. Majd Fülek Zsolt építészeti és

építésügyi helyettes államtitkár üdvözölte a konferenciát és megnyitotta azt. Bejelentette, hogy az ország 3200 településén elkészültek a településképi arculati kézikönyvek, és a műemlékvédelem ügye az építészetért felelős helyettes államtitkársághoz került. Krizsán András, a MÉSZ elnöke köszöntötte a visegrádi négyek, a magyar mellett a cseh, lengyel és szlovák építésszövetségek vezetőit a konferencián. Időközben megérkeztek az Építésszek Nemzetközi Szövetsége (UIA) képviselői. Nikos Fintikakis, az UIA II. Régió alelnöke javasolta, hogy a részt vevő országok hozzanak létre állandó együttműködést. Serban

Tiganas, az UIA főtárgya az elnök üzenetét hozta, valamint a Nyugat és a Kelet találkozásáról szólt.

Emiel Lamers holland építész – aki a konferencia témáját meghatározta és az öt előadót kiválasztotta – bevezetőjében Sicsiacsuang tízmillió kínai település egyik épületét vetítette ki, amely felerészben a pekingi Ég temploma körépületét formázta, másik felében a washingtoni Capitolium jelent meg. A Kelet és Nyugat problémakezelése közötti különbségre mutató ábrája szerint a problémákat jelképező kerek ponton a nyugatiak átgyalognak, a keletiek pedig megkerülik a gondot – a cipő-

Ben van Berkel

talpak nyomai erről árulkodnak. Lamers Amszterdamból jött, az A10 folyóirat szerkesztőjeként 4 évet élt Magyarországon. Könyvet írt a 21. század magyar építészetéről 21 projekt fényében. Kéttornyú templomokat mutatott a világ négy tájáról: Michiganból, az USA-ból, Tilburgból, Hollandiából, a budapesti Árpád-házi Szent Erzsébet-templomot, és negyedikként Vietnamból egy templomot – valamennyi szakrális épület jellemző volt építési helyére. Lamers végül az előadók projektjeit harangozta be.

Az első előadó, Ben van Berkel az UNStudióból, Amszterdamból érkezett. A London Art College-ban végzett belsőépítészként. Az utóbbi 30 évben 80 épületet tervezett. 2008-ban a Mercedes-Benz Múzeumot Stuttgartban, amely dupla hélixet formál. A látoga-

Nagyon szépen köszönöm a lehetőséget, hogy idén is részt vehettem Veletek a kongresszuson! Hatalmas motivációval tértem ismét haza, a tavalyi is nagyon szuper volt, de ez a mostani erősen rákontrázott... Le vagyok nyugóztatva :) Gratulálok a szervezéshez! Jó pihenést kívánok! Köszönettel: *M. Bernadett*

tók lifttel felmennek a 3. szintre, és a csavart rámpán sétálnak le a földszintre, miközben a mozgást intenzíven élik át. Az UNStudióknak irodái vannak Amszterdamban (1988), Sanghajban (2006), Hongkongban (2014) és Frankfurtban (2018). Van Berkel projektjei közül az első: Melbourne, két csavarodó, egymást átkaroló magasház, a homlokzatokon zöld növényekkel. Frankfurtban az elhanyagolt, régi városcentrumban a Brexit után London helyett új Európa-központ kialakítását tervezték, felfelé egyéni karcsúsodó épüle-

tekkel. 15 éve a rotterdami kikötőben egyárbócos hidat építettek, amely a fejlődés előmozdítójává vált. Mellette sorra nőtték a nagyobb-nál nagyobb raktárak. Az ott dolgozó emberek, halászok imádták az új létesítményt. Egyikük a hátára tetováltatta a híd képét. A nemzetközi tervpályázaton a budapesti Duna-hídra I. díjat nyertek. Kétpilonos megoldás, elvében a rotterdami tükrözésével állították elő. Oldalirányban a pilonok kifelé dőlnek, szemből jellegzetes hangvillaformát mutatnak, ahol a szárak felül csak vékony szálak-

Fülek Zsolt

kal kapcsolódnak. Méretei: hossza 500 méter, fő fesztávja a mederpillérek között 220 méter. Középen kétvágányú villamos, 4 autósáv, 2 biciklisáv és két gyalogosjárda teszi ki a keresztmetszeti részt. Van Berkel T. S. Eliot London Bridge-ről szóló (The Waste Land – a szerk.) versét ajánlotta olvasásra, amely a hidak dicséretéről szól. A szingapúri egyetem épületeinél elrejtették a felvonókat, hogy a diákok és az oktatók egészségesebben éljenek, többet mozogjanak, és találkozási ismerkedjenek egymással. Oslóban úgy fejlesztik az úthálózatot, hogy 2025-ben már csak elektromos autók közlekedjenek a városban, de azok is a városközpont két szélén létesített emeletes garázsokban parkoljanak le, töltsenek föl, miközben vezetők a központ gyalogosútajain sétálnak az üzletek és vendéglátóhelyek sora előtt. Az átvezető autópályák területének megtakarításával pedig nagy számban lakásokat lehet építeni. Van Berkel Lyric Theatre Hongkong ismertetése a Metszet 2019/1. száma 30–33. oldalán olvasható.

Zoboki Gábor magyar építészként, elegáns kockás öltönyében megjelenésében is kiemelkedett az előadók közül. Előadása vibráló és szellemes volt. Irodájával a Műpa alkotóiként olyan hangversenytermet hoztak létre, amely

a magyar építészet utóbbi ötven évének nagy adóssága volt. A süllyeszthető mennyezeti elemek révén hangversenyterme prózai előadások tartására is alkalmassá tehető. 2008-ban a 18 milliós Sencsen városából 40 fős delegáció érkezett hazánkba azzal, hogy odahaza a Műpához hasonló kulturális központot kívánnak felépíteni. A polgármester elmondta, hogy nem akarnak angolszász tervezőket. A tervezés előtti egyeztető megbeszélések sok utazást

Köszönettel tartozunk Neked az immár hagyományosan flottul, gördülékenyen és remekül megszervezett konferenciáért. Ami újdonság volt az eddigiekkel szemben, a rendkívül nagyszámú részvétel, aminek köszönhetően hivatásrendünk számos képviselőjével volt alkalmunk találkozni, és legalább szót váltani, a kapcsolatokat fenntartani, elmélyíteni, és újakat kötni. Jó volt kitekinteni, hogy mi történik körülöttünk a „nagyvilágban”, és látni magyar – és térségi – építészeket dolgozni szerte a Föld kerekén. Nemcsak hasznos újításokat, szép dolgokat láttunk, de megismerkedhettünk az előadók problémáival is. Igazán hasznos, feltöltődésre alkalmas napot tölthettünk el a kongresszuson. *Szende Árpád*

igényelték a helyi körülmények megismeréséért. A metropoliszban 5 millió gyerek él, közülük 2 millió zongorázni tanul, ezt ki kell szolgálni. Nem 5000 fős nagytermet, hanem 300 fős bábszínházat terveztek. A tervezés, majd az építés még abban az évben megkezdődött, és 2014-ben átadták az épületet. Tervezték Saigonban (Vietnam) is egy új kultúrközpontot. A Nemzeti Táncszínházat a Millenáris Parkban a Metszet 2019/1. száma a 34–39. oldalán mutatta be. Végül Leyla Gencer operaénekesnő áriáját hallhattuk a

Zoboki Gábor

Milánói Scalából, majd Zoboki az Operaház felújítását ismertette.

Špelā Videčnik (OFIS Arhitekti) szlovén építész Ljubljanából érkezett, Rok Oman építésszel dolgozik együtt. Szlovénia kis ország, mindössze 2 millió lakossal, de szép tengerpartjai és havas hegyei vannak, és építészeti hagyományai is: például a jellegzetes, faszerkezetű szénaszárító hódályok. Az OFIS Arhitekti irodája is kicsi. Első munkájuk 15 éve egy városi múzeum bővítése volt. Tájba illeszkedő kápolna következett, majd egy közösségi tér, mely olyan, mint egy földre szállt űrhajó, amint a talajszint felett lebeg. Nemzetközi sikerük Fehéroroszországban a Bate Boriszov labdarúgó-stadion, amelyet a mari-bori csapatnál tett látogatás után kértek a fehérorosz sportvezetők, a szlovén stadion mintájára. De Videčnik és Oman azt mondták, a tervet a helyhez kell igazítani. A fenyőfák között, az erdő közepén áll a stadion, melynek

A pénteki konferenciához gratulálok, színvonalas volt és jó, hogy egy olyan eseménnyé vált, ahol rengeteg régi kollégával tudunk találkozni. Köszönjük a lehetőséget,
N. Tamás

Emiel Lamers

lelátóit beburkolták, de a héjon nagyméretű, amorf alakú nyílásokat hagytak, hogy ezeken a lyukakon keresztül be lehessen látni a stadion belsejébe. Az arénában a nézőtér fűthető. Párizsban egy 11 m keskeny, hosszú telekre többemeletes Basket (Kosár) apartmanházat terveztek. Egyik oldalán új villamosvonal halad, másik oldalán a remíz van, tetején foci-pályával. Ezért a ház két homlokzata nagyon különböző. A villamosvonalra fából lodzsákat szerkesztettek, a labdarúgó-pálya felé nyitott

Dear Pal, thank you also again for the invitation. I also enjoyed the event very much congratulation about organisation also from my side. It was a great mix of speakers and amazing the number of interested public.
Best Regards Špelā Videčnik

folyosókat kilátóteraszokként alakították ki. Ezekről a tervekről a Metszet 2019/1. száma 38–41. oldalán olvashatnak. Extrém klímában, a spanyol sivatag közepén egy üvegből konstruált házat hoztak létre, amiben általában légkondicionálás nélkül, csak függönyökkel is biztosítható a komfort. A tető csupán az üvegtáblákra támaszkodik, minden tartóoszlop elhagyásával. A kinti 50 °C mellett bent 28 °C-ot mutat a hőmérő. Alpesi házat is készítettek fából a Kanin-hegyre 1300 kg összerheléssel. Ennyit bír ugyanis a szlovén katonai helikopter, amelynek a sziklás hegycsúcsra kellett emelnie a házikót. Nem volt könnyű mutatvány. Először ugyanis köd ült meg a tájat, másodszor turbulencia keletkezett, a faház forogni kezdett. A harmadik nekifutás végül sikeres lett. Egy másik alpinházat (Skuta néven) – szintén faszerkezettel – három egységből, három tetőformával terveztek, és egy hegytetőn állították fel. Videčnik és Oman Manilában az építészkutatásban is részt vesznek.

Ebédszünet után Junya Ishigami (Isigami Dzsunja) japán tájtervező építész előadása következett. Tokióból érkezett, öt projektet mutatott be. Előadóterem a Groot Vijversburg parkban, 18. századi műemlék épülettel.

A park bejáratától íves üvegfolyosó vezet a tó partján az épülethez. Egy másik ösvény találkozásánál háromszögű kiteresedés ad helyet a sorban felállított székeknek. Hotel és park kialakítása volt a következő feladat

Tochighiban (Tocsigi). Az erdőt áttelepítették egyik helyről a másikra, mert helyén tudták a szálló bővítését megtervezni. Az erdő új helyén, a fák között kis medencéket alakítottak ki, a medencéket csövekkel összekötötték, majd a közeli folyó vizével töltötték fel azokat. Mindössze két olyan monstrum gép dolgozik Japánban, amivel ezeket a faáttelepítéseket meg tudták oldani. Ezt a projektet a Metszet 2019/1. száma a 46–49. oldalán közli. Következő bemutatott projekt a KAIT műhelyépület 45×45 méteres méretben. Az alá-

Špelā Videčnik

támasztás karcsú oszlopokkal történt, elszórtan, mintha egy erdőben lennének. A fatörzseket imitáló támaszok között a berendezés az eltérő munkákhoz igazodva mindig átcsoportosítható. A videón az látszott, hogy a műhelyen átjárók általában egy megszokott csapáson haladnak, két kiemelt oszlop között ritkán

mennek át, de akadnak, akik elbóklásznak más irányokba is. Egy Junya Ishigami által tervezett kápolna 30 méter mély völgyben áll majd Santungban (Kína). Az épület íves alaprajzú, követve a völgy vonalát. Bejárata mindössze 1,3 m széles, a padoknál a kápolnatér szélessége 5 m-re nő. Az épület magassága 45 m, a völgyből jelentősen kiemelkedik. Sima felfelülete betonból lesz. Egészen különleges a Japán déli részére, Yamaguchiba (Jamagucsi) tervezett ház és étterem. A talajból kibányásztak amorf alakú lyukakat, majd színültig kiöntötték betonnal. Amikor a beton megkötött, a betontömbök közötti földet vajták ki. Az így keletkezett üregekből lesznek a lakás és étterem helyiségei, várhatóan ez év szeptemberében. Szintén Kanagavába, a műhelyépület közelébe készíti Ishigami többfunkciós csarnoklefedést 110×70 méteres méretben, 12 mm vastag acéllemezről, amelyen oblongum formájú bevilágító nyílások lesznek, belmagassága 2,3 méter (illetve télen na-

Nagyon tetszett a teljes program, nagyon hasznos volt. Érdekes volt a más területeken (más világban) végzett tervezői munkák és megvalósult létesítmények megismerése. Rendkívül jó volt az egyetemi terület befejezőként beiktatott, tervezői segítséggel történt bemutatása. Többen sok új, eddig ismeretlen területtel, létesítménnyel ismerkedhettünk meg. *F. Irén*

gyobb, nyáron kisebb a hőmozgás miatt). Az acéllemez lehajlik, így a nagy méret miatt nem lehet teljesen átlátni a teret.

Asako Yamamoto (Jamamoto Aszako) az Aphaville Architects Kiotóból érkezett építész. Kiotó 794-től a császári Japán fővárosa volt, ma is sűrű beépítésű metropolisz. A telkek általában igen keskenyek. Ide kell tervezni a házakat. Yamamotoék ablakháza 3,75 méter széles telken áll. Két oldalán két háromszögű bemetszéssel tudnak napsugarat, fényt csempészni az épületbe. Másik épülete

saroktelken 45 fokban kapcsolódó két szárnyat formál. A tetőn keskeny ék alakú bevilágító nyílások helyezkednek el, a belső terek így jutnak fényhez. Nyáron a nap meredeken,

Köszönettel adózunk Önnek és az Artifex Kiadó Kft. kollégáinak a sorozatos építészto-vábbképzők megrendezéséért.

Nemcsak szakmailag, de emberségből fakadó tettel, odaadással kapunk tájékoztatást ezeken az előadásokon. Jómagam és sok szakmabeli társam véleményét tolmácsolom Önök felé. [...] Élmény számunkra minden továbbképzési előadás. Köszönjük szépen! Sok-sok kolléga nevében tisztelettel: *Gy. Erzsébet*

87°-alatt süt, télen laposan, mindössze 35° alatt. Az acélszerkezetű ház 125×125 mm-es pillérekön nyugszik. Suzuka város temploma elsősorban a Honda autógyár dél-amerikai, hitüket gyakorló katolikus vendégmunkásainak épült. A templom alatti teljes területen parkoló van, mert ha a hívek nem tudnak parkolni, nem járnak templomba. A Kójaszan vendégház faszerkezetű épület, eltérő belmagasságokkal és helyiségszélességekkel. Ezt a projektet a Nisiodzsi városi házzal a Metszet 2019/1. száma a 42–45. oldalon hozza. Itt az előadó hivatkozott Kisho Kurokawa (Kurokawa Kisó) 1972-es Nakagin Kapszula tornyára, ahol az egyszemélyes lakókapszulák rendszerét dolgozta ki a neves japán építész. A fából készült Kizunaya Művészház (Kiotó) műterem, kiállítótér és lakás egy épületben. A kiállítótér svájci építész közreműködésével készült. Befejezésül az előadó videót vetített: táncperformanszot láthattunk kis csengők csilingelő hangjaira, papírtáblák közötti térben.

A délutáni kávészünet után Timon Kálmán aranydiplomás építészmérnök az önzetlen magyar mecénások és kiváló szellemi alkotók tevékenységének elismerésére 2009-ben alapított Sivatagi Kőrözsza díjat adta át a 2019. évi kitüntetettnek, Nagy Bálint építészmérnöknek, a Fuga Budapesti Építészeti Központ művészeti vezetőjének, aki a központ tízéves eredményes működtetéséért érdemelte ki a díjat. Az első tíz év díjazottainak neve a teremben felállított molinón volt olvasható.

A kongresszus záró előadását Skardelli

György, a Közti építész tartotta. Ő és irodája készítette a kongresszus helyszínéül szolgáló nagy sportcsarnokot, amelyet részletesen bemutatott. Az épület alatti átjáró fórum is egyben, a keleti kapu folytatása. Ettől délre az uszoda, északra a labdajátékok tere és egy beemelegítő terem helyezkedik el. A második emeletről a lelátókat lehet megközelíteni. A labdajátékok terében három kosárlabdateret lehet egyszerre egymástól leválasztani. A fórumon lapos padokat helyeztek el, amelyek kicsiben a sportcsarnok tömegét idézik, az aszimmetrikus nyílással. A csarnok homlokzata előtt párosan állított, elágazó fatörzsekre emlékeztető oszlopokat terveztek, amelyek zölddel történő befuttatása még kezdeti stádi-

umban van. A Ludovika klasszicista főépületét Pollack Mihály tervezte, a Nemzeti Köszölgálati Egyetem oktatási épülete, amelynek nagy előadótermében a 2018. évi kongresszust rendezték meg, valamint a kollégium a Finta Stúdió munkája. Az újonnan átadott épületek között a lovardát Zoboki Gábor és irodája jegyzi. Az előadás után a résztvevők több csoportra osztva megtekintették a sportcsarnokot és az uszodát, a lovardát és az istállót, a lóteret (biztonsági okokból csak kívülről), a Rendészettudományi Kar épületét és a rekonstruált parkot.

A kongresszuson 11 építőipari cég állította fel standját, ahol a legújabb technikai megoldásokról tájékozódhattak a résztvevők. (A cégek: Agrob Buchtal képviselő, Fischer Hungária Bt., Xella Magyarország Kft., Top Trade Kft., Hörmann Hungária Kft., Slate Design Kft., Saint-Gobain Construction Products Hungary Kft. – Rigips Divízió, Dell Emc és az Autodesk képviselő, Alukönigstahl Kft., Velux Magyarország Kft., Terc Kft.)

Gyukics Péter fotóművész kiállítása a MÉSZ-ben

1

Gyukics Péter fotóművész úgy fogalmazta meg célját, hogy az 1945 utáni magyarországi keresztény templomok legújabb építészeti törekvéseit kívánja bemutatni. A kiállítás I. részét a Magyar Építőművészek Szövetsége Kós Károly termében 2019 februárjában Beke László művészettörténész nyitotta meg. 1945–1989 között 250 templom épült ha-

2

3

zánkban, 1989–2001 között pedig 265 új templom készült el. A művész további célja a 2001–2018 között épült templomok képi feldolgozása. A kiállítást a Magyar Művészeti Akadémia támogatta. A folytatáshoz még meg kell teremteni az anyagi lehetőségeket.

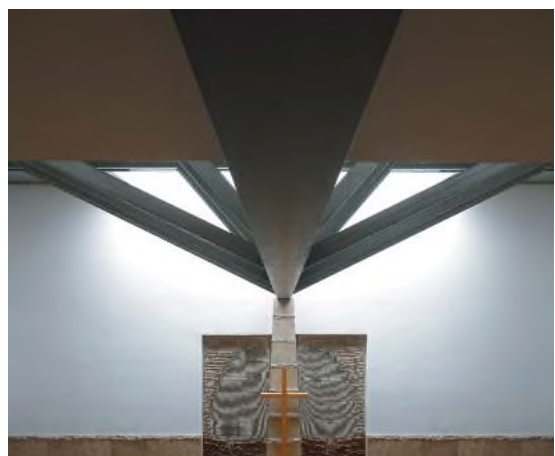
A kiállításon szerepelt mintegy ötven képből hetet választottam ki.

Kisfalud evangélikus temploma Győr-Moson-Sopron megyében. Kisfalud 750 lakosú kisközség Kapuvártól 10 km-re délre. Pazár Béla építész első templomát itt építette meg egy meglévő harangtorony mögé. 1992–1997 között készült el fa tetőszerkezettel.

2016. szeptember 2-án Veres András győri megyés püspök, a Magyar Püspöki Konferencia elnöke mutatott be ünnepi szentmisét a kapuvári Sarlós Boldogasszony-templomban a templom felszentelésének 25. évfordulója alkalmából. Az 1991. szeptember 12-én felszentelt templom terveit Jáky György győri építész, festőművész készítette. Alaprajza sarlóra emlékeztet, külső formájában a Szűzanya ölelésre kitért karjait jeleníti meg. A torony a templom tömegéből kanyarodik az ég felé.

A kozármislenyi Assisi Szent Ferenc Betegápoló Nővérek Flüei Szent Miklós-templomot Viczencz Ottó pécsi építész tervei alapján 1993-ban kezdték építeni, Bali Katalin M. Kapisztrána nővér, a rend akkori előljárója

4

5

kezdeményezésére. A kivitelezést Eördögh István építész irányította. Josef Eberli svájci plébános segítségével gyűjtött svájci adományokból 3 év alatt épült fel. 1996-ban szentelték fel. Eberli országa védőszentjének tiszteletét kívánta minél jobban elterjeszteni, a templomot ezért nevezték el Flüei Szent Miklósról. A gótikus reminiscenciákat hordozó, faszer-

kezetű templom szokatlan megvilágítását a végfalon megjelenő üveg diadalív és a tetőgerincen végighúzóó ablaksáv adja. Kozármisleny 6000 lakosú kisváros Baranya megyében, Pécsről délre.

A Magyarországi Metodista Egyház budapesti temploma a III. kerületi Kiscelli utcában található. Szerkezeti megoldása egyedi megformálást biztosít a belső térnek. Dankó Zsófia építész tervezte. 1999-ben épült fel.

A kiskunmajsai Keresztelő Szent János római katolikus kápolnát az 1956-os forradalom mártírjainak emlékére építették. Pongrácz Gergely számára tervezte Csete György Kossuth-díjas építész, a nemzet művésze. A fehérre meszelt tornyon az apró lyukak a lövések nyomát mutatják.

Nagydobsza Szent István király római katolikus templomát Török Ferenc Kossuth-díjas építész, a nemzet művésze tervezte 1975-ben. A téglafalás épület félnyeregtetővel fedett, faszervezettel készült. Nagydobsza 620 lelkes község Baranya megyében, Szigetvártól nyugatra.

6

A soproni Árpádházi Szent Margit római katolikus templomot Bognár István plébános építtette, vezető tervező Supka-Kovács Tamás építész. 2015-re készült el. A templom terét a talajba süllyesztették be, a palával fedett tető úgy illeszkedik a hegyoldalba, mint egy teknőc páncélja.

A bemutatott hét templom mindegyike újszerű megoldásaival tűnik ki.

Timon Kálmán

1. Kisfalud, evangélikus templombelső
2. Kapuvári Sarlós Boldogasszony-templom külső képe
3. Kozármisleny, Assisi Szent Ferenc Betegápoló Nővérek Flúei Szent Miklós-temploma, enteriőr
4. Magyarországi Metodista Egyház budapesti temploma, templombelső
5. Kiskunmajsai, Keresztelő Szent János római katolikus kápolna az 1956-os forradalom mártírjainak emlékére
6. Soproni Árpád-házi Szent Margit római katolikus templom külső nézete

VELUX tetőtéri ablakok Természetesen a tető része

Hatékony bevilágítás

Természetes fény az ötödik homlokzatról a kiváló fényeloszlásért

Jövőbiztos hőszigetelési érték

Standard Plus tetőtéri ablak 3-rétegű energiatakarékos üveggel $U_w = 1,1 \text{ W/m}^2\text{K}$

Kényelem és komfort

Választható szellőzőnyílással egybeépített felső kilinccsel, magas térdfal esetén alsó kilinccsel vagy akár távkapcsolóval is

www.velux.hu/szakembereknek

Megbízható termékrendszer ●

Egyszerű tervezés ●

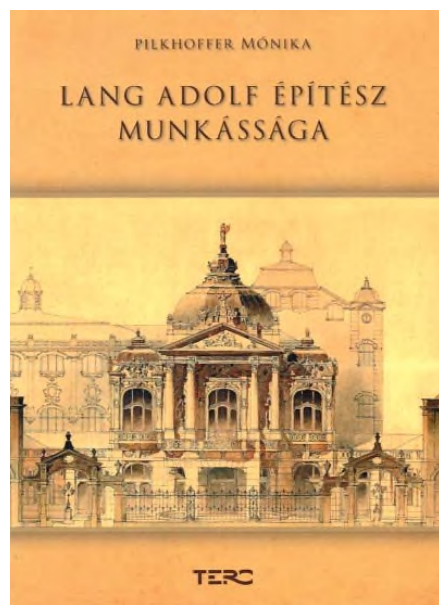
Gyors beépítés ●

Életre keltjük a fényt 1942 óta

VELUX®

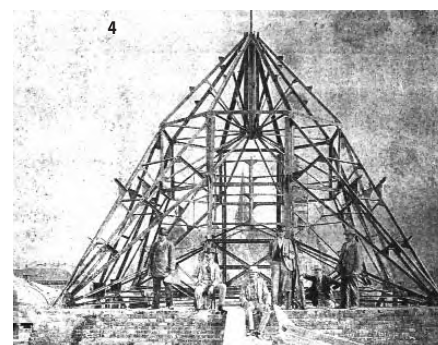
Pilkhoffer Mónika: Lang Adolf építész munkássága

A Terc Kiadó 2017-ben jelentette meg Pilkhoffer Mónika: Lang Adolf építész munkássága című könyvét. A kötet bevezetővel kezdődik, aztán historiográfiai fejezet és a források következnek. Lang Adolf 1848-ban Prágában született. A bécsi Politechnikumban Heinrich von Ferstel tanítványa volt, majd maga is ott tanított. 1872 körül jött Budapestre, s a Pesti Építőtársaságnak (Pester Baugesellschaft) lett főépítész (Chef-Architektje). A szépségéről és szellemességéről ismert Ágai Adolfné elvált férjétől és 1879-ben Lang Adolf felesége lett. Egy leánygyermekük született, Emma. A hátsó oldal fülszövege szerint „Lang Adolf épületeivel Hágától Bukarestig számos városban találkozhatunk. Budapesten még egy negyedszázadot sem élt, és azt az időt is két részletben (1873–1878 és 1890–1908 között) töltötte itt.” Építész társa Steinhardt Antal volt (1856–1928), akivel 1890–1895 között dolgozott együtt. 1912-ben nyelvrákot diagnosztizáltak nála. 1913-ban halt meg. Bécsben temették el.

Az építész főművének tekintendő a Sugár úti régi Múcsarnok egyemeletes, neoreneszansz épülete (1874–1877), amelyen a kortársak a veronai Palazzo Bevilacqua hatását üdvözölték. A régi Zeneakadémia szintén a Sugár úton épült 1877–1879 között, Liszt Ferenc lakásával. Mindkettő hamar szűk lett, újakat építettek. Négy színházából három megépült: a kassai, a pécsi Nemzeti és a Magyar Színház. A szombathelyi csak terv maradt. A szegedi gőzfürdő homlokzata különleges, bejárata fölötti obeliszkkal. A szegedi Közművelődési Palota háromaxisos keskeny, klasszicista épülete a lépcsőtér emeleti szép üvegtetőjével ma Móra Ferenc Múzeum. A Millenniumi kiállítás Vas-, fém- és építőipari csarnokát a Chicagói Világkiállítás közlekedési pavilonjának monumentális hatású, félkörhajtású süllyedt kapui inspirálták. Ezek a mintaképek kis ábrán a vonatkozó ház mellett mindig megjelennek. A Stein-palota tompaszögű, négyemeletes, reprezentatív épülete az Andrássy út 1. és a Bajcsy-Zsilinszky út sarkán két sarokkupolájával a pesti neobarokk építés első mintapéldája. A tordai vígadó Fellner és Helmer Vígszínházának homlokzatát idézi. A pécsi városháza viszontagságos történetét 15 oldalon elemzi a szerző. A tervpályázatokra készült, de meg nem valósult tervek közül említésre méltó a nagybecskereki Városháza, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara székháza, a Zágrábi Horvát-szlavón Országos Jelzalogbank palotája, a Pozsonyi Vásárcsarnok és a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár. Lang Adolfnak tulajdonított munkák a Bécsi utcai bérházak, a Budapest Szálloda keskeny, trapéz alaprajzú épülete, a Magyar Országos Központi Takarékpénztár, a Moktár épülete, a Váci utcai régi Nemzeti Szálló átépítése, a Vigadó előtt állt Hangli kiosk átépítése. Részletes bibliográfia és angol resume zárja a 214 oldalas, keményborítójú kötetet, melynek ára 4900 Ft. Sajtóhibák: a loggia írása a legújabb helyesírási szótár szerint lodzsa, az ion oszlop fő jón, a ballusztrád helyesen balusztrád, három alternatíva nincs, csak kettő, a három változat lehet, Bugár-Mészáros Gyula helyesen Károly, egyhangú helyesen egyhangúlag, végül a megmosolyogtató vígadó helyesen vígadó. Lang Adolf kisebb létszámú irodával dolgo-

zott, mint Ybl, Hauszmann vagy Alpár, de vannak különleges szépségű, finom érzékkel megálmodott, maradandó szépséget képviselő művei. Pilkhoffer Mónika feldolgozása igen alapos munka, elismerést érdemel.

zott, mint Ybl, Hauszmann vagy Alpár, de vannak különleges szépségű, finom érzékkel megálmodott, maradandó szépséget képviselő művei. Pilkhoffer Mónika feldolgozása igen alapos munka, elismerést érdemel.

Timon Kálmán

1. A könyv címlapja (A Pécsi Nemzeti Színház első terve)
2. A régi Múcsarnok, 1874–1877
3. Az Andrássy út 1. szám alatti Stein-palota Bajcsy-Zsilinszky úti szárnya
4. A Kassai Színház kupolája építés közben
5. A Kassai Színház főhomlokzata

Árnyékolás a hangulatodnak megfelelően.

HANGULATODNAK MEGFELELŐEN, MINDEN HELYZETBEN

Lehet vihar elleni menedékhely, árnyékos kuckó az égető napsütés elől, vagy akár szellős, tágas nappali: pergoláink biztosítják, hogy minden helyzetben élvezd a szabadterén töltött pillanatokat. Érezd a különbséget, és merülj el a pergoláink nyújtotta szabadságban.

budapest@hella.info
www.hella.info

HELLA
Genau meine Stimmung.

A b s t r a c t s

SUGÁR, Péter: THE POETICS OF PRACTICE**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 14-21, DOI: 10.33268/Met.2019.2.1JAZZ LOFT AQUINCUM APARTMENTS, ÓBUDA, HUNGARY
ARCHITECTS – GÁBOR TURÁNYI and BENCE TURÁNYI

Covering a period of almost thirteen years involvement with this project father and son architects have worked to find a fitting harmony between the old and new. Taking a long abandoned redbrick industrial building and completing the theme of brick construction to the exterior whilst inserting a contemporary reinforced concrete interior enforces these ideas. The metal cladding used on the exterior to roofs and balconies helps to offset the brickwork and confirm the design philosophy of this architectural practice.

AMICHAY, Eva: PAWSON IN JAFFA**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 22-25, DOI: 10.33268/Met.2019.2.2THE JAFFA HOTEL AND RESIDENCES, TEL-AVIV, ISRAEL
ARCHITECT – JOHN PAWSON

In Tel-Aviv, The City That Never Sleeps, how does one create a place to relax in relative calm? A former convent and hospital has been refurbished, including careful restoration of archaeological structures to create a new spatial character via the combined use of historical and contemporary furnishing and installations.

WARE-NAGY, Orsolya: CAREFUL EXTRAVAGANCE**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 26-29, DOI: 10.33268/Met.2019.2.3

ONE ROOM HOTEL, ANTWERP, BELGIUM

ARCHITECTS – DRIESEN, VERSCHUEREN and DEBAETS (DMVA)

It would have been reasonable to take this tiny house, dating back to the 17th century, and simply restore it as a conventional dwelling, instead the client opted to explore new concepts in tourist accommodation. Taking all parts of the structure, both new and old, then painting them white (excluding the floors and entrance door) creates a clean aesthetic suited to short term rentals. This project offers a temporary place of stay to people who wish they had done a similar project but never got around to it.

SEBES, Péter: THE AESTHETICS OF CENSORSHIP**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 30-33, DOI: 10.33268/Met.2019.2.4

HABITAT OF ORPHAN GIRLS, KHANSAR, IRAN

ARCHITECTS – ZAV ARCHITECTS

There is thought to be 140 million orphans world wide, these citizens have a right to a home and personal identity. This project in Khansar does just that by providing shelter and a true sense of „persian” cultural status. Respecting Iranian traditional laws this building has balconies covered in hijab-like textile awnings which provide the occupants with a sense of privacy and cultural inclusion. Otherwise this project does not attempt any form of grand architectural statement being constructed from locally sourced materials, following in the tradition of an atrium house with a water feature in the garden.

WETTSTEIN, Domonkos: FOLK-URBAN DECONSTRUCTION**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 34-37, DOI: 10.33268/Met.2019.2.5

PORTUSHOME GUEST HOUSE, KISDÖRGICSE, HUNGARY

ARCHITECT – BARNA KOVÁCS D.

Should Folklore dictate how an architect designs a building or not? Maybe it is time to deconstruct the idea that traditional techniques can only apply to certain building types or locations. This guest house combines contemporary ideas of comfort and spatial arrangement with traditional, regional, construction skills. The resulting building establishes a new, yet, recognisable typology without falling victim to sentimentality.

WESSELÉNYI-Garay, Andor: EMBROIDERED ARCHITECTURE**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 38-43, DOI: 10.33268/Met.2019.2.6FAMILY HOME, NAGYKOVÁCSI, HUNGARY
ARCHITECT – SZABOLCS DIENES DLA

Modernism questioned the idea of architectural decoration by drawing comparisons to embroidered cushions. Now we live in an age where decoration, although not obviously functional, can be viewed as architectural. This new form of architectural embroidery or embellishment brings with it another sense of worth that reinforces ideas of architectural wealth through visual creativity. Patterned brickwork, stone walls and decorative finishes to metal sheet and concrete all work together to create an architectural entity.

WETTSTEIN, Domonkos: BALATON VILLA**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 44-47, DOI: 10.33268/Met.2019.2.7

VILLA AT LAKE BALATON, SIÓFOK, HUNGARY

ARCHITECT – MIHÁLY CSIKÓS

Traditionally homes found on the bank of Lake Balaton served as summer season only holiday destinations. Now, due to changes in transportation, work-life variations this location is now being sought for all year round living. The question being how to establish a home which serves equally well throughout the year, a more urban typology or a Mediterranean feel?

TARI, Gábor: CAPTIVATED BY WHITE**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 48-51, DOI: 10.33268/Met.2019.2.8

COLOUR AND ARCHITECTURE AN INTERNATIONAL COMPARISON

ARTICLE BY – Dr. GÁBOR TARI

The question of why so many buildings are finished in white render has been investigated by Dr Tari in order to assess why colour schemes in architecture seem to be limited. Naturally this research touches on the united subjects of form, colour and texture linked to social factors of wealth and building use types. Sadly the result of his work demonstrates that, although seemingly natural materials (brick, stone, wood) are thought of as being valid for construction, plaster renders usually end up being white or beige due to a lack of colour identity being recognised at an urban planning level. Meanwhile, once colours are used a sense of visual wealth is attained, although pastel tones are preferred.

MEDGYASSZAY, Péter: A „SUSTAINABLE HOUSE”**Citation:** *Metszet*, Vol 10, No 2 (2019), pp 52-55, DOI: 10.33268/Met.2019.2.8

REFURBISHMENT OF A LISTED DWELLING HOUSE

ARCHITECT – PÉTER MEDGYASSZAY

Ten years after the complete restoration of a listed dwelling house architect Péter Medgyasszay assess progress in terms of construction technology and environmental impact. Amongst his conclusions issues of problems regarding securing thermal insulation, waterproofing and thermal performance have been examined. From an energy point of view this project has been successful despite some technical problems. Current technologies, not available ten years ago, would also benefit this project type.

Építész Tervezői Napok 2019

Helyszín:

Bara Hotel konferenciaközpontja (Budapest, XI. Hegyalja út 34–36.)

Időpontok és témák:

március 21. Vízszigetelési fogások – lapostetők, mélyépítés, üzemi víz-szigetelés

Szakmai szervező és levezető: **Kakasy László** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkezettani Tanszék

május 2. Magastetők új kihívások előtt – hőszigetelés, kis hajlások, tetőtértek

Szakmai szervező és levezető: **Horváth Sándor** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkezettani Tanszék

május 30. Felújítás, funkcióváltás – új technológiák a felújításokban

Szakmai szervező és levezető: **Dobszay Gergely** egyetemi docens, BME Épületszerkezettani Tanszék

szeptember 19. Hő- és hangszigetelések anyagválasztása – Közel nulla?

Szakmai szervező és levezető: **Pataky Rita** mestertanár, BME Épületszerkezettani Tanszék

október 10. Épületburok és egyenértékűség – trendi szerkezetek épületszerkezet-tani megoldásai

Szakmai szervező és levezető: **Becker Gábor** egyetemi tanár, BME Épületszerkezettani Tanszék

november 7. Tűzvédelem, OTSZ – az TvMI-k 2019-ben

Szakmai szervező és levezető: **Takács Lajos Gábor** egyetemi docens, BME Épületszerkezettani Tanszék és

Szikra Csaba tudományos munkatárs, BME Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszék

(A programváltoztatás jogát fenntartjuk.)

Részvételi díj:

7 nappal az adott rendezvény előtti jelentkezés esetén: **2362 Ft** + áfa (3000 Ft) /alkalom

későbbi jelentkezés esetén, illetve helyszíni fizetéskor: 3543 Ft + áfa (4500 Ft) /alkalom

(A részvételi díj a konferencia étkezési díja.)

Figyelem! Visszatérítés! Minden konferencianap után minden résztvevőnek bruttó 1000 forintot írunk jóvá a Tervlap.hu rendszerében.

(A visszatérítés csak a részvételi díjat a rendezvény napjáig kifizetőknél, illetve a teljes napon részt vevőknél jár!)

Az összeg felhasználható a Tervlap.hu-n meghirdetett rendezvények részvételi díjaira, szaklap- és szakkiadvány-előfizetésekre stb.!

Jelentkezés:

Tervlap.hu – **jobbra fent**, a Konferencianaptárban kattintson az Önt érdeklő rendezvényre

Szakmai szervező:

BME Épületszerkezettani Tanszék

www.tervlap.hu

Artifex Kiadó Kft.
telefon: +36-1-783-1711, fax: +36-1-783-6360
info@artifexkiado.hu

Csikós Mihály

1982-ben diplomázott a BME Középépítészeti Tanszékén. 1997-ben a Magyar Építész Kamara alapító tagja. 1990-ben saját irodát alapít. Sok szág megvalósult építészeti és belsőépítészeti munkája található a világ minden táján: exkluzív épületek, villák, éttermek, hotelek és nagyberuházások, olyan helyeken mint Németország, Hollandia, Románia, Ukrajna, Oroszország (Moszkva), Kína (Peking, Dahszing), Vietnam (Saigon, Da Lat), Egyiptom (Sarm es-Sejk), Franciaország (Chamonix), Ciprus és Száúd-Arábia.

Dienes Szabolcs DLA

Építész vezető tervező (2008), 1994-ben szerez építészmérnöki diplomát a SZIE YMÉTK-en, dr. Kapy Jenő DLA csoportjában. 1998-ban elvégzi a tervezői szakmérnöki iskolát, majd az Iványi László által vezetett Planart műteremben tervez. A műegyetemi diploma megszerzése után dr. Finta József DLA műtermében folytatja tervezői tevékenységét. 2007-ben „Év családi háza” mesterműdíjat kap. 2014-ben az építőművészet területén doktori fokozatot szerez. Jelenleg a MMA köztestületének, a MÉSZ, illetve a BÉK Szakmefelügyeletének tagja.

dmvA Architecten

A dmvA irodát 1997-ben a belgiumi Mechelenben alapította Tom Verschueren és David Driesen. „Stílus nélküli” megközelítést folytatnak, a projektek széles skáláján kísérletezve formákkal és anyagokkal. A cég egy sor díjnyertes családi házzal vált ismertté, a közelmúltban pedig Maaklab néven innovációs teret terveztek a Vives Egyetemnek Kortrijkban, további munkájuk a mecheleni Hof van Busleyden Múzeum bővítése.

Kovács D. Barna

2012-ben végzett a MOME Építész Szakán. 2007-ben az isztambuli Marmara egyetemen Erasmus-ösztöndíjas, 2008–10 között bécsi Iparművészeti Egyetemen Greg Lynn majd Zaha Hadid Stúdiójának hallgatója. 2008-ban Breuer Marcell-ösztöndíjas, 2010-ben Junior Prima díjas. A PortusHome Év Háza 2018-díjas és az Év Balatoni Háza 2018-ban. Oktat, munkái kiállításokon vesznek részt.

Pawson, John

A családja textilipari vállalkozásában kezd dolgozni, majd Tokióban Kuramata Siro (Shiro Kuramata) stúdiójában tervez, és Londonban fejezi be tanulmányait, ahol az Architecture Association tagja lesz. Saját irodáját 1981-ben alapítja meg. Kutatásait a Minimum című könyvében publikálta 1996-ban. Számos díjjal ismerték el munkáját, köztük az RIBA díjával, illetve a Frate Sole díjjal (Novy Dvur ciszterci kolostor).

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építészmérnöki karán. Tanulmányai során félévathallgatáson vett részt a Miami University (Oxford, Ohio, Usa) és a Norwegian University of Science and Technology (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió, Paulinyi-Reith műterem munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta Breeam nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közgazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA képzés résztvevője.

Mihály Amichay, Éva

Városgazdász (1975), újságíró (1982), főiskolai éve alatt számos lakóépület-tervezési pályázaton vett részt. 1985-ben kivándorolt Izraelbe, Zvi Hecker irodájában dolgozott, majd önálló céget alapított: 8–12 lakásos épületeket, családi házakat és belső átalakításokat tervezett. Magyarországon 2004-ben kezdtek megjelenni kritikus hangvételű írásai, 2010-ben két weblapot alapított, www.podo-pro.hu és www.amichay.hu címmel. 2016-tól rendszeresen tervez lakásokat Magyarországon is, térszervezés workshopjait egyaránt látogatják építészek, lakberendezők és potenciális megrendelők.

Medgyasszay Péter

Okl. építészmérnök, MBA. 1995-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, majd 2000-ben a BME Gazdasági és Társadalomtudományi Karán. 2008-ban szerzett PhD-fokozatot a BME-n. 1996–2008-ig a Független Ökológiai Központban dolgozott, majd 2009–2018-ig a BME Építőmérnöki Kar, Építőanyagok és Magasépítési Tanszékén (ÉMT) oktatott. 2018-tól az ÉMT megbízott külsős kutatója. 1998 óta folyamatosan tervez környezettudatos szemlélettel lakó- és kisebb középületeket a Belső Udvar Építész, Kutató és Szakértő Iroda vezetőjeként.

Sebes Péter

1986-ban végzett a BME Építészmérnöki Karán, építész, a tervlap.hu rendszeres szerzője. Különböző tervezőirodákban dolgozott Magyarországon és külföldön, munkája eredményeként megvalósult épületeket többek között „Pest Megye Építészeti Nívódíja”, „Winkler Oszkár-emlékérem”, „RICS Awards, Design&Innovation” díjakkal értékelték. Jelenleg a Stockwool projektépítész és BIM-menedzsere Londonban.

Sugár Péter

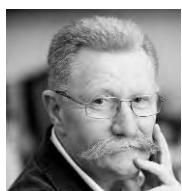
Ybl- és Pro Architectura díjas építész, 1980-ban végzett a BME Középépítészeti Tanszékén, ahol 2002 óta főállású oktató. 2004-ben DLA-fokozatot szerzett, 2017-ben habilitált. 2017 októberétől a Lakóépítészeti Tanszék vezetője. 1984–1986-ban elvégezte a MÉSZ Mesteriskoláját. A diplomavédést követően 10 évig Varga Levente műtermében dolgozott (ÁÉTV, majd Atlant Kft.), közben két évet töltött Reimholz Péter műtermében (Materv). 1992-től a Radius Építészműterem, majd a Radius-B+S Kft. ügyvezetője. 2013-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagja.

Turányi Bence

Diplomáját 2001-ben szerezte meg a BME Építészmérnöki Karán. 2004-ben édesapjával, Turányi Gáborral közösen megalapították a T2a Építészirodát. Nevükhöz számos, a kortárs építészet élvonalába tartozó középület fűződik, ezek közül legjelentősebbek a Roosevelt Irodaház, a Csörsz utcai Sportmax2, a Hotel Novotel Danube, a Kopaszi-gát rehabilitációja és a Simpon Udvar. Munkáikat rendszeresen publikálják hazai és nemzetközi magazinok, az elmúlt években számos díjat nyertek.

Turányi Gábor DLA

1975-ben szerzett diplomát, majd a Lakóterv építésze volt. 1979-től az ÁÉTV tervezője lett. 1980–82 között elvégezte a MÉSZ Mesteriskoláját. 1984–1990-ig magántervezőként tevékenykedett, 1990–1993-ig CD-Design Kft., majd 1993–1995 között a Buváti munkatársa volt. 1995–2006 között vezető tervezője a Turányi és Simon Építész Iroda Kft.-nek, 2004-től 2010-ig a T2a Építészirodának. 1987–1989-ig a Magyar Építőművészet főszerkesztője volt. Kurátorként évekig részt vett az NKA munkájában. Tervezési munkái mellett mindvégig oktatói tevékenységet is folytatott, először a BME Építés Kar Középülettervezési Tanszéken, majd a MÉSZ Mesteriskoláján, illetve az Iparművészeti Egyetemen, később a MOME Építész Tanszékén, ahol 2006-tól egyetemi professzor, 2009-től a MOME Doktori Iskola Építőművészet DLA-képzésének vezetője volt. 2018-ig a SZIE Ybl Miklós Építéstudományi Karának tanára volt.

ZAV Architects

Az 2007-ben alapított, Mohamadreza Ghodousi vezette ZAV Építésziroda azt tűzte ki célul, hogy társadalomföldrajzi megközelítéssel kidolgozott projektjeikkel biztosítsanak helyet maguknak Irán építészeti palettáján. A ZAV kutatásalapú megközelítése építészeti információk biztosításával segíti az ügyfeleket abban, hogy tisztázzák céljaikat. Az iráni építészet színvonalát azzal kívánják javítani, hogy kutatásaik során figyelmet fordítsanak az építéstudományra, miközben kortárs iráni építészeti valószínűsítanak meg.

Dr. Tari Gábor PhD

Festőművész, színtervező, egyetemi docens a BME Rajzi és Formaismereti Tanszékén 1989 óta. A színdinamika szakmérnöki képzés vezetője közel 20 éve, a Színdinamika Műhely tagja. Legjelentősebb történeti megbízásai a fertődi Esterházy-kastély és Pécs „múzeumuticája”, a Káptalan utca múzeumhomlokzatának színezése. Folyamatosan publikál, volt vendégoktató Trondheimben az NTNU-n, munkái Washingtonban is hosszú ideig ki voltak állítva a magyar konzulátus épületében, köztéri alkotásokat is készít, például az M3 metró zománc falképei. Kutatási témája a panel és történeti városrészek együttes, koncepciózus újraszínezése, a polikróm színharmonia.

Timon Kálmán

Aranydiplomás építészmérnök, független kutató, építészeti szakíró. 1965-től számos publikáció és könyv szerzője. 1992–1998 között Budapest XVIII. kerületének főépítésze. 1998-tól 2002-ig a Magyar Építész Kamara kiadványainak szerkesztője. 2009-ben megalapítja az építészeti támogató magyar mecénásokat és szellemi alkotókat kitüntető Sivatagi Kőrözsa Díjat.

Vukoszavlyev Zorán PhD

1996-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia aranyérmes, Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjas, MTA Bolyai-ösztöndíjas. 2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. *A Kortárs holland építészet* című könyv szerzője, az Új evangélikus templomok társszerkesztője, a Kortárs portugál építészet társszerzője.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán. Tervezőirodai gyakorlatot szerzett, de emellett lelkes épületfelmérő és amatőr helytörténész. Két leány édesanyja. *A Metszet* főszerkesztő-helyettese és a BME műemlékvédelmi szakmérnöki képzésének hallgatója.

Wesselényi-Garay Andor PhD

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-tól az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főszerkesztője, 2006-tól pedig vezető szerkesztője volt. Számos építészeti tárgyú cikk, esszé, kritika és tanulmány szerzője, a 2010-es velencei biennále magyar kiállításának egyik kurátora. 2011-ig a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszékének főiskolai docense. Jelenleg a NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense Sopronban.

Wettstein Domonkos

Építész, a BME Urbanisztika Tanszék oktatója, doktori kutatásának témája: regionális stratégiaalkotás a Balaton-part rekreációs célú építészetében. 2010-ben végzett a BME Építészmérnöki karán, 2013–14-ben az ETH Zürich GTA Intézetében volt kutatási ösztöndíjas Moravánszky Ákos professzúráján. Kutatási eredményeit folyamatosan publikálja a hazai és nemzetközi fórumokon.

Paul Pató Technologies

Statikailag instabillá vált falak fosszilis és megújuló energiával történő megtámasztására kínálunk megoldást.

Küldetési nyilatkozatunk: aki időt nyer, életet* nyer!

(*Abban a nem várt esetben, ha szabadalmaztatott Paul Pató® technológiával megtámasztott** fal mégis kidőlne, a fenti nyilatkozat érvényét veszti.)

(** A megtámasztás nem jelenti, hogy cégünk garanciát vállalna arra, hogy a fal nem dől ki, ezzel szemben lelki támaszra terjed ki támogatásunk, melyet ezúton biztosítunk: Hajrá, kedves tulajdonos!)

Fotó: Dörfler Sándor
Szöveg: Csépe

www.archmaaik.com

arch.

BENNE ÁLL A...
VÁRJON! FEL
KELL VENNEM
A TELEFONT...

"Viszlát!"

A képregény Mike Hermans építész (Pulle, Belgium) alkotása, ford.: a szerk.

© 2019 - MAIK - WWW.ARCHMAIAIK.COM - 2499

HOMLOKZATI ANYAGOK

- A** meglévő megtisztított téglá homlokzati fal szintelen impregnálószerrel kezelt felülettel
- B** Corten acél lábazatburkolat
- C** Átszellőztetett téglá homlokzatburkolat

- D** hőszigetelő fa-alumínium nyílászáró kulcs árnyékolóval, Equitone Natura fáblás szálcement kővaburkolattal
- E** hőszigetelő fa tetőtéri ablak külső árnyékolóval, Equitone Natura fáblás szálcement kővaburkolattal
- F** nagytáblás szálcement homlokzatburkolat, Equitone Natura

- G** perszóri alumínium ketős állókorcos fémlemez fedés
- H** monolit vasbeton mellvéd szintelen betonimpregnáló lazúrral kezelt láiszőbeton felülettel

- I** Equitone Natura perforált nagytáblás szálcement homlokzatburkolatú korlat
- J** teljes homlokzati hőszigetelő rendszer

Elindult az építészek és mérnökök telefonos csoportja! **Metszet Klub** - Összekötjük a szakmával és családjával!

Kedvező mobiltelefon- és mobilnet előfizetések
építészeknek, mérnököknek, műszaki területen
dolgozó szakembereknek és családtagjaiknak.

Ha érdekli Önt a csatlakozás lehetősége, kérjük,
tekintse meg a <http://metszetklub.hu> honlapunkon a részleteket.

www.metszetklub.hu

Néhány információ a lehetőségekről

percdíjas
csomagok
már havi bruttó
2200 Ft-tól
(nettó 1732 Ft)

korlátlan
beszélgetést
biztosító
csomagok
már bruttó
6881 Ft-tól
(nettó 5563 Ft)

a csoporthoz
tartozó
kollégákkal,
családtagokkal
korlátlanul,
ingyen
beszélgethet

tapasztalt
telefonos
ügyfélszolgálat
segít minden
felmerülő
kérdésben

Bővebb információ kérhető: **+36 30 181 2222**

Tetők a jövőre tervezve

ZENIT TETŐCSEREPEK

Letisztultság, erő és design
– a legmodernebb igényekre
fejlesztve.

A Terrán Zenit cserepek
új irányzatot teremtenek
a tetőfedésben.

A Terrán elnyerte a neves „Best Buy Award” díjat, azaz a vásárlók a Terránt nevezték meg a legjobb ár/minőség arányú tetőcserépmárkának Magyarországon.

Keresse fel a www.terranteto.hu honlapunkat, ahol megújult tematikával és frissített szakmai tartalmakkal segítjük a tervezők munkáját, illetve látogasson meg minket a **CONSTRUMA** építőipari szakkiállításon 2019. április 3-7., és tekintse meg a Construma díj nyertes, stílusosan környezettudatos **GENERON** napelemes tetőcserépünket.

www.terranteto.hu/tervezoknek

